Oratorul se întoarce iarăși către sală; surîde cu un aer întrebător, ca și cum speră că a fost înțeles, că a comunicat ceva; arată cu degetul scaunelor goale ceea ce a scris; așteaptă cîteva clipe nemișcat, destul de satisfăcut, cam solemn, apoi, în lipsa reacției la care se aștepta, încetul cu încetul, surîsul lui piere, chipul i se întunecă; mai așteaptă puțin; pe urmă, deodată, salută cu necaz, cu violență, coboară de pe estradă; se îndreaptă cu mersul lui fantomatic spre ușa cea mare din fund; înainte de a ieși prin această ușă, salută ceremonios scaunele goale și pe Împăratul invizibil. Scena rămîne goală cu scaunele ei, estrada, podeaua acoperită de serpentine și confeti. Ușa din fund e larg deschisă asupra beznei.

Pentru prima oară se aud zgomotele omenești ale mulțimii invizibile; hohote de rîs, murmure, „șșt", accese ironice de tuse; la început slabe, zgomotele sporesc; apoi, treptat, dispar. Aceasta trebuie să dureze destulă vreme, pentru ca publicul — cel adevărat și vizibil — să plece cu acest final bine întipărit în minte. Cortina cade foarte încet[1].

Aprilie-iunie 1951.

[1] La prima reprezentație (1952) cortina cădea asupra urletelor Oratorului mut. Tabla neagră nu exista. Nu exista nici muzică de scenă. La reluarea piesei, în direcția de scenă a lui Mauclair, în 1956, și mai tîrziu, în 1961, Pierre Barbaud a compus cîteva fragmente muzicale: se auzeau în special la sosirea Împăratului (fanfare), la sosirea accelerată a scaunelor și mai ales la sfîrșit, în clipa cînd Bătrînul își aduce mulțumirile: muzică batjocoritor triumfală, de bilci, subliniind jocul ironic, totodată grotesc și dramatic, al celor doi actori.

Ucigaș fără simbrie

Traducere de
Marcel Aderca

Eugène Ionesco
TUEUR SANS GAGES
© THÉÂTRE (vol. II), Éd. Gallimard, 1958.

Personaje, voci, siluete

(în ordinea apariției)

BÉRENGER
ARHITECTUL
DANY
CERȘETORUL
PATRONUL CÎRCIUMII
PORTĂREASA
VOCEA UNUI BĂRBAT
VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT
VOCEA UNUI CAMIONAR
VOCEA UNUI ȘOFER
PRIMUL BĂTRÎN
AL DOILEA BĂTRÎN
BĂCANUL
VOCEA ÎNVĂȚĂTORULUI
VOCI DIN STRADĂ
VOCEA UNEI FEMEI
MOTOCICLISTUL
VOCEA POȘTARULUI
EDOUARD
COANA PIPA
VOCEA MULȚIMII
O VOCE DIN MULȚIME
BĂRBATUL
BĂTRÎNUL
PRIMUL SERGENT
AL DOILEA SERGENT
SOLDATUL
UCIGAȘUL

Indicații scenice

Cîteva din rolurile piesei pot fi jucate de aceiași actori. Pe de altă parte, vocile din actul al doilea nu se vor auzi, desigur, toate. Regizorul va trebui să folosească, dacă e posibil, mijloace stereofonice. Este preferabil de asemenea ca, tot în actul al doilea, să apară un număr cît mai mare de siluete de partea cealaltă a ferestrei, ca pe-o scenă aflată în dosul scenei. Cu toate acestea, după ridicarea cortinei pentru actul al doilea, frînturile de conversație, zgomotele în jurul scenei goale vor fi neapărat necesare, cel puțin pentru cîteva clipe, spre a prelungi, a amplifica oarecum atmosfera, vizuală și sonoră, a străzii, a orașului, care renaște la sfîrșitul primului act, se estompează după sosirea lui Bérenger, se impune din nou, cu violență, la începutul celui de al treilea act, pentru a se depărta definitiv la sfîrșit.

Discursul lui Bérenger către Ucigaș, la sfîrșitul piesei, este un mic act în sine. Textul trebuie să fie subliniat printr-un joc care să înfățișeze dezarticularea treptată a lui Bérenger.

Actul întîi

Nici un decor. La ridicarea cortinei scena e goală.

Pe scenă nu vor fi decît, mai tîrziu, la stînga, două scaune de grădină și o masă pe care Arhitectul o va aduce el însuși. Ele trebuie să se găsească la îndemînă, în culise.

În actul întîi, ambianța va fi creată numai prin efecte de lumină. La început, cînd scena e încă goală, lumina e cenușie ca într-o după-amiază de noiembrie sau februarie, cînd cerul e acoperit de nori. Ușoară adiere de vînt; se va vedea, poate, o frunză moartă străbătînd scena în zbor lent. În depărtare, zgomotul unui tramvai, vagi siluete ale unor case, care pier cînd, „deodată", scena se luminează puternic: e o lumină foarte puternică, foarte albă; te izbește lumina albă și cerul de-un albastru strălucitor și dens. Astfel, după tabloul cenușiu, iluminația trebuie să insiste pe alb și albastru, singurele elemente ale acestui decor de lumină. Zgomotele tramvaiului, ale vîntului sau ale ploii vor înceta în clipa cînd se produce schimbarea de lumină. Albastrul, albul, tăcerea, scena goală, trebuie să creeze impresia de calm straniu. De aceea e nevoie să li se lase spectatorilor timpul necesar de a-l resimți. Personajele nu trebuie să apară pe scenă decît după un minut și mai bine.

Bérenger intră primul, prin stînga, cu pas vioi, se oprește în mijlocul scenei, se întoarce pe loc cu o mișcare rapidă, spre stînga, de unde vine, mai agale, Arhitectul, care-l urmează. Bérenger poartă în momentul acesta un pardesiu gri, pălărie și fular. Arhitectul e îmbrăcat într-o haină ușoară, cămașă cu gulerul desfăcut, pantaloni de

culoare deschisă, fără pălărie; sub braț ține o mapă, destul de voluminoasă și de grea, asemănătoare cu servieta lui Edouard în actul al doilea.

BÉRENGER: ...Nemaiauzit! De necrezut! Nemaipomenit! După mine, e-o adevărată minune... *(Gest vag de protest al Arhitectului.)* O minune sau, dacă preferați, căci sînteți, fără îndoială, un spirit laic, ceva într-adevăr minunat! Vă felicit călduros, domnule Arhitect, e minunat, minunat, minunat!... zău așa!...

ARHITECTUL: O... Dragă domnule...

BÉRENGER: Ba da, ba da... Țin să vă felicit. E de-a dreptul de necrezut, ați înfăptuit un lucru de necrezut! O realitate care depășește orice imaginație!...

ARHITECTUL: Sînt plătit pentru a face această muncă, intră în atribuțiile mele curente, e specialitatea mea.

BÉRENGER: Desigur, desigur, domnule Arhitect, se-nțelege, sînteți un tehnician dublat de-un funcționar conștiincios... Dar asta nu explică totul. *(Privind în jurul lui și ațintindu-și privirea asupra unor locuri precise de pe scenă.)* Cît e de frumos, ce pajiște minunată, și-aceste răzoare de flori... Ah! aceste flori apetisante ca legumele, și-aceste legume parfumate ca florile... și cerul acesta albastru, cerul acesta extraordinar de albastru... Ce bine e! *(Către Arhitect.)* În toate orașele din lume, în toate orașele de oarecare însemnătate, există desigur funcționari, arhitecți municipali, ca dumneavoastră, arhitecți-șefi care au aceleași atribuții ca dumneavoastră, care sînt salarizați la fel ca dumneavoastră. Dar sînt departe de-a obține asemenea rezultate. *(Arată cu mîna.)* Sînteți bine plătit? Vă rog să mă iertați, sînt poate indiscret...

ARHITECTUL: Nu trebuie să vă cereți scuze, vă rog... Am un salariu mijlociu, așa cum prevede bugetul. E corect. Merge.

BÉRENGER: Dar ingeniozitatea dumneavoastră ar trebui plătită cu aur. Mai mult, cu aurul dinainte de 1914... Din cel adevărat.

ARHITECTUL *(gest de protest din modestie):* Oh...

BÉRENGER: Ba da, ba da... nu protestați, domnule Arhitect al orașului... Cu aur curat... Cel de acum, nu-i așa, e aur devalorizat, ca atîtea alte lucruri o dată cu scurgerea timpului, aur de hîrtie...

ARHITECTUL: Surpriza dumneavoastră, sur...

BÉRENGER: Vreți poate să spuneți admirația mea, entuziasmul meu!

ARHITECTUL: Dacă doriți. Entuziasmul dumneavoastră, într-adevăr, mă emoționează. Vă mulțumesc, dragă domnule... Bérenger.

Arhitectul se înclină să mulțumească, după ce a căutat în buzunar o fișă pe care era desigur scris numele lui Bérenger, căci, în timp ce se înclină, citește pe fișă numele pe care-l pronunță.

BÉRENGER: Sincer entuziasmat, sincer, vă jur, nu e în firea mea să fac complimente.

ARHITECTUL *(ceremonios, dar detașat):* Sînt foarte, foarte, foarte măgulit!

BÉRENGER: E grandios! *(Privește în jur.)* Vedeți, și mi s-a spus doar, dar n-am crezut... sau, mai bine zis, nu mi s-a spus, dar știam, știam că în orașul nostru mohorît, în mijlocul cartierelor sale cernite, pline de praf, de noroi, există acest cartier luminos, acest raion de prim rang, cu străzi însorite, cu bulevarde inundate de lumină... acest oraș însorit în plin oraș, construit de dumneavoastră...

ARHITECTUL: E doar un nucleu care trebuie, care ar trebui, în principiu, să se lărgească. Am întocmit planurile din ordinul municipalității. Nu-mi îngădui să am inițiative personale...

BÉRENGER *(continuîndu-și monologul):* O credeam fără s-o cred. O știam fără s-o știu! Mi-era teamă să sper... a spera nu mai e un cuvînt francez, nici turcesc, nici polonez... poate belgian... nici măcar...

ARHITECTUL: Înțeleg, înțeleg!

BÉRENGER: Și totuși, iată-mă aici. Realitatea orașului dumneavoastră însorit e în afară de orice discuție. Îl pot atinge cu mîna. Toată această strălucire albastră pare cît se poate de firească... albastrul, verdele... o, iarba, florile acestea trandafirii...

ARHITECTUL: Da, florile acestea trandafirii sînt chiar trandafiri.

BÉRENGER: Trandafiri adevărați? *(Se plimbă pe scenă, arată cu degetul, miroase florile etc.)* Și iar albastru, iar verdeață... culorile bucuriei. Și ce liniște, ce liniște desăvîrșită!

ARHITECTUL: E-o regulă în colțișorul acesta, dragă domnule... *(Își aruncă ochii pe fișă.)* Bérenger. E calculată. E realizată anume. Nimic nu trebuie lăsat la voia întîmplării în cartierul acesta. Aici e totdeauna timp frumos... De aceea terenurile se vînd... sau mai bine zis... se vindeau foarte scump... Vilele sînt construite din cele mai bune materiale... Totul e solid, făcut cu grijă.

BÉRENGER: Cred că în case nu plouă niciodată.

ARHITECTUL: Absolut niciodată! Și-acesta e lucrul cel mai neînsemnat. La dumneavoastră plouă?

BÉRENGER: Da, din păcate, domnule Arhitect!

ARHITECTUL: Asta n-ar trebui să se întîmple, nici chiar în cartierul dumneavoastră. Am să vă trimit un meșter.

BÉRENGER: Adică, poate că nu plouă cu-adevărat. Așa vine vorba. E-atîta umezeală de parcă ar ploua.

ARHITECTUL: Înțeleg, e moral. În tot cazul, aici, în cartierul acesta, nu plouă niciodată. Totuși, toate zidurile locuințelor pe care le vedeți, toate acoperișurile sînt etanșe, din obișnuință, pentru a avea cugetul împăcat. E inutil, dar am făcut-o pentru a respecta o veche tradiție.

BÉRENGER: Nu plouă niciodată, spuneați? Dar vegetația, iarba asta? Și în pomi nici o frunză uscată, în grădini nici o floare ofilită!

ARHITECTUL: Sînt udate pe dedesubt.

BÉRENGER: Minune a tehnicii! Iertați uimirea unui profan ca mine...

Bérenger își șterge cu batista sudoarea de pe frunte.

ARHITECTUL: Dar puteți să vă scoateți pardesiul, să-l țineți pe brat, trebuie să vă fie tare cald.

BÉRENGER: Într-adevăr... nu mai mi-e frig de loc... Mulțumesc, mulțumesc pentru sfat. *(Își scoate pardesiul și îl pune pe brat; rămîne cu pălăria pe cap; în timp ce face aceste gesturi, privește în sus.)* Frunzele copacilor

sînt destul de mari pentru a lăsa lumina să pătrundă, și nu prea mari, ca să nu umbrească fațadele. E totuși uimitor cînd te gîndești că în tot restul orașului cerul e cenușiu ca părul unei femei bătrîne, că pe marginea trotuarelor stă îngrămădită zăpada murdară, că bate vîntul. Azi dimineață, cînd m-am trezit, mi-a fost foarte frig. Eram înghețat. Radiatoarele funcționează atît de prost în imobilul în care locuiesc, mai ales la parter! Funcționează și mai prost cînd nu se face focul... Vreau să vă spun că...

Se aude, din buzunarul Arhitectului, o sonerie de telefon. Arhitectul scoate din buzunar un receptor și-l duce la ureche; un capăt al firului telefonic rămîne în buzunar.

ARHITECTUL: Alo?

BÉRENGER: Iertați-mă, domnule Arhitect, vă împiedic să vă faceți serviciul...

ARHITECTUL *(în telefon):* Alo? *(Către Bérenger.)* Nicidecum... Mi-am rezervat o oră ca să vă arăt cartierul. Nu mă deranjați de loc. *(În telefon.)* Alo? Da. Sînt la curent. Anunțați-l pe subșef. De acord. Să ancheteze, dacă ține neapărat. Să facă formalitățile. Sînt cu domnul Bérenger, pentru vizitarea orașului însorit. *(Pune receptorul la loc în buzunar. Către Bérenger, care s-a dat cîțiva pași mai încolo, năucit de încîntare.)* Spuneați că... Ei, unde sînteți?

BÉRENGER: Aici. Vă rog să mă iertați. Ce spuneam? Ah, da... În sfîrșit, nu mai are prea mare importanță acum.

ARHITECTUL: Spuneți, spuneți. Vă ascult.

BÉRENGER: Spuneam că... ah, da... în cartierul meu, la mine acasă în special, totul e umed: cărbunii, pîinea, vîntul, vinul, pereții, aerul, pînă și focul. Că azi-dimineață mi-a fost greu să mă scol, a trebuit să fac un mare efort. Era cît se poate de neplăcut. Dacă așternutul n-ar fi fost și el umed, nu m-aș fi putut hotărî. Nici prin cap nu-mi trecea că, deodată, ca prin farmec, am să mă trezesc în miezul primăverii, în toiul lui aprile, în acest aprilie al visurilor mele... al visurilor mele de demult...

ARHITECTUL: Visuri! *(Dă din umeri.)* În tot cazul, ar fi fost preferabil să veniţi mai curînd, să veniţi înainte ca...

BÉRENGER *(întrerupîndu-l):* Ah, da, am pierdut timpul, e-adevărat... *(Bérenger şi Arhitectul continuă să se plimbe pe scenă. Bérenger trebuie să dea impresia că străbate bulevarde, alei, grădini. Arhitectul îl urmează, mai încet. În unele momente, poate, Bérenger va trebui să se întoarcă pentru a-i vorbi Arhitectului, pentru a-i vorbi mai tare. Trebuie să dea impresia că aşteaptă ca Arhitectul să se apropie. Arătînd cu mîna, în gol.)* O, ce casă frumoasă! Faţada e delicioasă, admir puritatea stilului! Secolul XVIII? Nu, XV sau sfîrşitul lui XIX? În tot cazul, e clasic şi, mai ales, cît e de cochet, cît e de cochet... Ei da, am pierdut mult timp, e oare prea tîrziu?... Nu... Ba da... Nu, poate că nu e prea tîrziu, ce părere aveţi?

ARHITECTUL: Nu m-am gîndit la asta.

BÉRENGER: Am treizeci şi cinci de ani, domnule Arhitect, treizeci şi cinci... în realitate, să vă spun drept, am patruzeci, patruzeci şi cinci... poate chiar mai mult.

ARHITECTUL *(uitîndu-se pe fişă):* Ştim. Vîrsta dumneavoastră e trecută pe fişă. Avem toate dosarele.

BÉRENGER: Adevărat? O!

ARHITECTUL: E firesc, avem nevoie de ele pentru starea civilă, dar nu vă temeţi. Codul nu prevede sancţiuni pentru acest fel de disimulări, de cochetării.

BÉRENGER: Ah, cu-atît mai bine! De altfel, dacă nu declar decît treizeci şi cinci de ani, n-o fac de fel pentru a-mi înşela concetăţenii. Puţin le pasă lor! O fac ca să mă înşel pe mine. În felul acesta mă sugestionez, mă cred mai tînăr, îmi dau curaj...

ARHITECTUL: E omeneşte, e firesc.

Soneria telefonului de buzunar. Arhitectul scoate din nou receptorul.

BÉRENGER: Ah, ce drăguţe-s pietricelele astea!

ARHITECTUL *(în receptor):* Alo... O femeie? Luaţi-i semnalmentele. Înregistraţi. Trimiteţi la serviciul de statistică...

BÉRENGER *(arătînd cu degetul un colţ al scenei, la stînga):* Acolo ce e?

ARHITECTUL *(în telefon):* Nu, nu, nimic altceva de semnalat. Cîtă vreme sînt aici, nu se poate întîmpla nimic. *(Pune receptorul în buzunar. Lui Bérenger.)* Mă iertaţi, vă ascult.

BÉRENGER *(acelaşi joc):* Acolo ce e?

ARHITECTUL: A, acolo... e o seră.

BÉRENGER: O seră?

ARHITECTUL: Da. Pentru florile care nu se acomodează cu clima temperată, pentru florile cărora le place frigul. Li se creează o climă hibernală. Din cînd în cînd, sînt declanşate mici furtuni.

BÉRENGER: Ah, totul a fost prevăzut... da, domnule, am poate şaizeci de ani, şaptezeci de ani, optzeci, o sută douăzeci de ani, ce ştiu eu?

ARHITECTUL: Moralmente!

BÉRENGER: Şi fiziceşte. E psihosomatic... Spun prostii?

ARHITECTUL: Nu prea mari. Ca toată lumea.

BÉRENGER: Mă simt bătrîn. Timpul e subiectiv. Sau, mai bine zis, mă simţeam bătrîn, pentru că de azi-dimineaţă sînt alt om. Am siguranţa că redevin eu însumi, că lumea redevine ea însăşi; cu forţele dumneavoastră aţi realizat toate acestea. Lumina dumneavoastră magică...

ARHITECTUL: Lumina mea electrică!

BÉRENGER: ...Oraşul dumneavoastră luminos! *(Arată cu degetul, de aproape.)* E forţa acestor ziduri neprihănite acoperite de trandafiri, opera dumneavoastră! o, da, da, da... aşadar nu e totul pierdut, sînt sigur acum... Îmi amintesc, cu toate acestea, că vreo două-trei persoane mi-au vorbit, într-adevăr, de oraşul surîzător: unii îmi spuneau că e foarte aproape, alţii că e foarte departe, că se ajunge uşor, greu, că e un cartier rezervat...

ARHITECTUL: Fals!

BÉRENGER: ...Că nu există mijloace de transport...

ARHITECTUL: Prostii! Staţia de tramvai e acolo, la capătul aleii principale.

BÉRENGER: Da, desigur, desigur! Acum ştiu. E mult de

cînd, vă asigur, am încercat, conștient sau inconștient, să găsesc direcția. Mergeam pe jos pînă la capătul unei străzi și-mi dădeam seama că nu e decît o fundătură. Coteam pe după ziduri, mergeam de-a lungul gardurilor, ajungeam la rîu, departe de pod, dincolo de piață și de porți. Sau altă dată mă întîlneam cu vreun prieten, în drum, care nu mă văzuse de cînd am făcut armata: eram nevoit să mă opresc, să stau de vorbă cu el; se făcea prea tîrziu; trebuia să mă întorc acasă. În sfîrșit, să nu ne mai gîndim la asta, acum sînt aici. M-am liniștit.

ARHITECTUL: Era atît de simplu. Ar fi fost de ajuns să-mi trimiteți un bilețel, să scrieți oficial la birourile municipale; serviciul meu v-ar fi trimis, recomandat, toate indicațiile necesare.

BÉRENGER: Ei da, ar fi trebuit să-mi treacă prin minte! În sfîrșit, e inutil să regreți anii irosiți...

ARHITECTUL: Cum ați izbutit azi să găsiți drumul?

BÉRENGER: Cu totul întîmplător. Am luat pur și simplu tramvaiul.

ARHITECTUL: Ce vă spuneam!

BÉRENGER: Am luat tramvaiul greșit, voiam să iau un altul, eram încredințat că n-am apucat direcția cea bună, totuși era cea bună, din greșeală, fericită greșeală...

ARHITECTUL: Fericită?

BÉRENGER: Nu? Nu e fericită? O, ba da, fericită, foarte fericită.

ARHITECTUL: În sfîrșit, ce să mai vorbim, veți vedea la urmă.

BÉRENGER: Am și văzut. Convingerea mea e formată.

ARHITECTUL: În tot cazul, să știți că trebuie mers întotdeauna pînă la capăt. În toate împrejurările. Toate tramvaiele duc aici: e depoul.

BÉRENGER: Într-adevăr. Tramvaiul m-a lăsat acolo, în stație. Am recunoscut îndată, deși nu le mai văzusem niciodată, bulevardele, casele năpădite de flori, și pe dumneavoastră, care aveați aerul că mă așteptați.

ARHITECTUL: Fusesem anunțat.

BÉRENGER: Dar ce metamorfoză! E ca și cum m-aș afla departe, în Sud, la o mie sau două mii de kilometri. Alt univers, o lume transfigurată! Ca să ajungi la ea, nu-i nevoie decît de-un fleac de călătorie, o călătorie care nici măcar nu e călătorie, pentru că are loc, ca să zic așa, la fața locului... *(Rîde, apoi rușinat.)* Scuzați neîndemînaticul joc de cuvinte, nu e prea spiritual.

ARHITECTUL: Nu vă necăjiți. Am auzit și mai proaste. Îl pun pe seama euforiei dumneavoastră...

BÉRENGER: Nu sînt un spirit științific. Iată de ce nu-mi pot explica, în ciuda lămuririlor dumneavoastră competente, cum se face că în locul acesta e întotdeauna timp frumos! Poate că, și asta v-a ușurat probabil sarcina, locurile pe-aci sînt mai ferite? Nu văd însă nici un fel de dealuri în jur care să le ferească de intemperii! De altfel, dealurile nu gonesc norii, nu împiedică ploaia, o știe oricine. Există poate curenți calzi și luminoși care vin dintr-un al cincilea punct cardinal sau de la o a treia înălțime? Nu-i așa că nu? De altfel, asta s-ar ști. Sînt un caraghios. Nu e nici o briză, cu toate că aerul miroase frumos. E totuși ciudat, domnule Arhitect al orașului, foarte ciudat!

ARHITECTUL *(dînd lămuriri competente):* Nimic extraordinar, vă asigur, totul e chestiune de teh-ni-că!! Încercați numai să înțelegeți. Ar fi trebuit să urmați o școală pentru adulți. E vorba pur și simplu de-o insuliță... cu ventilatoare ascunse, al căror model l-am luat din oazele aflate peste tot în deșerturi, unde vezi înălțîndu-se, deodată, în mijlocul nisipurilor aride, orașe surprinzătoare, acoperite de trandafiri proaspeți, înconjurate de izvoare, de rîuri, de lacuri...

BÉRENGER: A, da... Exact. Vorbiți de acele orașe cărora li se mai spune miraje. Am citit povestirile unor exploratori pe tema aceasta. Vedeți, mai știu și eu cîte ceva. Mirajele... nu există nimic mai real. Florile de foc, arborii de flăcări, eleșteiele de lumină, în definitiv sînt singurele adevărate. Sînt absolut încredințat. Dar acolo? Ce e acolo?

ARHITECTUL: Acolo? Unde acolo? A, acolo?

BÉRENGER: Parc-ar fi un bazin.

Iluminația face să apară, în fund, forma imprecisă a unui bazin, ivit în clipa în care a fost pronunțat cuvîntul.

ARHITECTUL: Hm... Se-nțelege! Un bazin. Ați văzut bine. E un bazin. *(Se uită la ceas.)* Cred că mai am puțin timp.

BÉRENGER: Putem merge acolo?

ARHITECTUL: Vreți să-l vedeți mai de aproape? *(Pare să ezite.)* Bine. Dacă țineți neapărat. Trebuie să vi-l arăt.

BÉRENGER: Sau, mai bine... nu știu ce să aleg... Totul e atît de frumos... Îmi plac bazinele, dar mă simt atras și de tufișul acela de păducel înflorit. Dacă n-aveți nimic împotrivă, vom vedea bazinul după aceea...

ARHITECTUL: Cum doriți!

BÉRENGER: Îmi place la nebunie păducelul.

ARHITECTUL: Hotărîți-vă.

BÉRENGER: Da, da, să mergem la păducel.

ARHITECTUL: La dispoziția dumneavoastră.

BÉRENGER: Nu poți să vezi totul dintr-o dată.

ARHITECTUL: E foarte adevărat.

Bazinul dispare. Fac cîțiva pași.

BÉRENGER: Ce parfum suav! Știți, domnule Arhitect, eu... iertați-mă că vă vorbesc despre mine... unui arhitect poți să-i spui totul, înțelege totul...

ARHITECTUL: Spuneți, spuneți, nu vă jenați.

BÉRENGER: Mulțumesc! Știți, am atîta nevoie de altă viață, de-o viață nouă. Alt cadru, alt decor; alt decor, o să credeți că e-o nimica toată și că... să ai bani, de pildă...

ARHITECTUL: Nu, nici vorbă...

BÉRENGER: Ba da, ba da, sînteți prea politicos... Un decor nu-i decît ceva superficial, estetism pur, dacă nu e vorba de, cum să spun, de-un decor, de-o ambianță care să corespundă unei necesități interioare, care ar fi, într-un fel..

ARHITECTUL: Înțeleg, înțeleg...

BÉRENGER: ...țișnirea, prelungirea universului interior. Numai că, pentru a putea țișni, universul acesta interior are nevoie de ajutorul exterior al unei anumite lumini existente, fizice, a unei lumi obiectiv noi. Grădini, cer albastru, o primăvară care să corespundă universului interior, în care să se poată recunoaște, care să fie ca o tălmăcire sau ca o anticipare a lui, sau ca niște oglinzi în care propriul lui zîmbet să se poată reflecta... în care să se poată recunoaște, să spună : iată ce sînt în realitate și uitasem, o ființă zîmbitoare, într-o lume zîmbitoare... În definitiv, lume interioară, lume exterioară, sînt niște expresii nepotrivite, nu există granițe reale între aceste două lumi; există un impuls primar, evident, care vine dinăuntru, și cînd nu se poate exterioriza, cînd nu se poate realiza obiectiv, cînd nu există un acord desăvîrșit între eul dinăuntru și eul dinafară, se produce catastrofa, contradicția universală, spărtura.

ARHITECTUL *(scărpinîndu-se în cap)*: Dar aveți o terminologie... Nu vorbim aceeași limbă.

BÉRENGER: Nu mai puteam trăi fără a putea totuși muri. Din fericire, totul e pe cale să se schimbe.

ARHITECTUL: Fiți calm, fiți calm!

BÉRENGER: Iertați-mă. Mă înfierbînt.

ARHITECTUL: E una din trăsăturile caracterului dumneavoastră. Faceți parte din categoria temperamentelor poetice. E nevoie și de-asta, fără îndoială, de vreme ce există.

BÉRENGER: De ani și ani de zile, zăpadă murdară, vînt tăios, o climă neîndurătoare față de făpturile omenești... străzi, case, cartiere întregi, cu oameni care nu sînt propriu-zis nefericiți, ci mai rău, cu oameni nici fericiți, nici nefericiți, hidoși, pentru că nu sînt nici urîți, nici frumoși, niște ființe jalnic de șterse, nostalgice fără nostalgie, inconștiente parcă, suferind inconștient de pe urma faptului că există. Dar eram conștient de starea apăsătoare în care mă aflam. Poate că sînt mai inteligent, sau dimpotrivă, mai puțin inteligent, mai puțin înțelept, mai puțin resemnat, mai puțin răbdător. E un defect? E o calitate?

ARHITECTUL *(care dă semne de nerăbdare)*: Depinde.

BÉRENGER: Nu se poate ști. Iarna sufletului! Mă exprim confuz, nu-i așa?

ARHITECTUL: N-aș putea să spun. Nu intră în atribuțiile mele. De asta se ocupă serviciul de logică.

BÉRENGER: Nu știu dacă-mi apreciați lirismul.

ARHITECTUL *(sec)*: Da, cum să nu!

BÉRENGER: Uite, vedeți: aveam odinioară în mine acel focar puternic de căldură interioară, împotriva căreia frigul n-avea nici o putere, o tinerețe, o primăvară pe care toamnele n-o puteau vătăma; o lumină radioasă, izvoare scînteietoare de bucurie pe care le credeam nesecate. Nu fericirea, ci, așa cum am spus: bucuria, încîntarea care mă ajutau să pot trăi... *(Soneria telefonului din buzunarul Arhitectului.)* ...Era o energie uriașă... *(Arhitectul scoate receptorul din buzunar.)* ...Un elan... trebuie să fi fost elanul vital, nu-i așa?...

ARHITECTUL *(cu receptorul la ureche):* Alo?

BÉRENGER: Și apoi, astea, toate astea s-au stins, s-au prăbușit...

ARHITECTUL *(la telefon):* Alo? Perfect, perfect, perfect!... Doar n-o fi datînd de ieri.

BÉRENGER *(continuîndu-și monologul):* Cred că datează de... nu mai știu de cînd... de foarte, foarte mult timp... *(Arhitectul vîră receptorul la loc în buzunar și dă din nou semne de nerăbdare; se duce în culise, la stînga, aduce un scaun pe care-l așază în colț, la stînga, unde se afla presupusa seră.)* ...Cred că datează de secole... sau poate numai de cîțiva ani, sau poate a fost ieri...

ARHITECTUL: Vă rog să mă scuzați, am treburi urgente de rezolvat la birou, dați-mi voie să plec.

Iese prin stînga, pentru o clipă.

BÉRENGER *(singur):* Vai... Domnule Arhitect, într-adevăr, vă rog să mă iertați, vă...

ARHITECTUL *(revine, cu o măsuță pe care-o pune în fața scaunului, se așază, scoate telefonul din buzunar, îl pune pe masă, își pune mapa, deschisă, în față):* E rîndul meu să-mi cer scuze.

BÉRENGER: O, îmi pare rău.

ARHITECTUL: Nu fiți prea dezamăgit. Am două urechi: una pentru serviciu, pe cealaltă vi-o rezerv dumneavoastră. Am și un ochi pentru dumneavoastră. Celălalt e pentru comună.

BÉRENGER: N-o să vă obosească prea tare?

ARHITECTUL: N-aveți teamă. Sînt obișnuit. Dați-i drumul, continuați... *(Scoate, sau se face că scoate din mapă, niște dosare pe care le pune pe masă, și le deschide, sau mimează aceste gesturi.)* Îmi urmăresc atît dosarele, cît și pe dumneavoastră... Ziceați că nu știți de cînd datează prăbușirea elanului dumneavoastră!

BÉRENGER: Nu de ieri, asta-i sigur. *(Continuă să se plimbe învîrtindu-se în jurul Arhitectului, cufundat în dosare.)* E atît de demult că aproape am uitat, mi se pare că-i vorba de-o iluzie; totuși nu poate fi o iluzie de vreme ce-i simt atît de cumplit lipsa.

ARHITECTUL *(cu nasul în dosare):* Continuați.

BÉRENGER: E-o stare de spirit pe care n-o pot analiza, nici măcar nu știu dacă experiența pe care am trăit-o e comunicabilă. Nu era o experiență frecventă. S-a repetat de cinci-șase ori, de zece ori, poate, de cînd trăiesc. Destul totuși pentru a putea umple de bucurie, de siguranță, nu știu ce rezervoare ale spiritului. Cînd eram predispus la melancolie, amintirea acestei străluciri orbitoare, a acestei stări luminoase, făcea să renască în mine forța, motivele nemotivate de-a trăi, de-a iubi... de-a iubi ce?... De-a iubi totul, ca un nebun...

ARHITECTUL *(la telefon):* Alo, stocul s-a epuizat!

BÉRENGER: Din păcate, da, domnule.

ARHITECTUL *(care a pus la loc receptorul):* N-o spuneam pentru dumneavoastră, era vorba de dosare.

BÉRENGER: E valabil și pentru mine, domnule, rezervoarele sînt goale. În privința luminii, pot fi considerat economicește slab. Am să încerc să vă explic... dar nu cumva abuzez?

ARHITECTUL: Înregistrez, e meseria mea. Continuați, nu vă jenați.

BÉRENGER: Mi se întîmpla la sfîrșitul primăverii, sau în primele zile de vară, către ora prînzului; se petrecea în modul cel mai simplu și, în același timp, cu totul neașteptat. Cerul era la fel de limpede ca și cel cu care ați izbutit să acoperiți orașul dumneavoastră însorit, domnule Arhitect. Da, fenomenul se petrecea într-o liniște desăvîrșită, într-o foarte lungă clipă de liniște...

ARHITECTUL *(cufundat mai departe în dosare):* Bine. Perfect.

BÉRENGER: Ultima oară cred că aveam vreo șaptesprezece-optsprezece ani, mă aflam într-un orășel de provincie... care? care, Dumnezeule?... Undeva în Sud, cred...

Mă rog, n-are importanță, locurile nu contează, mă plimbam pe-o stradelă îngustă, veche și nouă totodată, mărginită de case pipernicite, toate vopsite în alb, înfundate în curți, sau în grădinițe, cu garduri de lemn, vopsite... în galben-deschis, galben-deschis să fi fost? Pe stradă nu mai era nimeni în afară de mine. Mergeam de-a lungul gardurilor, de-a lungul caselor, era plăcut, nu prea cald, soarele se afla deasupra crestetului, foarte sus, în albastrul cerului. Mergeam cu pas vioi, încotro? Nu mai știu. Simțeam în adîncul sufletului fericirea unică de a trăi. Uitasem totul, nu mă gîndeam la nimic, decît la casele acelea, la cerul profund, la soarele care părea că se apropiase într-atît să-l atingi cu mîna în lumea aceea făcută parcă pe măsura mea.

ARHITECTUL *(uitîndu-se la ceas):* Încă n-a venit, e totuși nemaipomenit! Iar a întîrziat!

BÉRENGER *(continuînd):* Deodată, bucuria a devenit și mai mare, rupînd toate zăgazurile! O, euforia aceea de nespus m-a cuprins, lumina a devenit și mai strălucitoare, fără a pierde nimic din dulceață, era atît de densă că o puteai respira, devenise ca aerul însuși, sau o puteai bea, ca pe-o apă limpede... Cum să vă descriu strălucirea ei incomparabilă?... Era ca și cum pe cer ar fi fost patru sori...

ARHITECTUL *(vorbind la telefon):* Alo? Ați văzut-o azi pe secretara mea? O așteaptă o groază de lucrări.

Pune receptorul la loc cu furie.

BÉRENGER: Casele de-a lungul cărora treceam păreau niște pete imateriale, gata să se dizolve în lumina mai intensă care domina totul.

ARHITECTUL: Am să-i trîntesc o amendă să mă țină minte!

BÉRENGER *(către Arhitect):* Înțelegeți ce vreau să spun?

ARHITECTUL *(distrat):* Oarecum. Expunerea dumneavoastră mi se pare mai limpede acum.

BÉRENGER: Pe stradă, nici un om, nici țipenie, nici un zgomot, nu eram decît eu. *(Soneria telefonului.)* Totuși nu sufeream din pricina acestei singurătăți, nu era o singurătate.

ARHITECTUL *(la telefon):* Ei, a venit?

BÉRENGER: Liniștea mea, propria-mi lumină se revărsau, la rîndul lor, asupra lumii, umpleam universul cu un fel de energie aeriană. Nici un loc gol, totul era un amestec de plenitudine și de ușurătate, un echilibru desăvîrșit.

ARHITECTUL *(la telefon):* În sfîrșit! Dați-mi-o la telefon.

BÉRENGER: Un cîntec triumfal țîșnea din adîncurile cele mai tainice ale ființei mele: existam, eram conștient că exist dintotdeauna, că n-am să mai mor niciodată.

ARHITECTUL *(la telefon, stăpînindu-și enervarea):* Sînt totuși fericit că-ți aud glasul, domnișoară. Nu e prea devreme. Poftim?

BÉRENGER: Totul era neprihănit, purificat, regăsit, simțeam în același timp o negrăită uimire amestecată cu un sentiment de extremă intimitate.

ARHITECTUL *(la telefon):* Ce înseamnă asta, domnișoară?

BÉRENGER: Asta e, îmi spuneam, asta e... Nu pot explica ce înțelegeam prin „asta", dar, vă asigur, domnule Arhitect, mă înțelegeam foarte bine.

ARHITECTUL *(la telefon):* Nu te înțeleg, domnișoară. N-ai nici un motiv să te plîngi de noi. Mai curînd contrariul.

BÉRENGER: Mă simțeam acolo la porțile universului, în centrul universului... Ar putea să vi se pară contradictoriu.

ARHITECTUL *(la telefon):* O clipă, te rog. *(Lui Bérenger.)* Vă urmăresc, vă urmăresc, sînt atent la toate, fiți fără grijă. *(La telefon.)* Ascult.

BÉRENGER: Mergeam, alergam, strigam: exist, exist, totul există, totul există!... O, aș fi putut desigur să-mi iau zborul, atît de ușor devenisem, mai ușor decît cerul albastru pe care-l respiram... Un efort cît de mic, un fleac de săritură ar fi fost de-ajuns... Aș fi zburat... sînt sigur.

ARHITECTUL *(la telefon, bătînd cu pumnul în masă):* E prea de tot. Ce ți-au făcut?

BÉRENGER: Dacă n-am făcut-o e numai pentru că eram prea fericit, nici nu mă mai gîndeam.

ARHITECTUL *(la telefon):* Vrei să pleci din Administrație? Gîndește-te bine înainte de-a demisiona. Părăsești,

fără motive serioase, o carieră strălucită! La noi ai totuși viitorul asigurat, și viața... și viața!! Nu mai ești în primejdie!

BÉRENGER: Și, deodată, sau mai bine zis puțin cîte puțin... nu, mai bine zis subit, nu știu, știu numai că totul a devenit din nou cenușiu, sau palid, sau neutru. E un fel de-a vorbi, cerul era tot limpede, dar nu mai era aceeași limpezime, nu mai era același soare, aceeași dimineață, aceeași primăvară. Se petrecuse o scamatorie. Nu mai era decît ziua cea de toate zilele, o lumină obișnuită.

ARHITECTUL *(la telefon):* Nu mai poți îndura situația? E-o copilărie. Nu-ți primesc demisia. În tot cazul, vino să termini corespondența și-mi vei da explicațiile cuvenite. Te aștept.

Pune receptorul în furcă.

BÉRENGER: S-a făcut în mine un fel de gol vijelios, o tristețe profundă m-a cuprins, ca în momentul unei despărțiri tragice, de neîndurat. Tatele au ieșit din curți, mi-au spart timpanele cu glasurile lor țipătoare, cîinii au început să latre, mă simțeam lepădat printre toți acești oameni, printre toate aceste lucruri...

ARHITECTUL: E o idioată sadea. *(Se ridică de pe scaun.)* Treaba ei, la urma urmei. Sînt o mie care-i pîndesc locul... *(Se așază din nou.)* ...și o viață lipsită de primejdii.

BÉRENGER: Iar de atunci e mereu noiembrie, mereu amurg, amurg de dimineață, amurg de miezul nopții, amurg de amiază. S-a isprăvit cu zorile! Și cînd te gîndești că asta se cheamă civilizație!

ARHITECTUL: S-o așteptăm.

BÉRENGER: Numai amintirea acestei întîmplări mi-a îngăduit să-mi duc viața mai departe în orașul cenușiu.

ARHITECTUL *(lui Bérenger):* Ați scăpat pînă la urmă de această... melancolie?

BÉRENGER: Nu complet. Dar mi-am făgăduit să nu uit. În zilele de amărăciune, de depresiune nervoasă sau de neliniște, mi-am zis: îmi voi aminti întotdeauna de clipa aceea luminoasă, și asta-mi va îngădui să îndur

totul, va deveni rațiunea mea de-a fi, suportul meu moral. Ani și ani de zile am fost sigur...

ARHITECTUL: Sigur de ce?

BÉRENGER: Sigur că am fost sigur... dar amintirea n-a fost destul de vie ca să reziste timpului.

ARHITECTUL: Mi se pare totuși...

BÉRENGER: Vă înșelați, domnule Arhitect. Amintirea pe care am păstrat-o nu mai e decît amintirea unei amintiri, e ca un gînd care s-a desprins de mine, ca un lucru povestit de-un altul; o imagine ștearsă căreia nu-i mai pot da viață. Izvorul secase, iar eu muream de sete... Dar dumneavoastră trebuie să mă înțelegeți perfect, lumina asta e și în dumneavoastră, e aceeași, e lumina mea pentru că *(gest larg: arată în gol)*, precum se vede, ați creat-o din nou, ați materializat-o. Cartierul acesta însorit a izvorît din dumneavoastră... Lumina mea uitată mi-ați dat-o înapoi... sau cam așa ceva. Vă sînt nespus de recunoscător. Vă mulțumesc în numele meu și în numele tuturor locuitorilor.

ARHITECTUL: Da, da, bineînțeles.

BÉRENGER: Și la dumneavoastră nu e produsul ireal al unei imaginații exaltate. Sînt case adevărate, pietre, cărămizi, ciment *(pipăind în gol)* e concret, palpabil, solid. Metoda dumneavoastră e cea bună, procedeele dumneavoastră sînt raționale.

Pipăie într-una zidurile imaginare.

ARHITECTUL *(pipăind și el zidurile invizibile, după ce-a plecat din colțul său):* E cărămidă, într-adevăr, și încă din cea bună. Ciment, și încă de cea mai bună calitate.

BÉRENGER *(același joc):* Nu, nu, de data asta nu mai e un simplu vis.

ARHITECTUL *(pipăind mereu pereții invizibili, apoi oprindu-se cu un oftat):* Ar fi fost poate mai bine să fie un vis. Mie mi-e totuna. Eu sînt funcționar. Dar pentru mulți alții, realitatea, realitatea se poate transforma în coșmar...

BÉRENGER *(începînd și el să pipăie pereții invizibili, foarte mirat):* Cum adică, ce vreți să spuneți?

Arhitectul se întoarce la dosarele lui.

BÉRENGER: În tot cazul, sînt fericit că am atins cu mîna realitatea amintirii mele. Sînt la fel de tînăr ca acum o sută de ani. M-aș putea îndrăgosti din nou... *(Spre culisa din dreapta.)* Domnișoară, o, domnișoară, vreți să vă căsătoriți cu mine?

Exact la sfîrșitul ultimei fraze intră, prin dreapta, Dany, blonda secretară a Arhitectului.

ARHITECTUL *(lui Dany care intră):* A, ai venit, avem de discutat.

DANY *(lui Bérenger):* Dați-mi măcar răgazul să reflectez!

ARHITECTUL *(lui Bérenger):* Secretara mea, domnișoara Dany. *(Lui Dany.)* Domnul Bérenger.

DANY *(distrată, puțin nervoasă, lui Bérenger):* Îmi pare bine.

ARHITECTUL *(lui Dany):* Nouă, celor din Administrație, nu ne plac întîrzierile, domnișoară. Nici capriciile.

BÉRENGER *(lui Dany, care își pune mașina de scris pe masă și aduce un scaun din culise, din stînga):* Domnișoara Dany, ce nume frumos! Ei, ați reflectat? Spuneți da, nu-i așa?

DANY *(Arhitectului):* Sînt hotărîtă să plec, domnule, am nevoie de concediu. Sînt obosită.

ARHITECTUL *(mieros):* Dacă nu-i decît asta, trebuia s-o spui. Se poate aranja. Dorești o permisie de trei zile?

BÉRENGER *(lui Dany):* Spuneți da, nu-i așa? O, ce frumoasă sînteți...

DANY *(Arhitectului):* Am nevoie de-o odihnă mult mai lungă.

ARHITECTUL *(lui Dany):* Voi consulta Direcția Generală, pot să-ți obțin o săptămînă cu jumătate salariu.

DANY *(Arhitectului):* Am nevoie să mă odihnesc definitiv.

BÉRENGER *(lui Dany):* Îmi plac blondele, fețele luminoase, ochii limpezi, picioarele lungi!

ARHITECTUL: Definitiv? Ia te uită!

DANY *(Arhitectului):* Vreau în primul rînd să-mi găsesc altă muncă. Nu mai pot îndura situația.

ARHITECTUL: A, asta-i care va să zică.

DANY *(Arhitectului):* Da, domnule.

BÉRENGER *(lui Dany, cu elan):* Ați spus da! O, domnișoară Dany...

ARHITECTUL *(lui Bérenger):* N-a vorbit cu dumneavoastră, ci cu mine.

DANY *(Arhitectului):* Am nădăjduit tot timpul că lucrurile se vor schimba. Dar totul e la fel ca înainte. Nu văd posibilă nici o îmbunătățire.

ARHITECTUL: Gîndește-te, repet, gîndește-te. Dacă nu mai faci parte din serviciile noastre, Administrația nu te mai ia sub aripa ei ocrotitoare. Știi asta? Îți dai seama ce primejdii te pîndesc?

DANY: Da, domnule, nimeni nu e mai în măsură ca mine s-o știe.

ARHITECTUL: Îți asumi riscurile?

DANY *(Arhitectului):* Da, domnule, mi le asum.

BÉRENGER *(lui Dany):* Spuneți-mi și mie da. Știți atît de frumos să spuneți da!

ARHITECTUL *(lui Dany):* Îmi declin orice responsabilitate. Te-am avertizat.

DANY *(Arhitectului):* Nu sînt surdă, am înțeles, nu-i nevoie să mi-o repetați de treizeci și șase de mii de ori!

BÉRENGER *(Arhitectului):* Ce dulce e! Delicioasă! *(Lui Dany.)* Domnișoară, domnișoară, vom locui aici, în acest cartier, în vila asta! Vom fi, în sfîrșit, fericiți.

ARHITECTUL *(lui Dany):* N-ai de gînd să-ți schimbi părerea, așadar? E-o nesăbuință!

DANY *(Arhitectului):* Nu, domnule.

BÉRENGER *(lui Dany):* O, mi-ați spus nu?

ARHITECTUL *(lui Bérenger):* Mi-e mi-a spus nu.

BÉRENGER: A, mă liniștiți!

DANY *(Arhitectului):* Mi-e silă de toată Administrația, mi-e scîrbă de frumosul dumneavoastră cartier, nu mai pot, nu mai pot!

ARHITECTUL *(lui Dany):* Nu e cartierul meu.

BÉRENGER *(lui Dany, care nu-l ascultă):* Răspundeți, frumoasă domnișoară, minunată Dany, sublimă Dany... Dați-mi voie să vă spun Dany.

ARHITECTUL *(lui Dany):* Nu te pot împiedica să demisionezi, poți pleca așadar, însă fii cu ochii-n patru. E-un sfat prietenesc, un sfat părintesc.

BÉRENGER *(Arhitectului):* V-au decorat pentru realizările dumneavoastră urbanistice? Ar fi trebuit s-o facă.

DANY *(Arhitectului)*: Dacă doriți, pot să termin de bătut corespondența înainte de plecare.

BÉRENGER *(Arhitectului)*: Dac-aș fi fost eu primarul, v-aș fi decorat.

ARHITECTUL *(lui Bérenger)*: Mulțumesc. *(Lui Dany.)* Mulțumesc, nu-i nevoie, mă descurc și singur.

BÉRENGER *(mirosind niște flori imaginare)*: Ce frumos miroase! Sînt crini?

ARHITECTUL: Nu, violete.

DANY *(Arhitectului)*: V-am propus-o din amabilitate.

BÉRENGER *(Arhitectului)*: Pot să-i ofer cîteva lui Dany?

ARHITECTUL: Dacă doriți.

BÉRENGER *(lui Dany)*: Nici nu știi, dragă prietenă, dragă Dany, dragă logodnică, ce mult mi-ai lipsit!

DANY: Dacă-i așa...

Cu o oarecare enervare, își ia mașina de scris, își rînduiește lucrurile cu gesturi bruște.

BÉRENGER *(lui Dany)*: Vom locui într-un apartament superb, inundat de soare.

DANY *(Arhitectului)*: Trebuie să înțelegeți totuși că nu mai pot împărți răspunderea. E peste puterile mele.

ARHITECTUL: Administrația nu e răspunzătoare.

DANY *(Arhitectului)*: Ar trebui să vă dați seama...

ARHITECTUL *(lui Dany)*: Nu e treaba dumitale să-mi dai sfaturi. E o chestiune care mă privește. Dar, îți repet, fii cu ochii-n patru!

DANY *(Arhitectului)*: Nici eu n-am de ce să ascult sfaturile dumneavoastră. Și pe mine mă privește personal.

ARHITECTUL *(lui Dany)*: Bine, bine, bine!

DANY: La revedere, domnule Arhitect.

ARHITECTUL *(lui Dany)*: Cu bine.

DANY *(lui Bérenger)*: La revedere, domnule.

BÉRENGER *(alergînd spre Dany care se îndreaptă spre ieșire, în dreapta)*: Dany, domnișoară, nu pleca fără să-mi dai răspunsul... Și ia măcar aceste violete! *(Dany iese. Bérenger, bălăngănindu-și brațele, se află aproape de ieșire.)* O... *(Arhitectului.)* Dumneavoastră, care cunoașteți sufletul omenesc, cînd o femeie nu răspunde nici da, nici nu, înseamnă „da", nu-i așa? *(Spre culisa din dreapta.)* Ai să fii inspiratoarea mea, muza mea.

Voi munci. *(În timp ce se aude un ecou vag repetînd ultimele silabe, Bérenger face doi pași spre Arhitect și arată în gol.)* Nu renunț. Mă instalez aici, cu Dany. Voi cumpăra casa asta albă, în mijlocul verdeții, care pare să fi fost abandonată de constructori... N-am mulți bani, o să-mi acordați anumite înlesniri de plată.

ARHITECTUL: Dacă o să mai vreți! Dacă n-o să vă răzgîndiți.

BÉRENGER: Țin neapărat. Și de ce să mă răzgîndesc? Vreau să fiu, cu voia dumneavoastră, un cetățean al orașului însorit. Mă instalez de mîine, chiar dacă locuința nu e complet terminată.

ARHITECTUL *(se uită la ceas)*: Douăsprezece treizeci și cinci.

Se aude deodată zgomotul unei pietre care cade la doi pași de Bérenger, între acesta și Arhitect.

BÉRENGER: O! *(Bérenger schițează un pas înapoi.)* O piatră!

ARHITECTUL *(fără să se miște, netulburat)*: Da. O piatră!

BÉRENGER *(se apleacă, ia piatra, se ridică și o privește în palmă)*: E o piatră!

ARHITECTUL: N-ați mai văzut niciodată?

BÉRENGER: Ba da... ba da... Cum? Aruncă cu pietre în noi?

ARHITECTUL: Cu o piatră, o singură piatră, nu cu *pietre*.

BÉRENGER: Înțeleg, s-a aruncat în noi cu *o* piatră.

ARHITECTUL: Nu vă speriați. Nu veți fi ucis cu pietre. V-a lovit? Nu v-a lovit, așa-i?

BÉRENGER: S-ar fi putut.

ARHITECTUL: Nu, nu, să fim serioși. *Nu vă poate* lovi. A vrut doar să vă tachineze.

BÉRENGER: A! Mă rog!... Dacă-i numai ca să mă tachineze, trebuie să accept gluma! *(Aruncă piatra.)* Nu sînt un om ursuz. Mai ales într-un cadru ca acesta, nimic nu-mi poate tulbura buna dispoziție. Dany îmi va scrie, nu-i așa? *(Privește în jur cu o ușoară neliniște.)* E foarte odihnitor aici, e anume așa. Chiar nițel prea mult, nu găsiți? De ce nu e absolut nimeni pe stradă? Sîntem într-adevăr singurii care ne plimbăm!... A, da, sigur, pentru că e ora mesei. Toată lumea e la masă. Dar de ce nu se aud atunci rîsetele celor de la masă, clinchetele cristalelor? Nici un zgomot, nici o șoaptă, nici o voce care cîntă. Și toate ferestrele sînt închise! *(Aruncă o*

privire mirată în golul scenei.) Nici nu observasem. E de înțeles într-un vis, dar nu în realitate.

ARHITECTUL: Era totuși bătător la ochi!

Se aude un zgomot de geamuri sparte.

BÉRENGER: Ce mai e și asta?

ARHITECTUL *(scoțînd din nou aparatul din buzunar, lui Bérenger):* E simplu. Nu știți ce e? Un geam spart. O fi trecut vreo piatră prin el. *(Al doilea zgomot de geam spart; Bérenger face o mișcare și mai pronunțată de retragere; Arhitectul la telefon.)* Două geamuri sparte.

BÉRENGER: Ce înseamnă toate astea? O glumă, nu-i așa? Două glume! *(O nouă piatră îi zboară lui Bérenger pălăria din cap; o ridică repede, și-o pune pe cap, strigînd):* Trei glume!

ARHITECTUL *(punînd aparatul înapoi în buzunar, cu sprîncenele încruntate):* Ascultați-mă, domnule. Nu sîntem oameni de afaceri. Sîntem funcționari, administratori. Trebuie așadar să vă spun, oficial, administrativ, că locuința care pare părăsită a fost într-adevăr părăsită de constructorii ei. Poliția a suspendat toate construcțiile. O știam dinainte. Pe de altă parte, am primit chiar acum confirmarea telefonică.

BÉRENGER: Cum așa? Dar de ce?

ARHITECTUL: Măsura e de prisos, altminteri, căci, în afară de dumneavoastră, nimeni nu mai cumpără un lot. Nu sînteți, desigur, la curent cu problema.

BÉRENGER: Cu care problemă?

ARHITECTUL: Locuitorii cartierului voiau chiar să-l părăsească...

BÉRENGER: Să părăsească cartierul însorit? Locuitorii vor să părăsească...

ARHITECTUL: Da. N-au unde locui în altă parte. Altfel și-ar fi făcut cu toții bagajele. Poate că-și fac și-un punct de onoare din a nu fugi. Preferă să rămînă ascunși în frumoasele lor apartamente. Nu ies din casă decît în caz de extremă necesitate, în grupuri de cîte zece-cincisprezece. Și nici atunci nu sînt feriți de primejdie...

BÉRENGER: Despre ce primejdie vorbiți? E tot o glumă, nu-i așa?... De ce faceți o mutră atît de gravă? Întunecați priveliștea! Vreți să mă speriați!...

ARHITECTUL *(solemn):* Un funcționar nu glumește.

BÉRENGER *(dezamăgit):* Ce tot spuneți? M-ați lovit în inimă! Dumneavoastră ați aruncat piatra... Moralmente, bineînțeles, moralmente! Vai, mă și simțeam cu rădăcinile înfipte în acest peisaj! Și nu mai e pentru mine acum decît o lumină moartă, decît un cadru gol... Mă simt înafara a tot ce există!

ARHITECTUL: Sînt adînc mîhnit. Dar nu vă clătinați așa!

BÉRENGER: Presimt lucruri înspăimîntătoare.

ARHITECTUL: Îmi pare tare rău, îmi pare nespus de rău.

În timpul replicilor precedente și al celor care urmează, jocul nu trebuie să fie lipsit de-o semiironie, mai ales în momentele patetice, spre a le contrabalansa.

BÉRENGER: Mă simt din nou invadat de bezna interioară!

ARHITECTUL *(sec):* Îmi pare tare rău, tare rău, nespus de rău!

BÉRENGER: Explicați-mi, vă implor! Și eu care nădăjduiam să petrec o zi frumoasă!... Eram atît de fericit, numai cu cîteva clipe în urmă!

ARHITECTUL *(arătînd cu degetul):* Vedeți bazinul acesta?

Bazinul reapare, bine conturat de astă dată.

BÉRENGER: E cel pe lîngă care am trecut adineauri!

ARHITECTUL: Voiam să vă arăt... Ați preferat păducelul... *(Arată din nou spre bazin.)* Acolo, înăuntru, sînt găsiți în fiecare zi doi-trei înecați.

BÉRENGER: Înecați?

ARHITECTUL: Veniți să vedeți, dacă nu mă credeți. Apropiați-vă, apropiați-vă!

BÉRENGER *(îndreptîndu-se cu Arhitectul spre locul indicat sau dinaintea publicului, în timp ce lucrurile despre care se vorbește apar pe măsură ce sînt pomenite):* Să ne apropiem!...

ARHITECTUL: Uitați-vă. Ce vedeți?

BÉRENGER: O, Doamne sfinte!

ARHITECTUL: Nu leșinați, haide, haide, sînteți bărbat!

BÉRENGER *(cu mare greutate):* Văd... E cu putință?... Da, văd plutind cadavrul unui băiețaș cu cercul... un băie-

ţel de cinci-şase ani... Ţine un beţişor în mîna lui crispată... Lîngă el, corpul umflat al unui ofiţer de geniu, în uniformă de paradă...

ARHITECTUL: Azi sînt chiar trei. *(Arată cu degetul.)* Acolo.

BÉRENGER: E-o vegetaţie acvatică!

ARHITECTUL: Uitaţi-vă mai bine.

BÉRENGER: Dumnezeule!... Da... Văd! E-un păr roşcat care se ridică de pe fund, e agăţat de marmura care mărgineşte bazinul. Ce grozăvie! E-o femeie, desigur.

ARHITECTUL *(dînd din umeri):* Evident. Celălalt e un bărbat. Iar celălalt, un copil. Nici noi nu ştim mai mult.

BÉRENGER: Poate că e mama copilului! Sărmanii! De ce nu mi-aţi spus mai înainte?

ARHITECTUL: Pentru că m-aţi împiedicat de fiecare dată, fiind tot timpul atras de frumuseţile peisajului!

BÉRENGER: Sărmanii! *(Violent.)* Cine a făcut asta?

ARHITECTUL: Ucigaşul, apaşul. Mereu acelaşi! Nu poate fi prins!

BÉRENGER: Dar viaţa ne e ameninţată! Să plecăm de-aici! *(Fuge; aleargă cîţiva metri pe scenă, revine spre Arhitect, care stă nemişcat.)* Să plecăm de-aici! *(Bérenger fuge. Nu face decît să se învîrtească în jurul Arhitectului, care scoate o ţigară şi o aprinde; se aude un foc de armă.)* A tras!

ARHITECTUL: Nu vă speriaţi! Cît sînteţi cu mine nu e nici o primejdie.

BÉRENGER: Dar împuşcătura asta? O, nu... nu... nu sînt liniştit!

Bérenger se agită, tremură.

ARHITECTUL: E doar o joacă... Da... Acum e-o joacă, vrea să vă tachineze! Sînt Arhitectul oraşului, funcţionar municipal, nu atacă Administraţia. După ce ies la pensie, lucrurile se vor schimba, dar, pentru moment...

BÉRENGER: Să plecăm de-aici. Să ne îndepărtăm. Doresc să părăsesc cît mai degrabă frumosul dumneavoastră cartier...

ARHITECTUL: Ia te uită! După cît se vede, v-aţi schimbat părerea!

BÉRENGER: Să nu mi-o luaţi în nume de rău!

ARHITECTUL: Mie mi-e totuna. Nu mi s-a cerut să recrutez

voluntari obligatorii, să-i silesc să locuiască de bunăvoie în locul acesta. Nimeni nu e silit să trăiască în primejdie, dacă nu-i place!... Cartierul va fi demolat cînd va fi complet părăsit de locuitori.

BÉRENGER *(care e la fel de grăbit, învîrtindu-se în jurul Arhitectului):* Va fi părăsit?

ARHITECTUL: Oamenii se vor hotărî, fără îndoială, să-l părăsească pînă la urmă... altfel vor fi ucişi cu toţii. O, pînă atunci va mai trece desigur un timp...

BÉRENGER: Să plecăm, să plecăm cît mai iute. *(Se învîrteşte într-una, din ce în ce mai repede, cu capul plecat.)* Cei bogaţi nu sînt întotdeauna fericiţi, nici ei, nici locuitorii cartierelor de reşedinţă... nici cei din cartierul însorit... Nu există cartier însorit!... e chiar mai rău la ei decît la alţii, decît la noi, furnicile!... Ah, domnule Arhitect, sînt atît de mîhnit! Mă simt strivit, zdrobit!... Mi-a revenit oboseala... viaţa e departe! La ce bun totul, la ce bun totul, dacă nu duce decît aici? Opriţi-l, opriţi-l, domnule comisar!

ARHITECTUL: Uşor de spus.

BÉRENGER: Sînteţi, desigur, şi comisarul cartierului?

ARHITECTUL: Îndeplinesc, într-adevăr, şi această funcţie. Ca orice arhitect special.

BÉRENGER: Dar nădăjduiţi să-l arestaţi înainte de-a vă pensiona?

ARHITECTUL *(rece, plictisit):* Vă închipuiţi că facem totce putem! Atenţie, pe-acolo vă puteţi rătăci, vă învîrtiţi tot timpul în cerc, reveniţi mereu în acelaşi loc!

BÉRENGER *(arătînd cu degetul, aproape de el):* Aoleu! E acelaşi bazin?

ARHITECTUL: Îi ajunge unul singur.

BÉRENGER: Sînt aceiaşi înecaţi de adineauri?

ARHITECTUL: Trei pe zi e destul, să nu exagerăm!

BÉRENGER: Conduceţi-mă!... Să ieşim de-aici!...

ARHITECTUL *(luîndu-l de braţ, călăuzindu-l):* Pe aici!

BÉRENGER: Şi ziua începuse atît de bine! O să-i am veşnic în faţa ochilor pe aceşti înecaţi, imaginea lor nu mi se va mai şterge din memorie!

ARHITECTUL: Emotiv cum sînteţi!

BÉRENGER: Nu-i nimic, e mai bine să ştii tot, e mai bine să ştii tot!

Schimbarea iluminației. Lumină cenușie, zgomote slabe ale străzii și ale tramvaiului.

ARHITECTUL: Așa. Nu mai sîntem în orașul însorit, am ieșit pe poartă. *(Dă drumul brațului lui Bérenger.)* Sîntem pe bulevardul exterior. Vedeți acolo? E tramvaiul. Stația.

BÉRENGER: Unde?

ARHITECTUL: Acolo unde se văd oamenii aceia care așteaptă. E capul liniei. Tramvaiul pleacă de-acolo în sens invers, vă duce direct la celălalt capăt al orașului, la dumneavoastră acasă.

Se pot vedea, în perspectivă, cîteva străzi sub un cer plumburiu, siluete, vagi lumini roșii. Decoratorul va trebui să facă în așa fel încît totul să devină, treptat, mai real. Schimbarea trebuie realizată prin efecte de lumină și cu foarte puține elemente scenice: firme și reclame luminoase, printre care o firmă a unei cîrciumioare, la stînga, trebuie să apară gradat, una după alta, nu mai mult de trei-patru cu totul.

BÉRENGER: Am înghețat.

ARHITECTUL: Într-adevăr, dîrdîiți!

BÉRENGER: Din pricina emoției.

ARHITECTUL: Și din pricina frigului. *(Întinde mîna să simtă picăturile de ploaie.)* Plouă. E lapoviță. *(Bérenger e cît pe-aci să alunece.)* Băgați de seamă că lunecă, pavajul e ud.

Îl ține să nu cadă.

BÉRENGER: Mulțumesc.

ARHITECTUL: Puneți-vă pardesiul. O să faceți un guturai.

BÉRENGER: Mulțumesc! *(Își pune pardesiul, înnodîndu-și fularul în jurul gîtului cu mișcări febrile.)* Brrr! Rămîneți cu bine, domnule comisar!

ARHITECTUL: Doar n-o să vă duceți de-acum acasă! Nu vă așteaptă nimeni. Aveți timp berechet să beți un păhărel. O să vă facă bine. Hai, nu vă împotriviți, e ora la care-mi iau aperitivul. E-o cîrciumioară, acolo, lîngă stație, la doi pași de cimitir, unde se vînd și coroane.

BÉRENGER: Îmi face impresia că v-ați recăpătat buna dispoziție. Eu, nu.

ARHITECTUL: N-am pierdut-o niciodată.

BÉRENGER: Cu toate că...

ARHITECTUL *(întrerupîndu-l, în timp ce apare firma cîrciumioarei):* Trebuie să privim viața în față, haidem! *(Pune mîna pe clanța unei uși imaginare, sub firma cîrciumioarei.)* Să intrăm înăuntru.

BÉRENGER: N-am nici un chef...

ARHITECTUL: Hai, intrați.

BÉRENGER: După dumneavoastră, domnule comisar.

ARHITECTUL: Intrați, intrați, vă rog. *(Îl împinge. Zgomotul ușii cîrciumioarei. Intră în prăvălie: poate fi colțul scenei unde se găseau mai înainte sera imaginară, apoi biroul imaginar al Arhitectului. Se vor așeza pe scaun, în fața mescioarei. Se găsesc, fără îndoială, în apropierea vitrinelor prăvăliei. În cazul cînd s-au scos masa și scaunele de mai înainte, o masă pliantă poate fi adusă de patron, cînd va intra în scenă. Două scaune pliante pot fi, de asemenea, luate de pe jos de Bérenger și de Arhitect.)* Luați loc, luați loc. *(Se așază.)* Aveți o mutră! N-are nici un rost! Dacă ne-am gîndi la toate nenorocirile omenirii, n-am mai putea trăi. Trebuie să trăim! Există în permanență copii strangulați, bătrîni înfometați, văduve lugubre, orfani, muribunzi, erori judiciare, și masacre, și inundații, și cîini striviți... În felul acesta mai cîștigă și ziariștii o pîine. Fiecare lucru își are partea lui bună. La urma urmei, partea bună e cea pe care trebuie s-o reținem.

BÉRENGER: Da, domnule comisar, da... dar faptul c-am văzut așa de-aproape, cu ochii mei... nu mă poate lăsa indiferent. Dumneavoastră, dumneavoastră sînteți poate obișnuit, în dubla profesie pe care-o aveți.

ARHITECTUL *(cu o lovitură zdravănă dată lui Bérenger pe umăr):* Sînteți prea impresionabil, v-am mai spus-o. Trebuie să ne acomodăm. Haide, haide, un pic de energie, un pic de voință! *(Îi dă din nou o lovitură zdravănă pe umăr. Bérenger e cît pe-aci să cadă cu scaun cu tot.)* Arătați destul de bine, orice-ați spune, cu toată figura de om buimăcit! Aveți o minte și un trup sănătos!

BÉRENGER: Nu zic nu. Durerile de care sufăr nu sînt aparente, sînt teoretice, spirituale.

ARHITECTUL: Înțeleg.

BÉRENGER: Sînteți ironic.

ARHITECTUL: Nu mi-aș permite. Cazuri ca al dumneavoastră am mai văzut destule, la clienții mei.

BÉRENGER: A, da, sînteți și medic.

ARHITECTUL: În timpul liber. Fac nițică medicină generală, am ținut locul unui psihanalist, am fost asistentul unui chirurg, în tinerețe, am studiat și sociologia... Hai, vom încerca să vă consolăm. *(Bate din palme.)* Patroane!

BÉRENGER: Nu sînt, ca dumneavoastră, un om complet.

Se aude, din culisa stîngă, vocea unui cerșetor.

VOCEA CERȘETORULUI *(cîntînd):*

Cînd am lăsat mari-i-na
Am luat-o pe Marine-e-ta!

VOCEA PATRONULUI *(voce groasă):* Îndată, domnule comisar! *(Schimbă tonul. Cerșetorului, tot în culise):* Cară-te de-aici, du-te și îmbată-te în altă parte!

VOCEA CERȘETORULUI *(tărăgănată):* Nu mai e nevoie, sînt beat criță!

Împins cu brutalitate de Patron, un vlăjgan negricios, cu brațe groase și păroase, Cerșetorul, beat, apare din stînga.

CERȘETORUL: M-am cherchelit la dumneata, am plătit, n-aveai decît să nu-mi dai să beau.

PATRONUL: Șterge-o, am zis! *(Arhitectului.)* Respectele mele, domnule comisar!

ARHITECTUL *(lui Bérenger):* Vedeți... Nu mai sîntem în cartierul cel frumos, obiceiurile sînt mai aspre.

CERȘETORUL *(împins într-una de Patron):* Ei și ce!

BÉRENGER *(Arhitectului):* Am băgat de seamă.

PATRONUL *(Cerșetorului):* Întinde-o... Uite, domnul comisar e aici!

CERȘETORUL: Eu nu fac rău la nimeni!

Împins într-una, se poticnește, cade cît e de lung, se scoală fără să protesteze.

ARHITECTUL *(Patronului):* Două pahare de *Beaujolais.*

PATRONUL: Am înțeles. Pentru dumneavoastră am din cel veritabil. *(Cerșetorului care se ridică.)* Închide ușa pe dinafară, să nu te mai prind pe-aici!

Iese prin stînga.

ARHITECTUL *(lui Bérenger):* Tot abătut?

BÉRENGER *(cu un gest de om buimăcit):* Ce vreți?

Apare Patronul cu două pahare de vin, în timp ce Cerșetorul mimează că închide ușa și părăsește localul.

PATRONUL: Iată *Beaujolais-ul,* domnule comisar!

CERȘETORUL *(clătinîndu-se tot timpul, iese din scenă, prin dreapta, fredonînd):*

Cînd am lăsat mar-i-na
Am luat-o pe Marine-e-ta!

PATRONUL *(Arhitectului):* Luați o gustărică, domnule comisar?

ARHITECTUL: Dă-ne două sandvișuri.

PATRONUL: Am un pateu de iepure grozav, e din porc curat!

Bérenger face gestul celui care vrea să plătească.

ARHITECTUL *(punînd mîna pe brațul lui Bérenger, ca să-l împiedice):* Lăsați, lăsați, e rîndul meu! *(Patronului.)* E rîndul meu!

PATRONUL: Bine, domnule comisar!

Iese prin stînga. Arhitectul soarbe o înghițitură de vin. Bérenger nu se va atinge de băutură.

BÉRENGER *(după o scurtă pauză):* Dacă i-ați cunoaște măcar semnalmentele!

ARHITECTUL: Dar le avem. Cel puțin pe cele cu care operează! Portretul lui e afișat pe toți pereții. Am făcut tot ce-am putut.

BÉRENGER: Cum le-ați obținut?

ARHITECTUL: De la cei înecați. Unele din victimele lui, readuse la viață pentru o clipă, ne-au putut da chiar amănunte suplimentare. Știm și cum operează. Toți cei din cartier o știu, de altfel.

BÉRENGER: Și atunci, de ce nu sînt mai prevăzători? N-au decît să se ferească.

ARHITECTUL: Nu-i așa de ușor. Vă spun, doi-trei în fiecare seară nu se poate să nu-i cadă în cursă!

BÉRENGER: Mi-e cu neputință să pricep! *(Arhitectul mai ia o înghițitură de vin. Patronul aduce cele două sandvișuri și iese.)* Sînt uluit... Și povestea pare să vă și amuze, domnule comisar.

ARHITECTUL: Ce vreți să fac? E totuși destul de interesant. Ia uitați-vă acolo... Uitați-vă pe fereastră. *(Se face că dă la o parte o perdea imaginară, sau, poate, s-a putut derula o perdea reală; Arhitectul arată cu degetul spre stînga.)* ...Vedeți... Acolo, în stația de tramvai dă lovitura. Cînd pasagerii coboară să se ducă acasă, căci mașinile individuale nu circulă decît în orașul însorit, le iese în întîmpinare, deghizat în cerșetor. Se vaită, așa cum fac toți, cere de pomană, încearcă să le stîrnească mila. Trucul obișnuit. A ieșit din spital, n-are de lucru, caută de lucru, n-are unde dormi. Nu cu asta reușește, asta nu-i decît introducerea. Simte după miros, alege sufletul milos, intră în vorbă cu el, se agață, se ține scai de el. Îi propune spre vînzare niște fleacuțe pe care le scoate dintr-un coș, flori artificiale, foarfeci, bonete de noapte vechi, hărți... cărți poștale... țigări americane... miniaturi obscene, orice. În general, serviciile îi sînt refuzate, sufletul milos e grăbit, n-are timp. Tocmindu-se așa, ajunge cu el în apropierea bazinului pe care-l știți. Atunci, pe loc, recurge la trucul cel mare: se oferă să-i arate fotografia colonelului. La asta nu rezistă nimeni. Cum nu mai e destulă lumină, sufletul milos se apleacă pentru a vedea mai bine. În clipa aceea e pierdut. Profitînd de faptul că e cufundat în contemplarea portretului, îl împinge, victima cade în bazin, se înecă. Lovitura a fost dată, nu-i mai rămîne decît să caute o nouă victimă.

BÉRENGER: Ceea ce mi se pare nemaipomenit e că lumea știe și totuși se lasă surprinsă.

ARHITECTUL: Ce vreți, e-o cursă! N-a fost niciodată prins asupra faptului.

BÉRENGER: E de necrezut, de necrezut!

ARHITECTUL: Și totuși e-adevărat! *(Mușcă din sandviș.)* Nu beți? Nu mîncați? *(Zgomotul tramvaiului care sosește în stație. Bérenger, instinctiv, ridică brusc capul, dă la o parte perdeaua ca să privească pe fereastră, în direcția stației de tramvai.)* A sosit tramvaiul.

BÉRENGER: Grupuri de oameni coboară din el!

ARHITECTUL: Bineînțeles. Sînt locuitorii cartierului. Se întorc acasă.

BÉRENGER: Nu văd nici un cerșetor.

ARHITECTUL: Nici n-o să vedeți. Nu se va arăta. Știe că sîntem aici.

BÉRENGER *(întorcîndu-se cu spatele la fereastră și venind să se așeze din nou; Arhitectului, care stă și el cu spatele la fereastră)*: Poate n-ar strica să postați permanent în locul acesta un inspector în civil.

ARHITECTUL: Vreți să mă-nvățați meseria. Tehnic, așa ceva nu e posibil. Inspectorii noștri sînt depășiți, au altceva de făcut. De altfel, și ei ar dori să vadă fotografia colonelului. S-au înecat pînă acum cinci în felul acesta. Ah... dacă am avea probe, am ști noi unde să-l găsim!

Se aude deodată un țipăt și zgomotul surd al unui corp care cade în apă.

BÉRENGER *(sărind în sus)*: Ați auzit?

ARHITECTUL *(stînd jos și mușcînd din pîine)*: A mai dat o lovitură. Vedeți cît e de ușor să-l împiedici! Abia i-ați întors spatele, o clipă de neatenție, și gata... O secundă, n-are nevoie de mai mult.

BÉRENGER: E îngrozitor, îngrozitor!

Se aude un murmur, voci agitate venind din culise, zgomot de pași, zgomotul unei mașini a poliției care frînează brusc.

BÉRENGER *(frîngîndu-și mîinile)*: Faceți ceva, orice... Interveniți, acționați!

ARHITECTUL *(calm, stînd tot pe scaun, cu sandvișul în mînă, după ce a mai băut o înghițitură)*: E mult prea tîrziu. Ne-a luat prin surprindere, încă o dată...

BÉRENGER: Poate că n-a aruncat în apă decît un pietroi... ca să ne tachineze!

ARHITECTUL: M-ar mira. Și țipătul? *(Intră Patronul, prin stînga.)* Vom ști totul, de altfel. Iată-l pe informatorul nostru!

PATRONUL: E tînăra aceea blondă...

BÉRENGER: Dany? Domnișoara Dany? Nu se poate!

ARHITECTUL: Ba da. De ce nu? E secretara mea, fosta mea secretară. I-am spus să nu părăsească serviciul. Era la adăpost.

BÉRENGER: Doamne, Doamne, Doamne!

ARHITECTUL: Era în Administrație! Ucigașul nu se atinge de Administrație! Dar nu, dumneaei voia „libertate"! Să se învețe minte. Acum are libertate cîtă vrea. M-am așteptat la asta...

BÉRENGER: Doamne, Doamne! Nefericita... Nici n-a avut timpul să-mi spună „da"!...

ARHITECTUL *(continuînd):* Eram chiar sigur că așa se va întîmpla! Sau atunci, odată ce-a părăsit Administrația, să nu mai fi pus piciorul în cartier.

BÉRENGER: Domnișoară Dany!! Domnișoară Dany!! Domnișoară Dany!!

ARHITECTUL *(continuînd):* Ah! Mania asta a oamenilor de-a face cum îi taie capul și mai ales, mai ales, mania victimelor de-a reveni întotdeauna la locul crimei! În felul ăsta se lasă prinse!

BÉRENGER *(aproape în hohote de plîns):* Ooo! Domnule comisar, domnule comisar, e domnișoara Dany, domnișoara Dany!

Se prăbușește pe scaun, zdrobit.

ARHITECTUL *(Patronului):* Să se dreseze proces-verbal, pentru a respecta formele. *(Scoate din buzunar telefonul.)* Alo?... Alo?... Încă unul... e-o tînără... Dany... cea care lucra la noi... Nici un flagrant delict... Presupuneri... aceleași... da!... O clipă!

Pune aparatul pe masă deoarece:

BÉRENGER *(se scoală brusc):* Nu se poate, nu trebuie lăsate lucrurile așa! Nu mai merge! Nu mai poate să meargă așa!

ARHITECTUL: Calmați-vă. Sîntem cu toții muritori. Nu complicați mersul anchetei!

BÉRENGER *(iese în fugă, trîntind ușa imaginară a prăvăliei, care se aude însă):* Nu mai merge așa! Trebuie să facem ceva! Trebuie, trebuie, trebuie!

Iese din scenă, prin dreapta.

PATRONUL: La revedere, domnule! *(Arhitectului.)* Putea să spună „la revedere".

ARHITECTUL *(stînd pe scaun, îl urmărește cu privirea, la fel ca Patronul care stă în picioare, cu brațele încrucișate sau cu mîinile în șold; apoi, după ce Bérenger a ieșit, Arhitectul bea dintr-o înghițitură restul vinului și-i spune Patronului, arătînd spre paharul plin al lui Bérenger):* Bea-l. Ia și sandvișul!

Patronul se așază pe scaunul lui Bérenger.

ARHITECTUL *(la telefon):* Alo! Nici un fel de probe! Clasați cazul!

Pune aparatul înapoi în buzunar.

PATRONUL *(cu paharul ridicat):* În sănătatea dumneavoastră!

Mușcă din sandviș.

CORTINA

Actul al doilea

DECORUL

Camera lui Bérenger. O încăpere întunecoasă, cu tavanul jos, cu o zonă mai luminoasă în dreptul ferestrei. În apropierea acestei ferestre largi şi joase, un cufăr. La dreapta cufărului, un ungher întunecos; în acest ungher, un fotoliu stil „régence", în stare destul de proastă, în care, la ridicarea cortinei, tăcut, stă Edouard. La începutul actului, nu se vede nici el, nici fotoliul, din pricina întunericului care domneşte în camera lui Bérenger, situată la parter. La mijloc, în partea ceva mai luminoasă, în faţa ferestrei, o masă mare, cu caiete, hîrtii, o carte, o călimară, un suport de toc, care imită o pană de gişcă.

Un fotoliu, roşu, uzat, căruia îi lipseşte un braţ, la un metru de masă, la stînga. Pe peretele din stînga, colţuri încă întunecoase.

În restul camerei, în penumbră, se zăresc contururile mobilelor vechi: o masă de scris veche, un scrin, deasupra căruia se află atîrnat pe perete un covor uzat. Se mai vede un scaun sau un alt fotoliu roşu. Lîngă fereastră, la dreapta, o mescioară, o etajeră cu cîteva cărţi. Pe raftul de sus, un gramofon vechi.

În primul plan, la stînga, uşa care dă în coridor. Atîrnată de tavan, o lustră veche: pe jos, un covor ros, decolorat. Pe peretele din dreapta, o oglindă în ramă barocă, ce abia străluceşte la începutul actului, în aşa fel încît nu se ştie, la începutul acestui act, de ce fel de obiect e vorba. Sub oglindă, o sobă veche.

Pe fereastră, ale cărei perdele sînt date la o parte, se vede strada, ferestrele clădirii de peste drum, o parte din galantarul unei băcănii.

Decorul actului al doilea e greoi, urît, și contrastează puternic cu lipsa de decor sau cu decorul format exclusiv din lumini al primului act.

La ridicarea cortinei, fereastra aruncă o lumină lividă, gălbuie, asupra acelei zone a scenei cu masa la mijloc. Pereții casei din față sînt de culoare cenușiu-murdară. Afară e timp mohorît, ninge și plouă mărunt.

Așezat în fotoliu, în colțul cel mai întunecos al camerei lui Bérenger, la dreapta ferestrei, Edouard nu se vede și nu se aude la începutul actului. Va fi văzut, mai tîrziu, după sosirea lui Bérenger, slab, foarte palid, îmbrăcat în negru, cu banderolă de doliu la brațul drept, pălărie neagră de fetru, pardesiu negru, pantofi negri, cămașă albă cu guler tare, cravată neagră. Din cînd în cînd, dar abia după sosirea lui Bérenger, Edouard va tuși sau își va drege glasul; va scuipa într-o batistă mare albă, cu margine neagră, pe care-o va băga delicat în buzunar. Cîteva clipe înainte de ridicarea cortinei, apoi în timp ce se ridică cortina, se aude, din stînga, adică de pe coridorul casei, vocea Portăresei.

VOCEA PORTĂRESEI *(cîntînd):*

Cînd e rece, nu e cald,
Cînd e cald, ce frig mai e!

Aoleu, poți să mături cît oi vrea, tot murdar e toată ziua cu praful lor de cărbune și cu zăpada asta!

Zgomotul măturii care lovește ușa, apoi, din nou, cîntecul Portăresei:

Cînd e rece, nu e cald,
Cînd e cald, ce frig mai e!
Cînd e rece, oare-i cald?
Cînd e cald e oare rece?
Ce e oare cînd e rece?

În același timp cu cîntecul Portăresei, se aud lovituri de ciocan de la etajul superior, un aparat de radio, zgomote, cînd mai apropiate, cînd mai îndepărtate, de camioane și motociclete; la un moment dat, se vor auzi și zgomotele unei curți de școală în timpul recreației; toate acestea puțin deformate, caricaturale; strigătele școlarilor trebuie să semene cu niște chelălăituri: e vorba deci de o urîțire, pe jumătate neplăcută, pe jumătate comică a larmei.

VOCEA UNUI BĂRBAT *(precedată de zgomote de pași pe scară, de lătratul unui cîine):* Bună ziua, doamnă Portăreasă.

VOCEA PORTĂRESEI: Bună ziua, domnule Lelard! Plecați cam tîrziu azi!

VOCEA UNUI BĂRBAT: Am avut de lucru acasă. Am dormit. Acum mă simt mai bine. Am plecat să duc scrisorile la poștă.

VOCEA PORTĂRESEI: Ce mai meserie! Mereu printre hîrțoage! Trebuie să vă puneți tot timpul mintea la contribuție ca să scriți scrisorile.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Nu ca să le scriu, ci ca să le trimit trebuie să-mi pun mintea la contribuție.

VOCEA PORTĂRESEI: Drace! Trebuie să știi cui să le trimiți! Nu le poți trimite oricui! Nici la aceleași persoane nu le poți trimite!

VOCEA UNUI BĂRBAT: Trebuie să-ți cîștigi pîinea cu sudoarea frunții, cum zice profetul.

VOCEA PORTĂRESEI: În ziua de azi e prea multă învățătură, de-aia merg lucrurile prost. Nici măturatul nu mai e așa ușor ca înainte.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Cu toate astea, trebuie să-ți cîștigi existența, ca să plătești impozitele.

VOCEA PORTĂRESEI: Cea mai bună meserie e să fii ministru. Ăștia nu plătesc impozite, le încasează.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Și ei, sărmanii, trebuie să-și cîștige pîinea, ca toată lumea.

VOCEA PORTĂRESEI: Bogații, dacă au mai rămas în vremurile astea, zău așa, sînt poate la fel de săraci ca noi.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Asta-i viața, ce să-i faci?

VOCEA PORTĂRESEI: Asta-i, din păcate!

VOCEA UNUI BĂRBAT: Asta-i, doamnă.

VOCEA PORTĂRESEI: Asta-i, domnule. Muncim de ne ies ochii ca să ajungem cu toții în același loc, în groapă. Acolo-i bărbatu-meu, e mort de patruzeci de ani, parc-a fost ieri. *(Lătrat de cîine în vestibul.)* Taci, Trésor! *(Dă probabil cu mătura în cîine, căci se aude un chelălăit jalnic. O ușă se trîntește.)* Marș la locul tău! *(Domnului, fără îndoială.)* Ei, la revedere, domnule Lelard.

Băgați de seamă, e lunecuș afară, e-o apăraie pe trotuare! Ah, ce vreme păcătoasă!

VOCEA UNUI BĂRBAT: Exact. Vorbeam despre viață. Trebuie să fii filozof, doamnă Portăreasă, ce vrei?

VOCEA PORTĂRESEI: Nu-mi pomeniți de filozofie, îmi băgasem în cap să urmez sfaturile stoicilor și să mă ocup de contemplare. Nu m-au învățat nimic, nici măcar Marc Aureliu. La urma urmei, nici o scofală. Nu era mai deștept ca mata sau ca mine. Trebuie să-și găsească fiecare soluția. Dacă măcar ar exista una, drace!

VOCEA UNUI BĂRBAT: Pe naiba...

VOCEA PORTĂRESEI: Și să n-ai sentimente, unde să le mai pui și pe-astea? Nu intră în scara noastră de valori. Cu ce-aș mătura mai bine scările?

VOCEA UNUI BĂRBAT: Eu nu i-am citit pe filozofi.

VOCEA PORTĂRESEI: Aoleu, că bine-ați făcut. Uite ce-nseamnă să fii om cu carte, ca dumneavoastră. Filozofia-i bună numai pentru eprubete. Ca să le coloreze, și nici atît.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Să nu spuneți asta.

VOCEA PORTĂRESEI: Filozofii nu-s buni decît pentru noi, portăresele.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Să nu spuneți asta, doamnă, sînt buni pentru toată lumea.

VOCEA PORTĂRESEI: Știu eu ce vorbesc. Dumneavoastră nu citiți decît cărțile bune. Eu îi citesc pe filozofi, că n-am bani, filozofi de trei parale. Dumneavoastră, dacă n-aveți bani, aveți măcar permise la biblioteci. Puteți alege... și la ce folosește asta, vă întreb, pe dumneavoastră care știți tot?

VOCEA UNUI BĂRBAT: Vă răspund, filozofia folosește ca să cunoști filozofia vieții!

VOCEA PORTĂRESEI: M-am obișnuit cu filozofia vieții!

VOCEA UNUI BĂRBAT: E-o virtute, doamnă Portăreasă!

Dă o dată cu mătura în partea de jos a ușii camerei lui Bérenger.

VOCEA PORTĂRESEI: Of, of, of, cîtă murdărie în casa asta! Ce noroi!

VOCEA UNUI BĂRBAT: Nu ducem lipsă de așa ceva. Ei, de

data asta am plecat, e urgent. La revedere, doamnă Portăreasă, și curaj!

VOCEA PORTĂRESEI: Mulțumesc, domnule Lelard! *(Ușa de la intrare se trîntește cu putere.)* Ah, că deștept mai e și tîmpitul ăsta, iar o să spargă ușa, și nu eu o plătesc!

VOCEA UNUI BĂRBAT *(politicoasă):* Ați spus ceva, doamnă Portăreasă?

VOCEA PORTĂRESEI *(și mai politicoasă, mieroasă):* Nu, nimic, domnule Lelard, vorbeam așa, de una singură, ca să-nvăț să vorbesc! Mai omor timpul!

Mai dă o dată cu mătura în partea de jos a ușii camerei lui Bérenger.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Mi s-a părut că m-ați strigat. Scuzați.

VOCEA PORTĂRESEI: Deh, ne mai înșelăm uneori, domnule. Se întîmplă! Nu-i cu supărare! *(Ușa de intrare se trîntește din nou cu putere.)* S-a cărat! Ah, ce om, poți să-i spui de-o sută de mii de ori același lucru, nu înțelege și pace! Parc-ar fi surd! Dar se preface, aude foarte bine!

Cîntă:

Cînd e rece, nu e cald...

Lătrat înăbușit al cîinelui.

Taci, Trésor! Ah, doi bani nu face cîinele ăsta! Stai tu numai, că-ți ard una peste bot de-ai să mă ții minte!

Se aude deschizîndu-se ușa camerei portarului. Urlete de cîine. Aceeași ușă e închisă apoi cu putere.

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT *(precedată de zgomotul cîtorva pași; ușor accent străin):* Bună ziua, doamnă Portăreasă. Aici locuiește domnișoara Colombine?

VOCEA PORTĂRESEI: N-am auzit de numele ăsta! În casa asta nu sînt străini, nu-s decît francezi!

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT *(în același timp, de sus, un radio se aude foarte tare):* Mi s-a spus totuși că locuiește la etajul cinci în casa asta.

VOCEA PORTĂRESEI *(țipînd, ca să se facă auzită):* N-am auzit de numele ăsta, v-am mai spus!

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT: Ce-ați spus, doamnă?

Din dreapta, de pe stradă, se aude zgomotul puternic al unui camion care, după două secunde, frînează brusc.

VOCEA PORTĂRESEI *(țipînd din nou):* Vă repet că n-o cunosc.

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT: Și totuși aici e strada Duzinei, numărul 13?

VOCEA PORTĂRESEI *(același joc):* Ce număr?

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT *(mai tare):* Numărul 13!...

VOCEA PORTĂRESEI *(urlînd):* Nu țipați așa! Vă aud. Se-nțelege, e strada Duzinei, numărul 13. Nu știți să citiți franțuzește? Scrie pe tăbliță.

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT: Atunci aici locuiește domnișoara Colombine!

VOCEA UNUI CAMIONAR *(din stradă):* Învață să conduci!

VOCEA PORTĂRESEI: Știu eu mai bine ca dumneavoastră!

VOCEA UNUI ȘOFER *(din stradă):* De ce mă tutuiești? Nu știi să spui „dumneavoastră"?

VOCEA PORTĂRESEI: Ah, știu acum, domnișoara Colombine, nu-i cumva concubina domnului Polisson?

VOCEA CAMIONARULUI *(din stradă):* Nespălatule! Pramatie!

VOCEA UNUI AL DOILEA BĂRBAT: Da... Asta e! Pélisson!

VOCEA PORTĂRESEI: Pélisson, Polisson, tot un drac!

VOCEA ȘOFERULUI *(din stradă):* Da' mai politicos nu știi să fii? Spurcăciune!

VOCEA PORTĂRESEI: Atunci e roșcovana! Dacă-i ea, apoi stă colo, doar v-am spus! Trebuia să fiți mai lămurit! Luați ascensorul.

VOCEA CAMIONARULUI *(din stradă):* Nespălatule! Neciopilitule!

VOCEA ȘOFERULUI *(din stradă):* Nespălatule! Neciopilitule!

Zgomote simultane ale ascensorului care urcă, ale radioului, ale mașinilor din stradă care pornesc din nou, apoi ale unei motociclete cu rateuri; se vede, pentru o clipă, motociclistul trecînd pe stradă prin fața ferestrei.

VOCEA PORTĂRESEI *(tare):* Și să nu uitați cumva să închideți ușa ascensorului! *(Pentru sine.)* Nu le trece niciodată prin minte, mai ales străinilor!

Cîntă:

Cînd pe loc te vezi, nu înaintezi.
Dar înaintezi, cînd te deplasezi?

Se aude trîntindu-se ușa camerei portarului; Portăreasa a intrat în cameră; chelălăit de cîine; vocea mai înăbușită a Portăresei:

Da, da, micuțul meu Trésor! Cine n-a primit zăhărelul? Na, uite zăhărelul! *(Chelălăituri.)* Gura!

Lătrat puternic al cîinelui.

Din stînga, pe stradă, doi trecători, care se văd pe fereastră își fac apariția. Se mai poate să-i auzi doar vorbind, fără să-i vezi. E de preferat, totuși, să se vadă. Sînt doi Bătrîni, complet ramoliți, care abia merg, cu pași mărunți, sprijiniți în bastoane.

PRIMUL BĂTRÎN: Ce vreme urîtă!

AL DOILEA BĂTRÎN: Ce vreme urîtă!

PRIMUL BĂTRÎN: Ce-ați spus?

AL DOILEA BĂTRÎN: Ce vreme urîtă! Ce-ați spus?

PRIMUL BĂTRÎN: Ziceam: ce vreme urîtă!

AL DOILEA BĂTRÎN: Sprijiniți-vă de brațul meu, să nu alunecați.

PRIMUL BĂTRÎN: Sprijiniți-vă de brațul meu, să nu alunecați.

AL DOILEA BĂTRÎN: Am cunoscut oameni străluciți, nu glumă, străluciți, nu glumă.

CERȘETORUL *(apare din dreapta, pe trotuarul opus. Cîntă):*
Cînd am lăsat mari-i-na!

Se uită în sus, la ferestre, de unde ar putea cădea monedele.

PRIMUL BĂTRÎN: Ce făceau oamenii ăia strălucițI?

AL DOILEA BĂTRÎN: Străluceau grozav!

CERȘETORUL: Am luat-o pe Marine-e-taaa!

PRIMUL BĂTRÎN: Și unde străluceau oamenii ăia strălucițI?

[Același joc al Cerșetorului.

AL DOILEA BĂTRÎN: Străluceau în societate, străluceau în saloane!... Străluceau peste tot!

PRIMUL BĂTRÎN: Cînd i-ați cunoscut pe oamenii ăia strălucițI?

CERȘETORUL *(același joc):*

Tot uitîndu-se spre ferestrele de la etaje, o ia spre stînga, dispare.

AL DOILEA BĂTRÎN: Demult, demult...

PRIMUL BĂTRÎN: Îi mai vedeți uneori?

BĂCANUL *(ieșind din prăvălia de peste drum, furios, ridică capul spre fereastra de la primul etaj):* Ei, cucoană!

AL DOILEA BĂTRÎN: Ah, dragul meu, nu mai există oameni din ăștia care străluceșc... *(îl vedem dispărînd prin dreapta, i se aude glasul)* au dispărut... Nu mai cunosc decît doi astăzi... din oamenii ăștia străluciți...

BĂCANUL: Ei, cucoană! Drept cine mă iei?

VOCEA CELUI DE AL DOILEA BĂTRÎN: ...numai doi. Unul a ieșit la pensie, celălalt a murit!

Dispare și Primul Bătrîn.

BĂCANUL *(același joc):* Nu zău... drept cine mă iei, cucoană?

VOCEA CERȘETORULUI, *cîntînd:*

Căpitanul pe corve-e-tă...

BĂCANUL *(același joc):* Drept cine mă iei? Eu sînt negustor, cucoană, eu nu divulg secrete.

Intră furios în prăvălie.

VOCEA CERȘETORULUI *(depărtîndu-se):*

M-a chemat și m-a-ndemnat
Să mă-nsor cu Marineta
Că destul m-a așteptat.

VOCEA PRIMULUI BĂTRÎN *(depărtîndu-se):* Chiar dac-ar exista, nu i-ai observa. Străluciții nu mai strălucesc.

Din dreapta, zgomotele unei școli în recreație care, de cîtva timp, se auzeau mai slab, se intensifică. Clopoțelul sună.

VOCEA ÎNVĂȚĂTORULUI: În clasă! În clasă! În clasă!

O VOCE *(din stradă):* Avem cincizeci și opt de comisionari...

VOCEA ÎNVĂȚĂTORULUI: Liniște! *(Tropăieli, țipete, zgomot de pupitre etc., din dreapta.)* Liniște, liniște!

O VOCE *(din stradă):* Avem cincizeci și opt de comisionari!

La școală, copiii s-au potolit.

VOCEA ÎNVĂȚĂTORULUI: Lecție de istorie: reprezentanții poporului au venit la porțile palatului reginei Maria Antoaneta. Ei strigau:

O VOCE *(din stradă):* Avem cincizeci și opt de comisionari!

VOCEA ÎNVĂȚĂTORULUI: Ei strigau: „Nu mai avem cozonac, maiestate, mai dați-ne!" „S-a terminat", răspunse regina.

O VOCE *(din stradă):* Avem cincizeci și opt de comisionari.

VOCEA ÎNVĂȚĂTORULUI: „S-a terminat, n-aveți decît să mîncați pîine." Atunci poporul s-a supărat. Reginei i s-a tăiat capul. Cînd regina s-a văzut fără cap, a fost atît de mîhnită, că i s-a urcat sîngele la cap. N-a putut scăpa cu viață, cu toate îngrijirile medicilor, care, pe vremea aceea, nu erau prea savanți.

O VOCE *(din stradă):* Avem cincizeci și opt de comisionari.

O VOCE GROASĂ *(din stradă):* Eram la șapte mii de metri altitudine, cînd, deodată am văzut o aripă a avionului nostru dezlipindu-se.

ALTĂ VOCE *(subțire):* Haida dè!

VOCEA GROASĂ: Mi-am zis, bun, a mai rămas una. Pasagerii au trecut cu toții într-o parte ca să echilibreze avionul, care zbura cu o singură aripă.

VOCEA SUBȚIRE: Ți-a fost frică?

VOCEA GROASĂ: Stai puțin... deodată, avionul și-a pierdut și a doua aripă, și motoarele... și elicele... și eram la șapte mii de metri!

VOCEA SUBȚIRE: Aoleu!

VOCEA GROASĂ: Mi-am zis, de data asta sîntem pierduți... *(vocea se depărtează)* sîntem pierduți, nu mai e nimic de făcut... Ei bine, știi cum am scăpat? Mă prind pe orice că nu ghicești...

ALTĂ VOCE DIN STRADĂ: Cei cincizeci și opt de comisionari pierd prea mult timp cînd se duc să-și facă nevoile. De cinci ori pe zi, în medie, întrerup comisioanele ca să-și satisfacă necesitățile personale. Timpul acesta nu li se scade din salariu. Și ei profită, trebuie introdusă disciplina: să facă pipi o singură dată pe lună, prin rotație, timp de patru ore și jumătate fără întrerupere. Asta ar economisi tot acel du-te vino care e atît de costisitor. Și cămilele pot înmagazina apa.

PRIMA VOCE *(venind de jos):* Iau trenul. Intru în compartiment, mă așez pe locul care era rezervat. Trenul pornește. În clipa aceea sosește un domn care avea același loc, același număr ca al meu. Din politețe, îi cedez locul, ies pe culoar, el abia îmi mulțumește. Stau în picioare două ore. După două ore, trenul se oprește într-o gară, domnul coboară. Îmi reiau locul, pentru că era la început locul meu. Trenul pornește iar. După o oră, trenul se oprește în altă gară. Și iată că domnul se urcă iar în tren, vrea să-și ia din nou locul. Juridic vorbind, avea oare dreptul să și-l ia? Era locul meu tot atît cît și al lui, dar el pretindea că are dreptul celui de-al doilea ocupant. Ne-am judecat la tribunal. Judecătorul mi-a spus că avea prerogative suplimentare, deoarece domnul era episcop și critic, și că numai din modestie și-a ținut titlurile în secret.

ALTĂ VOCE DE JOS: Cine era domnul?

PRIMA VOCE DE JOS: Un critic, un episcop. Morvan, episcopul, episcopul de Morvan.

ALTĂ VOCE DE JOS: Dar cum a făcut să ajungă trenul din urmă?

PRIMA VOCE DE JOS: A luat-o pe scurtături.

O VOCE DIN STRADĂ *(mai aproape):* Avem cincizeci și opt de comisionari.

Cei doi Bătrîni reapar din partea cealaltă, pe stradă, adică din stînga.

PRIMUL BĂTRÎN: M-au invitat la nuntă, firește... N-am fost mulțumit, pentru că mie nu-mi place decît cocoș în sos de vin.

AL DOILEA BĂTRÎN: Și nu v-au servit cocoș în sos de vin?

PRIMUL BĂTRÎN: Ba da. Dar nu mi-au spus că e cocoș în sos de vin, așa că nu mi-a plăcut.

AL DOILEA BĂTRÎN: Și era într-adevăr cocoș în sos de vin?

PRIMUL BĂTRÎN: Era cocoș în sos de vin. Dar pentru că n-am știut, a fost o masă ratată.

AL DOILEA BĂTRÎN: Mi-ar fi plăcut tare mult să fiu invitat în locul dumitale. Pentru că mie îmi plac mesele ratate.

Bătrînii dispar.

O VOCE DIN STRADĂ: Avem cincizeci și opt de comisionari.

O VOCE *(din dreapta):* Trebuie să punem cu toată seriozitatea problema finanțării noastre.

O VOCE *(de sus):* Problema a fost examinată de delegația subdelegaților?

O VOCE *(din stînga):* Trebuie să punem cu toată seriozitatea problema finanțării lor.

O VOCE DE SUS: Trebuie să punem cu toată seriozitatea problema finanțării comisionarilor noștri.

ALTĂ VOCE DIN STÎNGA: Nu, problema a fost rezolvată de subdelegația delegaților.

O VOCE DIN DREAPTA: Ce vreți, producția e producție! Trebuie să reconsiderăm problema, s-o reconsiderăm din temelii.

O VOCE DIN STÎNGA: Cu contramaiștrii, cu vicemaiștrii, cu paramaiștrii și cu perimaiștrii noștri vom forma o bază organizatorică, un comitet de fond comun.

O VOCE DE SUS: Maiștrii și perimaiștrii vor constitui comitete de întreprindere ale societăților antreprenorilor, care vor constitui grupuri sociale.

O VOCE DIN DREAPTA: Există principiul organizatoric al bazei și punctul de vedere organizatoric al suprastructurii.

O VOCE DIN STÎNGA: După muncă, trebuie organizată odihna.

O VOCE DE JOS: O odihnă foarte severă.

O VOCE DIN STÎNGA: E necesară o odihnă forțată.

Timp de cîteva secunde, o ceață groasă întunecă scena; în vremea asta, zgomotele de afară devin tot mai înăbușite; nu se mai aud decît frînturi de cuvinte nedeslușite.

VOCEA PORTĂRESEI *(după zgomot de uși trîntite la intrare):* Ah, cînd ceața se amestecă cu fumul de uzină, nu mai auzi nimic! *(Zgomot foarte puternic al unei sirene de fabrică.)* Noroc că mai sînt sirenele!

Ceața s-a risipit și apare, de partea cealaltă a străzii, Cerșetorul care cîntă.

VOCEA CERȘETORULUI:

Și secundul m-a chemat
Și din nou mi-a repetat

Să mă-nsor cu Marine-e-ta
Să mă-nsor cu Marine-e-ta.

Zgomotele străzii se aud mai din depărtare, pentru a îngădui jocul ce va urma.

CERȘETORUL:

Ai fost bun marinar,
Fii soț bun așadar!

Se aude, la intrare, o ușă trîntită.

VOCEA PORTĂRESEI *(în timp ce Cerșetorul, fredonînd, privește spre ferestrele de unde trebuie să i se arunce monedele, își scoate pălăria veche și turtită, salută în gol, a înaintat pînă la fereastră și se găsește în mijlocul străzii):* Nu mai trînti ușa așa!

VOCEA UNEI FEMEI *(la intrare):* Și dumitale ți se mai întîmplă să trîntești ușa. N-am făcut-o înadins.

VOCEA PORTĂRESEI: Da, dar eu o trîntesc din neatenție.

CERȘETORUL *(pe stradă, privește spre ferestre):* Să trăiți, doamnelor și domnilor! Mulțumesc, doamnelor și domnilor! *(Mormăie pentru că nu cade nici un ban.)* Nu-s darnici de fel, of, of, of!

VOCEA PORTĂRESEI *(care cîntă):*

Cînd e cald,
Ce frig mai e!

CERȘETORUL *(în timp ce Portăreasa repetă același refren, a traversat strada; un motociclist îl atinge ușor pe la spate, trecînd în plină viteză; se aude glasul motociclistului: „Fir-ai al dracului de...“):*

Fii soț bun așadar!...

S-a apropiat foarte mult de fereastră și fredonează mai departe:

Dar fii cu ochii-n patru,
Dar fii cu ochii-n patru!...

Se uită pe fereastră în camera lui Bérenger, lipindu-și de geam obrazul și nasul, care se turtește.

PORTĂREASA *(apare pe trotuarul pe care-l mătură fredonînd într-una, apoi se izbește de Cerșetor):* Ei, ce faci acolo?

CERȘETORUL: Cînt!

PORTĂREASA: Murdărești geamurile! E chiriașul meu! Eu le curăț!

CERȘETORUL *(ironic):* O, mă scuzați, doamnă. Nu știam. Nu fiți supărată.

PORTĂREASA: Cară-te de-aici, hai, fără multă vorbă!

CERȘETORUL *(puțin șugubăț și puțin beat):* Am auzit asta de-o mie de ori. Sînteți cam banală, doamnă.

PORTĂREASA *(amenințîndu-l cu mătura):* Stai numai, ți-arăt eu ție aprecieri!

CERȘETORUL: Nu vă obosiți, doamnă, am plecat, doamnă, scuzați!

Se depărtează; îl auzim fredonînd:

Cînd am lăsat mari-i-na
Am luat-o pe Marine-e-ta!

PORTĂREASA *(tot pe stradă, aproape de fereastră, se întoarce brusc, după ce s-a auzit lătratul cînelui):* Tacă-ți gura!... E poștarul! *(Poștarului.)* Pentru cine e, domnule Poștar?

VOCEA POȘTARULUI: O telegramă pentru domnul Bérenger!

PORTĂREASA: La parter. La dreapta.

VOCEA POȘTARULUI: Mulțumesc.

PORTĂREASA *(amenințînd cu mătura în direcția Cerșetorului, care nu se mai vede):* Nespălatule! *(Dînd din umeri.)* E marinar cum sînt eu. *(Se aude Poștarul bătînd la ușa lui Bérenger, în timp ce Portăreasa mătură trotuarul.)* Ah, răhățelele astea de cîine! Al meu n-ar face așa ceva.

VOCEA POȘTARULUI: Nu răspunde nimeni.

PORTĂREASA *(Poștarului care nu se vede):* Bate mai tare. E înăuntru.

VOCEA POȘTARULUI: Dacă-ți spun că nu răspunde!

PORTĂREASA: Ăsta nu știe nici măcar să bată într-o ușă!

Dispare în vestibul.

VOCEA PORTĂRESEI: Nu se poate să fi plecat. Îi cunosc doar obiceiurile. E chiriașul meu. Îi fac și curățenie. Eu îi șterg geamurile.

VOCEA POȘTARULUI: Încearcă și dumneata!

Se aud bătăi puternice, repetate, în ușa camerei lui Bérenger.

VOCEA PORTĂRESEI *(care bate în uşă)*: Domnule Bérenger! Domnule Bérenger! *(Tăcere. Alte bătăi în uşă.)* Domnule Bérenger! Domnule Bérenger!

VOCEA POŞTARULUI: Ce-ţi spuneam?

VOCEA PORTĂRESEI: Asta-i culmea! Nu se poate să fi ieşit. Poate că doarme, dar n-are obiceiul! Bate mai tare! Mă duc să mă uit.

Poştarul continuă să bată. Portăreasa reapare în faţa ferestrei; îşi lipeşte de geam faţa care, fireşte, trebuie să fie hidoasă; se urîţeşte şi mai mult prin turtirea nasului de geam.

PORTĂREASA: Domnule Bérenger! Mă auziţi, domnule Bérenger?

În acelaşi timp, se aude Poştarul bătînd în uşă.

VOCEA POŞTARULUI: Domnule Bérenger, o telegramă, domnule Bérenger!

PORTĂREASA: Domnule Bérenger, a sosit o telegramă pentru dumneavoastră... Asta-i bună! *(Pauză.)* Unde-ar putea să fie? Nu-i niciodată acasă! *(Bate din nou în fereastră, în timp ce se aud şi bătăile în uşă ale Poştarului.)* Unii se plimbă, n-au altă treabă, iar alţii ca noi ne spetim!... Nu-i acasă!

Dispare, trebuie să fie aproape de intrare; i se vede, în colţul ferestrei, braţul şi coada măturii care se mişcă.

VOCEA POŞTARULUI: Dacă nu-i, nu-i. Ziceai că stă tot timpul acasă!

VOCEA PORTĂRESEI: N-am spus niciodată aşa ceva! Dă-mi mie telegrama, i-o dau eu! *(Dispare complet.)* Eu îi şterg geamurile.

VOCEA POŞTARULUI: N-am dreptul să ţi-o dau. Nu pot.

VOCEA PORTĂRESEI: N-ai decît, păstreaz-o.

VOCEA POŞTARULUI: O să ţi-o dau totuşi. Uite-o.

VOCEA PORTĂRESEI: Acu trebuie să-l pîndesc cînd vine! Of, of, of!...

Pauză. Zgomotele au încetat brusc, după ce s-a oprit, treptat, fluieratul unei ultime sirene. S-ar mai putea eventual auzi, pentru ultima oară, o înjurătură a Portăresei

la adresa cîinelui, urmată de-un schelălăit al acestuia. Cîteva clipe de tăcere. Apoi, îl vedem trecînd pe stradă, prin faţa ferestrei, venind din dreapta, pe Bérenger, care se întoarce acasă. E îmbrăcat cu pardesiul, îşi ţine, nervos, în mîna dreaptă, pe care-o mişcă tare, pălăria. Merge cu capul plecat. După ce-a ieşit din raza ferestrei, i se aud paşii la intrare. Se aude cheia învîrtindu-se în broască.

VOCEA PORTĂRESEI *(foarte politicoasă)*: Aţi venit, domnule Bérenger? Aţi făcut o plimbare frumoasă? Bine faceţi că mai luaţi niţel aer! Nu strică!

VOCEA LUI BÉRENGER: Bună ziua, doamnă.

VOCEA PORTĂRESEI: Dacă v-aţi plimbat, înseamnă că aţi ieşit. Nu v-am auzit plecînd. De ce nu m-aţi anunţat? N-am avut cheia să vă fac curat. De unde era să ştiu? Eu aş fi vrut. Aţi primit o telegramă! *(Pauză. Bérenger s-a oprit din deschiderea uşii, probabil că citeşte telegrama.)* Poate nu era urgent? Am citit-o. E de la negustorul de vechituri. Vă cheamă de urgenţă. Nu vă speriaţi.

Se aude din nou scîrţîitul cheii în broască. Uşa camerei lui Bérenger se deschide încet. O auzim pe Portăreasă bombănind furioasă cuvinte de neînţeles, trîntind uşa camerei ei, cînele scheunînd; apare, în semiobscuritatea camerei, silueta lui Bérenger. Înaintează, cu paşi mărunţi, spre mijlocul scenei. Liniştea e desăvîrşită. Bérenger aprinde lumina. Îl vedem stînd într-un colţ, cu pălăria pe cap, în pardesiu, cu servieta la picioare, pe Edouard, care tuşeşte. Surprins de tuse mai întîi, apoi, aproape în aceeaşi clipă, de faptul că dă cu ochii de Edouard, Bérenger tresare.

BÉRENGER *(tresărind)*: Aaaa, ce faci acolo?

EDOUARD *(cu un glas piţigăiat, puţin ascuţit, aproape copilăresc; tuşind, ridicîndu-se, luîndu-şi servieta de jos pe care o ţine în mînă)*: Nu-i prea cald la dumneata.

Scuipă în batistă; pentru asta, a pus din nou servieta jos, şi-a scos din buzunar mîna dreaptă, care e puţin încîrcită şi e vădit mai scurtă decît cealaltă; apoi, va chiti cu grijă, metodic, batista, o va pune la loc în buzunar, va ridica din nou servieta.

BÉRENGER: M-ai speriat... Nu mă aşteptam la vizita dumitale. Ce faci acolo?

EDOUARD: Te aşteptam. *(Punîndu-şi mîna mai scurtă în buzunar.)* Bună ziua, Bérenger.

BÉRENGER: Dar cum ai intrat?

EDOUARD: Păi, pe uşă. Am deschis uşa.

BÉRENGER: Cum ai deschis-o? Aveam cheile la mine!...

EDOUARD *(scoţînd nişte chei din buzunar şi arătîndu-i-le lui Bérenger):* Şi eu.

Vîră cheile înapoi în buzunar.

BÉRENGER: De unde ai cheile?

Îşi pune pălăria pe masă.

EDOUARD: Dar... chiar dumneata mi-ai dat un rînd de chei, ca să intru la dumneata cînd vreau şi să te aştept, dacă nu eşti acasă.

BÉRENGER *(căutînd să-şi amintească):* Eu, ţi-am dat eu cheile astea?... Cînd?... Nu-mi aduc aminte... absolut de loc...

EDOUARD: Totuşi dumneata mi le-ai dat. Altfel, cum le-aş fi putut avea?

BÉRENGER: Mă mir, dragă Edouard. Dar, mă rog, dacă spui dumneata...

EDOUARD: Te asigur... Iartă-mă, Bérenger, ţi le înapoiez, dacă te supără faptul că sînt la mine.

BÉRENGER: În sfîrşit... nu, nu... păstrează-le, Edouard, păstrează-le, odată ce le ai. Iartă-mă, am o memorie slabă. Nu-mi aduc aminte să ţi le fi dat.

EDOUARD: Ba da, totuşi... încearcă să-ţi aminteşti, a fost anul trecut, cred. Într-o duminică în care...

BÉRENGER *(întrerupîndu-l):* Portăreasa nu mi-a spus că mă aştepţi.

EDOUARD: Probabil că nu m-a văzut, scuză-mă, nu ştiam că trebuie să-i cer voie ca să intru la dumneata. Nu mi-ai spus că nu-i neapărat nevoie? Dar dacă vizita mea te deranjează...

BÉRENGER: N-am vrut să spun asta. Prezenţa dumitale îmi face oricînd plăcere.

EDOUARD: Nu vreau să te deranjez.

BÉRENGER: Nu mă deranjezi de fel.

EDOUARD: Îţi mulţumesc.

BÉRENGER: Lipsa mea de memorie mă indispune... *(Pentru sine.)* Totuşi, cred că Portăreasa n-a ieşit din casă azi-dimineaţă... *(Lui Edouard.)* Dar ce e cu dumneata? Tremuri.

EDOUARD: Da, într-adevăr, nu mă simt prea bine, mi-e frig.

BÉRENGER *(luînd mîna sănătoasă a lui Edouard, în timp ce acesta şi-o vîră pe cealaltă în buzunar):* Tot mai ai febră. Tuşeşti, ai frisoane. Eşti grozav de palid. Ai ochii aprinşi.

EDOUARD: Plămînii... nu prea merg bine... de cînd o duc aşa...

BÉRENGER: Şi casa asta e atît de prost încălzită... *(Fără să-şi scoată pardesiul, se duce să se trîntească, mahmur, într-un fotoliu de lîngă masă, în timp ce Edouard rămîne în picioare.)* Dar de ce nu stai jos, Edouard?

EDOUARD: Mulţumesc. Foarte mulţumesc. *(Se aşază pe cufăr, lîngă fereastră, punîndu-şi precaut servieta alături, la îndemînă; o va supraveghea tot timpul; un moment de tăcere, apoi, remarcînd figura posomorîtă a lui Bérenger, care oftează.)* Pari trist, arăţi abătut, îngrijorat...

BÉRENGER *(pentru sine):* Dacă n-aş fi decît îngrijorat...

EDOUARD: Nu cumva eşti bolnav şi dumneata?... Ce e? Ţi s-a întîmplat ceva?

BÉRENGER: Nu, nu... Nimic! Aşa sînt eu... Nu sînt vesel de felul meu! Brrr... şi mie mi-e frig!

Îşi freacă mîinile.

EDOUARD: Cu siguranţă că ţi s-a întîmplat ceva. Eşti mai nervos ca de obicei, eşti foarte agitat! Spune-mi şi mie, dacă nu sînt indiscret, o să te linişteşti.

BÉRENGER *(se ridică, face, nervos, cîţiva paşi prin cameră):* Am şi de ce.

EDOUARD: Ce s-a întîmplat?

BÉRENGER: O, nimic, nimic şi totul... totul, totul...

EDOUARD: Aş bea un ceai, dacă se poate...

BÉRENGER *(luînd deodată tonul tragic al declaraţiilor grave):* Dragul meu Edouard, sînt zdrobit, disperat, nemîngîiat!

(fără a-şi schimba tonul vocii): Zdrobit de ce, nemîngîiat de ce?

BÉRENGER: Logodnica mea a fost asasinată.

EDOUARD: Ce-ai spus?

BÉRENGER: Logodnica mea a fost asasinată, m-auzi?

EDOUARD: Logodnica dumitale? Cum, erai logodit? Nu mi-ai vorbit niciodată de proiectele dumitale de căsătorie. Felicitările mele. Şi condoleanţele mele. Cine era logodnica dumitale?

BÉRENGER: La drept vorbind... nu era chiar logodnica mea... E o fată, o fată care-ar fi putut să fie.

EDOUARD: A, da?

BÉRENGER: O fată pe cît de frumoasă pe-atît de dulce, tandră, curată ca un înger. E groaznic. Neînchipuit de groaznic.

EDOUARD: De cînd o cunoşteai?

BÉRENGER: Poate dintotdeauna. Dar sigur, de azi-dimineaţă.

EDOUARD: Era ceva recent.

BÉRENGER: Mi-au smuls-o... smuls-o... Am...

Gest cu mîna.

EDOUARD: Trebuie să fie dureros... Ai puţin ceai, te rog?

BÉRENGER: Iartă-mă, am uitat... Cu drama asta... care-mi sfîşie viaţa! Da, da, sigur că am!

EDOUARD: Te înţeleg.

BÉRENGER: Nu poţi să înţelegi.

EDOUARD: O, ba da.

BÉRENGER: Nu pot să-ţi dau ceai. E mucegăit. Uitasem.

EDOUARD: Atunci, un pahar cu rom, dacă nu te superi... Mi-a intrat frigu-n oase.

Bérenger, în timp ce vorbeşte, ia o sticlă de rom, umple un pahărel pentru Edouard şi i-l dă.

BÉRENGER: O să-mi lipsească întotdeauna. Viaţa mea e sfîrşită. E o rană care nu se va tămădui niciodată!

EDOUARD: Eşti sfîşiat de tot, sărmanul meu prieten! *(Luînd pahărelul cu rom.)* Mulţumesc! *(Cu un ton la fel de indiferent.)* Sărmanul meu prieten!

BÉRENGER: Şi dacă n-ar fi decît atît, dacă n-ar fi decît asasinarea acestei fete nenorocite. Ştii dumneata că

se petrec nişte lucruri, nişte lucruri înfiorătoare în lumea asta, în oraşul nostru, nişte lucruri groaznice! de neînchipuit... foarte aproape de aici... relativ foarte aproape... Moralmente chiar aici, aici!... *(Se loveşte cu pumnul în piept. Edouard a dat romul pe gît. Se îneacă. Tuşeşte.)* Ce s-a întîmplat, nu ţi-e bine?

EDOUARD: Nimic. E tare. *(Continuă să tuşească.)* Probabil c-am înghiţit greşit.

BÉRENGER *(bătîndu-l uşor pe spate pe Edouard ca să oprească tusea şi luîndu-i paharul cu mîna cealaltă)*: Credeam că am regăsit totul, că am regăsit totul. *(Lui Edouard.)* Capul sus. Uită-te la tavan. Se va opri... *(Continuă.)* Tot ce pierdusem, tot ce nu pierdusem, tot ce era al meu, tot ce n-a fost niciodată al meu...

EDOUARD *(lui Bérenger, care continuă să-l bată pe spate)*: Mulţumesc... E mai bine... mă doare... ajunge, te rog.

BÉRENGER *(ducîndu-se să pună pahărelul pe masă, în timp ce Edouard scuipă în batistă)*: Credeam că primăvara a revenit pentru totdeauna... că am găsit ceea ce era de negăsit, visul, cheia, viaţa... tot ce-am pierdut, trăind...

EDOUARD *(tuşind)*: Da. Firește.

BÉRENGER: Toate aspiraţiile confuze, tot ce dorim obscur, din cele mai adînci străfunduri ale fiinţei noastre, fără măcar să ne dăm seama... Ah, credeam că am totul... Era un ţinut neexplorat, de-o frumuseţe magică...

EDOUARD: Eşti veşnic în căutarea unor lucruri extravagante. Îţi propui ţinte de neatins.

BÉRENGER: Dar am fost acolo! Dar fata...

EDOUARD: Cea mai bună dovadă e că nu mai eşti acolo şi că nici ea nu mai există. Problemele dumitale sînt complicate, lipsite de utilitate. Da. Dintotdeauna a fost în dumneata o nemulţumire, un refuz de-a te resemna.

BÉRENGER: Pentru că mă înăbuş... Nu respir aerul care mi-e hărăzit.

EDOUARD *(tuşind)*: Socoteşte-te fericit că n-ai o sănătate şubredă, că nu eşti infirm sau bolnav.

BÉRENGER *(fără să ţină seama de ceea ce-i spune Edouard)*: Nu. Nu. Am văzut, credeam că am pus mîna pe ceva... pe-un fel de alt univers. Da, numai frumuseţea e în

stare să deschidă florile primăverii fără de sfîrșit... florile nemuritoare... dar n-a fost decît o lumină înșelătoare!... Din nou, din nou, totul s-a prăvălit în hău... într-o clipă, într-o singură clipă! Aceeași prăbușire care se repetă...

Toate acestea sînt spuse pe-un ton declamator, între sinceritate și parodie.

EDOUARD: Nu te gîndești decît la dumneata.

BÉRENGER *(cu o ușoară enervare):* Fals. Fals. Nu mă gîndesc doar la mine. Nu pentru mine... adică nu numai pentru mine sufăr în clipa asta, refuz să accept! Vine o vreme cînd nu mai poți admite lucrurile îngrozitoare care se petrec...

EDOUARD: Dar asta e rînduiala în lume. Uită-te la mine, sînt bolnav... m-am resemnat...

BÉRENGER *(întrerupîndu-l):* Te apasă, te apasă grozav, mai ales cînd ai crezut că întrezărești... cînd ai crezut că poți nădăjdui... Ah, ah... acum nu se mai poate... sînt ostenit... ea e moartă, ei sînt morți, o să-i omoare pe toți... nu poate fi împiedicat...

EDOUARD: Dar cum a murit logodnica asta, care poate că nici nu exista? Și cine-o să mai fie omorît, în afara celor care sînt omoriți de obicei? Despre ce tot vorbești, la urma urmei? Îți omoară cineva visurile? Generalitățile nu spun nimic.

BÉRENGER: Nu sînt vorbe aruncate-n vînt...

EDOUARD: Iartă-mă. Nu te înțeleg de fel. Eu nu...

BÉRENGER: Dumneata stai tot timpul în vizuina dumitale. Nu știi niciodată nimic. Pe ce lume trăiești?

EDOUARD: Precizează, lămurește-mă.

BÉRENGER: E absolut de necrezut. Există în orașul nostru, ca să fii și dumneata la curent, un cartier minunat.

EDOUARD: Ei și...

BÉRENGER: Da, există un cartier minunat. Am găsit cartierul minune, de-acolo viu. I se spune orașul însorit.

EDOUARD: Ei și?

BÉRENGER: În pofida numelui pe care-l poartă, nu e cartierul bucuriei, cartierul model, cartierul privilegiat. Un răufăcător, un asasin nesățios a făcut din el un infern.

EDOUARD *(tușește):* Îmi pare rău, tușesc, nu mă pot reține!

BÉRENGER: Mă auzi?

EDOUARD: Perfect: un asasin a făcut din el un infern.

BÉRENGER: Îi terorizează, îi ucide pe toți. Cartierul va fi părăsit. Nu va mai exista.

EDOUARD: A, da, știu acum! E vorba probabil de cerșetorul care arată oamenilor fotografia colonelului și-i aruncă în apă în timp ce ei se uită la ea! E o cursă pentru nătărăi. Credeam că vorbești de altceva. Dacă nu-i decît asta...

BÉRENGER *(mirat):* Știai? Erai la curent?

EDOUARD: Sigur, de mult. Credeam că-mi spui ceva nou, că mai există un al doilea cartier frumos.

BÉRENGER: De ce nu mi-ai spus niciodată nimic?

EDOUARD: Credeam că nu merită osteneala. Tot orașul cunoaște povestea, sînt chiar foarte mirat că n-ai cunoscut-o și dumneata mai de mult, e-o noutate fumată. Cine n-o cunoaște?... Credeam că nu mai e nevoie să-ți vorbesc de ea.

BÉRENGER: Cum? Toată lumea e la curent?

EDOUARD: Dacă-ți spun. Vezi bine, și eu o cunoșteam. Chestiunea e știută, asimilată, catalogată. Pînă și copiii de școală o cunosc...

BÉRENGER: Pînă și copiii de școală?... Ești sigur?

EDOUARD: Firește.

Tușește.

BÉRENGER: Cum au putut afla copiii de școală?...

EDOUARD: I-or fi auzit pe părinți vorbind... sau pe oamenii mari... și pe învățător cînd îi învață să scrie și să citească... Vrei să-mi mai dai un pic de rom?... Adică mai bine nu, îmi face prea rău. Mai bine mă abțin. *(Reluînd firul explicației.)* E regretabil, fără doar și poate.

BÉRENGER: Foarte regretabil! Extrem de regretabil!...

EDOUARD: Dar ce se poate face?

BÉRENGER: În cazul ăsta, dă-mi voie să-ți spun, la rîndul meu, că sînt mai mult decît mirat că lucrurile acestea nu te tulbură mai mult... Am crezut întotdeauna că ești un om sensibil, uman.

EDOUARD: Poate că sînt.
BÉRENGER: Dar e cumplit! Cumplit!
EDOUARD: Sînt de acord. Nu te contrazic.
BÉRENGER: Indiferența dumitale mă revoltă! Ți-o spun deschis.
EDOUARD: Ce vrei... eu...
BÉRENGER *(mai tare):* Indiferența dumitale mă revoltă!
EDOUARD: Nu uita... pentru dumneata știrea e încă foarte nouă...
BÉRENGER: Nu e o explicație. Mă mîhnești, Edouard, ți-o spun sincer, mă mîhnești...

Edouard începe să tușească puternic. Scuipă în batistă.

BÉRENGER *(repezindu-se spre Edouard, care e gata să leșine):* Ți-e rău!
EDOUARD: Un pahar cu apă.
BÉRENGER: Îndată. Ți-l aduc. *(Îl sprijină.)* Întinde-te acolo... pe canapea...
EDOUARD *(între două accese de tuse sau două sughițuri):* Servieta... *(Bérenger se apleacă să ia servieta lui Edouard. Cu toate că e aproape leșinat, Edouard, tresărind, se smulge din mîinile lui Bérenger și se repede la servietă.)* Lasă... lasă...

Ia din mîinile lui Bérenger servieta pe care acesta o ridicase, apoi, la fel de leșinat, sprijinit de Bérenger, ajunge în dreptul divanului, fără să dea drumul servietei, și se întinde ajutat de Bérenger, punînd servieta lîngă el.

BÉRENGER: Ești lac de sudoare...
EDOUARD: Și sloi de gheață, în același timp, ah... tusea asta e îngrozitoare...
BÉRENGER: Să nu răcești. Vrei o pătură?
EDOUARD *(zguduit de friguri):* Nu te speria. Nu-i nimic... trece...
BÉRENGER: Așază-te comod. Odihnește-te.
EDOUARD: Un pahar cu apă.
BÉRENGER: Îndată... Ți-l aduc.

Iese grăbit să aducă paharul cu apă; se aude apa curgînd dintr-un robinet. În vremea asta, Edouard se ridică într-un cot, se oprește din tușit, controlează, cu o mînă

nervoasă, închizătoarea servietei sale enorme, negre, apoi, puțin mai liniștit, se culcă din nou, tușind iarăși, dar mai puțin tare. Edouard nu trebuie să dea impresia că încearcă să-l înșele pe Bérenger: e într-adevăr bolnav, mai are și alte motive de neliniște, în legătură cu servieta, de pildă; se șterge pe frunte.

BÉRENGER *(revenind cu paharul de apă):* Te simți mai bine?
EDOUARD: Mulțumesc... *(Bea o înghițitură de apă; Bérenger îi ia paharul din mînă.)* Iartă-mă, sînt caraghios. Mi-e mai bine acum.
BÉRENGER: Eu trebuie să-ți cer iertare. Ar fi trebuit să mă gîndesc... Cînd ești bolnav, cînd ești atît de grav bolnav cum ești dumneata, e greu să fii preocupat de altceva... Sînt nedrept cu dumneata. La urma urmei, poate chiar crimele îngrozitoare din orașul însorit sînt la originea bolii dumitale. Fără îndoială că te-a emoționat, conștient sau nu. Da, desigur, asta te roade. Nu trebuie să judecăm cu ușurință, mărturisesc. Nu poți să cunoști sufletul oamenilor...
EDOUARD *(ridicîndu-se):* Îngheț aici la dumneata...
BÉRENGER: Nu te scula. Mă duc să-ți aduc pătura.
EDOUARD: Dacă am merge să ne plimbăm un pic, să luăm aer? Te-am așteptat prea mult aici, în frigul ăsta. Afară e cu siguranță mai cald.
BÉRENGER: Sînt atît de obosit moralicește, atît de deprimat! Aș fi preferat să mă culc... În sfîrșit, dacă ții, pot să te conduc o bucată.
EDOUARD: Ai un suflet milos! *(Își pune pălăria de fetru cu panglică de mătase neagră, își încheie și-și șterge cu mîna pardesiul de culoare închisă, în timp ce Bérenger își pune și el pălăria. Edouard își ia servieta grea, neagră, umflată. Merge în urma lui Bérenger, care-i întoarce spatele în mers; trecînd pe lîngă masă și voind să-și treacă servieta pe deasupra ei, servieta se deschide și o parte din conținutul ei se revarsă pe masă; se văd, la la început, niște fotografii mari.)* Servieta!
BÉRENGER *(auzind zgomot, se întoarce):* Ce s-a... Ah!...

Se reped amîndoi în același timp la servietă.

EDOUARD: Lasă, lasă!

BÉRENGER: De ce, stai, te ajut... *(Observă fotografiile.)* Dar... dar... ce-ai acolo?

Ia una din fotografii. Edouard încearcă, fără prea multă enervare, totuși, să i-o ia, să ascundă cu mîinile celelalte fotografii care curg din servietă, să le vîre înapoi.

BÉRENGER *(care n-a dat drumul fotografiei, o privește, cu toată împotrivirea lui Edouard):* Ce-i asta?...

EDOUARD: O fotografie, după cum vezi... fotografii...

BÉRENGER *(ținînd și privind mai departe fotografia):* E un militar, cu mustăți, are grade... un colonel cu decorații, Crucea de onoare... *(Ia alte fotografii.)* Alte fotografii! Și mereu aceeași figură!

EDOUARD *(uitîndu-se și el):* Da... așa e... e un colonel.

Încearcă să acopere fotografiile cu mîna, în timp ce numeroase alte fotografii continuă să se reverse pe masă.

BÉRENGER *(cu autoritate):* Lasă-mă să văd! *(Scotocește în servietă, scoate alte fotografii, se mai uită la una.)* Are o mutră simpatică. O expresie mai curînd duioasă. *(Scoate alte fotografii. Edouard își șterge sudoarea de pe frunte.)* Ce înseamnă asta? Dar asta-i fotografia, faimoasa fotografie a colonelului! O aveai acolo înăuntru... nu mi-ai spus niciodată!

EDOUARD: Nu mă uit tot timpul în servietă.

BÉRENGER: E totuși servieta dumitale, nu te desparți nici odată de ea!

EDOUARD: Nu-i un motiv...

BÉRENGER: Mă rog... Să profităm de ocazie. Dacă tot sîntem aici, să mai căutăm... *(Bérenger vîră mîna în respectabila servietă neagră. Edouard face același lucru cu mîna lui excesiv de albă, cu degete închircite, care se văd acum foarte deslușit.)* Alte fotografii ale colonelului... altele... altele... *(Lui Edouard, care scoate și el acum obiecte din servietă, cu o figură zăpăcită.)* Și astea?

EDOUARD: Sînt flori artificiale, precum vezi.

BÉRENGER: Dar sînt o mulțime!... Și asta?... ia uite, fotografii obscene... *(Se uită la ele. Edouard privește peste umărul lui Bérenger.)* Dezgustător!

EDOUARD: Pardon!

Se dă un pas înapoi.

BÉRENGER *(aruncă fotografiile obscene, continuînd inventarierea):* Bomboane... pușculițe... *(Scot amîndoi din servietă un morman de obiecte diferite.)* Ceasuri de jucărie!... Dar ce caută toate astea aici?

EDOUARD *(bîlbîindu-se):* N-nu... nu știu... îți spun...

BÉRENGER: Ce faci cu ele?

EDOUARD: Nimic. Ce-aș putea face cu ele?

BÉRENGER *(scoțînd într-una din servietă, care trebuie să fie ca sacii fără fund ai prestidigitatorilor, tot felul de obiecte în cantități neverosimile, ce se răspîndesc pe toată suprafața mesei, parte din ele căzînd și pe dușumea):* ...agrafe... alte agrafe... condeie... și asta... și asta... ce-i asta?

Trebuie să se insiste mult asupra acestui joc: unele obiecte pot să zboare, altele pot fi aruncate, de Bérenger, în cele patru colțuri ale scenei.

EDOUARD: Asta?... Nu știu... nu știu nimic... nu sînt la curent.

BÉRENGER *(arătîndu-i o cutie):* Ce-i asta?

EDOUARD *(luînd-o în mînă):* Mi se pare că e o cutie, nu?

BÉRENGER: Într-adevăr. E o cutie de carton. Ce e înăuntru?

EDOUARD: Nu știu, nu știu. N-aș putea să spun.

BÉRENGER: Deschide-o, hai, deschide-o!

EDOUARD *(aproape indiferent):* Dacă ții neapărat... *(Deschide cutia.)* Nu e nimic! A, ba da, o altă cutie...

Scoate cutia cea mică.

BÉRENGER: Și în cutia asta?

EDOUARD: Uită-te și dumneata.

BÉRENGER *(scoțînd o a treia cutie dintr-a doua):* Încă o cutie. *(Se uită în cutia a treia.)* Înăuntru mai e o cutie. *(O scoate.)* Și în ea, alta... *(Se uită în a patra cutie.)* Și în asta încă o cutie... și așa mai departe, la nesfîrșit! Hai să mai vedem...

EDOUARD: O, dacă vrei... Dar n-o să ne mai putem plimba...

BÉRENGER *(scoțînd cutii):* Cutie în cutie... cutie în cutie... cutie în cutie... cutie în cutie!...

EDOUARD: Numai cutii...

BÉRENGER *(scoate din servietă un pumn de ţigări)*: Ţigări! Ia una, dacă vrei.

EDOUARD: Astea-s ale mele!... *(Le adună; apoi, oprindu-se.)*

BÉRENGER: Mulţumesc, nu fumez.

Edouard vîră ţigările în buzunar, alte ţigări se împrăştie pe masă, cad pe jos.

BÉRENGER *(uitîndu-se ţintă la Edouard)*: Sînt obiectele monstrului! Le aveai acolo!

EDOUARD: Nu ştiam nimic, nu ştiam nimic!

Vrea să-şi ia servieta.

BÉRENGER: Nu, nu. Goleşte-o toată! Hai!

EDOUARD: Mă oboseşte. Fă-o dumneata, dar nu văd la ce-ar folosi.

Îi întinde servieta larg deschisă.

BÉRENGER *(scoţînd o altă cutie)*: Cutii şi iar cutii.

EDOUARD: Vezi bine.

BÉRENGER *(uitîndu-se în interiorul servietei goale)*: Nu mai e nimic!

EDOUARD: Pot să pun totul la loc?

Începe să strîngă obiectele şi să le vîre de-a valma în servietă.

BÉRENGER: Obiectele monstrului! Sînt obiectele monstrului! E nemaipomenit...

EDOUARD *(acelaşi joc)*: Ei... da... zău, nu poate fi tăgăduit... E adevărat.

BÉRENGER: Cum de se găsesc în servieta dumitale?

EDOUARD: Zău... Eu... Ce vrei să-ţi spun?... Sînt lucruri care nu se pot explica întotdeauna... Pot să le pun la loc?

BÉRENGER: Poate, da, în sfîrşit... La ce-ar putea să ne folosească? *(Începe să-l ajute pe Edouard să umple servieta cu obiectele pe care le scosese, apoi, deodată, în clipa în care vrea să vîre în servietă ultima cutie pe care n-a examinat-o, aceasta se desface şi se văd răspîndindu-se pe masă tot felul de documente şi cîteva duzini*

de cărţi de vizită; toate acestea, în stil de prestidigitator.) Ia te uită, cărţi de vizită!

EDOUARD: Da. Cărţi de vizită. Într-adevăr, e uimitor... asta-i bună!

BÉRENGER *(examinînd cărţile de vizită)*: Trebuie să fie numele lui.

EDOUARD: Numele cui?

BÉRENGER: Numele criminalului, vezi bine, numele criminalului!

EDOUARD: Crezi?

BÉRENGER: E de la sine înţeles.

EDOUARD: Într-adevăr? De ce?

BÉRENGER: Dar e limpede! Toate cărţile de vizită poartă acelaşi nume. Priveşte, citeşte!

Îi întinde lui Edouard cîteva cărţi de vizită.

EDOUARD *(citind numele scris pe cărţile de vizită)*: Într-adevăr... acelaşi nume... pe toate acelaşi nume... aşa e!

BÉRENGER: A... dar asta... devine din ce în ce mai ciudat, dragul meu Edouard, da *(privindu-l)* ...din ce în ce mai ciudat!

EDOUARD: Crezi cumva că...

BÉRENGER *(scoţînd din cutie obiectele de care pomeneşte)*: Uite-i şi adresa... *(Edouard tuşeşte uşor, cu o urmă de nelinişte.)* Şi buletinul de identitate... fotografia!... El e... Propria lui fotografie prinsă cu un ac de cea a colonelului! *(Tot mai agitat.)* Un repertoar cu... cu... numele tuturor victimelor... adresele lor!... Îl prindem, Edouard, îl prindem!

EDOUARD *(scoţînd, nu se ştie de unde, o casetă; poate că o scoate din buzunar, dintr-o mînecă, ca un scamator. Poate fi o cutie plată, care ia forma unui cub în clipa în care e arătată)*: Mai e şi asta...

BÉRENGER *(nervos)*: S-o văd, repede! *(Deschide caseta, scoate din ea alte documente, le întinde pe masă.)* Un caiet... *(Îl răsfoieşte.)* „Treisprezece ianuarie: azi am să ucid... paisprezece ianuarie: am aruncat aseară în bazin o bătrînă care purta ochelari cu ramă de aur..." E jurnalul lui intim! *(Răsfoieşte, gîfîind, în timp ce Edouard pare să se simtă stînjenit.)* „Douăzeci şi trei

ianuarie: azi nimic de omorît. Douăzeci și cinci ianuarie: azi nimic nici de mîncare!...“

EDOUARD *(timid):* Nu sîntem cumva indiscreți?

BÉRENGER *(continuînd):* „Douăzeci și șase ianuarie: aseară, cînd pierdusem orice speranță și mă plictiseam de moarte, am putut hotări două persoane să admire lîngă bazin fotografia colonelului... februarie: mîine cred că voi putea convinge o tînără blondă, pe care-o filez de mai multă vreme, să se uite la fotografie...“ Ah, asta-i Dany, nefericita, logodnica mea...

EDOUARD: S-ar putea.

BÉRENGER *(răsfoind caietul mai departe):* Privește, Edouard, privește, e de necrezut...

EDOUARD *(citind peste umărul lui Bérenger):* Criminologie. Asta înseamnă ceva?

BÉRENGER: Asta înseamnă: eseu despre crimă... Avem în fața ochilor profesia lui de credință, doctrina lui... Și aici, vezi? Citește...

EDOUARD *(același joc, citind):* Mărturisiri amănunțite.

BÉRENGER: E-n mîna noastră, mizerabilul!

EDOUARD *(același joc, citind):* Proiecte de viitor. Plan de acțiune.

BÉRENGER: Dany, iubita mea, vei fi răzbunată! *(Lui Edouard.)* Ai aici toate probele. Poate fi arestat. Îți dai seama?

EDOUARD *(bîlbîind):* Nu știam... nu știam...

BÉRENGER: Ai fi putut să cruți atîtea vieți omenești!

EDOUARD *(același joc):* Da... Îmi dau seama. Nu știu ce să mai zic. Nu știam. Nu știu niciodată ce am la mine, nu mă uit în servietă.

BÉRENGER: E-o neglijență condamnabilă.

EDOUARD: E adevărat, îmi cer scuze, sînt dezolat.

BÉRENGER: În sfîrșit, totuși, lucrurile astea n-au intrat în servietă de la sine. Le-ai găsit, le-ai primit.

EDOUARD *(tușind, ștergîndu-și fruntea, clătinîndu-se):* ...Mi-e rușine... nu-mi explic... nu înțeleg... Nu...

BÉRENGER: Nu trebuie să roșești. Mi-e milă de dumneata, dragă prietene. Îți dai seama că ești în parte responsabil de asasinarea lui Dany?... Și a atîtor altora!

EDOUARD: Iartă-mă... nu știam.

BÉRENGER: Să vedem mai bine ce-avem de făcut. *(Oftează adînc.)* Din păcate, e zadarnic să regreți trecutul. Remușcările dumitale nu folosesc la nimic.

EDOUARD: Ai dreptate, ai dreptate, ai dreptate. *(Apoi, făcînd un efort de memorie.)* A, da, acum mi-aduc aminte. E nostim, adică, nu, nu-i nostim de loc. Criminalul mi-a trimis mai demult jurnalul lui intim, însemnările, fișele, cu rugămintea să i le public într-o revistă literară. Era înainte de-a fi săvîrșit crimele.

BÉRENGER: Totuși, el notează ce-a făcut. Cu amănunte. E ca un jurnal de bord.

EDOUARD: Nu, nu. În momentul acela erau simple previziuni... previziuni imaginare. Pierdusem complet asta din vedere. Cred că nici el nu se gîndea să înfăptuiască atîtea crime. Imaginația l-a îmboldit. S-o fi gîndit abia pe urmă să-și traducă-n viață proiectele. Eu, în ceea ce mă privește, luasem totul drept o visare fără nici un fel de urmări...

BÉRENGER *(ridicînd brațele spre cer):* Ești de-o naivitate!

EDOUARD *(continuînd):* ...Un fel de asasinat-ficțiune, de poezie, de literatură...

BÉRENGER: Literatura poate duce la orice. Nu știai?

EDOUARD: Nu-i poți împiedica pe scriitori să scrie, nici pe poeți să viseze.

BÉRENGER: Ar trebui.

EDOUARD: Îmi pare rău că nu m-am gîndit, că n-am pus toate documentele astea în legătură cu cele petrecute...

Tot vorbind, Edouard și Bérenger încep să adune și să pună la loc în servietă, în măsura posibilităților, obiectele împrăștiate pe masă, pe jos, pe alte mobile.

BÉRENGER *(vîrînd obiectele în servietă):* Raportul e totuși cel de la intenție la realizare, ce mai tura-vura, e limpede ca bună ziua...

EDOUARD *(scoțînd din buzunar un plic mare):* Încă ceva!

BÉRENGER: Ce-i asta? *(Deschide plicul.)* A, e o hartă, un plan... Și cruciulițele astea pe plan ce-or fi însemnînd?

EDOUARD: Cred că... da, sigur... sînt locurile unde trebuie să se afle ucigașul...

BÉRENGER *(examinînd harta întinsă peste toată masa):* Și asta? Ora nouă și cincisprezece, ora treisprezece și

douăzeci și șapte, ora cincisprezece și patruzeci și cinci, ora optsprezece și trei minute...

EDOUARD: Orarul lui, probabil. Fixat dinainte. Loc cu loc, oră cu oră, minut cu minut.

BÉRENGER: ...Ora douăzeci și trei, nouă minute și două secunde...

EDOUARD: Secundă cu secundă. Nu-și pierde vremea.

A spus-o cu un amestec de admirație și indiferență.

BÉRENGER: Să nu ne-o pierdem nici noi. E simplu. Anunțăm poliția. Nu le mai rămîne decît să-l înhațe. Dar să ne grăbim, birourile Prefecturii se închid înainte de se întunecă. După aia nu mai găsești pe nimeni. Și pînă mîine s-ar putea să-și schimbe planurile. Hai repede să vorbim cu Arhitectul, cu comisarul.

EDOUARD: Devii un om de acțiune. Eu...

BÉRENGER *(continuînd):* Să-i arătăm probele!

EDOUARD *(destul de moale):* Să-i arătăm.

BÉRENGER *(agitat):* Hai, atunci! Să nu pierdem nici o secundă! Să isprăvim cu astea... *(Îngrămădesc cum pot obiectele în servieta enormă, în buzunare, în căptușeala pălăriilor.)* Să nu uităm nici un document... iute!

EDOUARD *(și mai moale):* Sigur, sigur.

BÉRENGER *(a terminat de umplut servieta. Totuși, cîteva cărți de vizită, cîteva obiecte mai pot rămîne pe dușumea, pe masă):* Iute, nu dormi, iute, iute... Ne trebuie toate probele... Hai, închide-o bine acum... încuie cu cheia... *(Edouard, nițeluș bruscat, încearcă în zadar să încuie, cu o cheiță, broasca servietei; se oprește pentru o clipă ca să tușească.)* Încui-o de două ori!... Nu-i momentul să tușești! *(Edouard se silește să nu tușească, în timp ce-și continuă jocul.)* Of, că neîndemînatic mai ești, n-ai nici o putere în degete. Un pic de vlagă, hai, un pic de vlagă!... Mișcă-te! Uf, lasă-mă pe mine...

Ia din mîna lui Edouard cheița și servieta.

EDOUARD: Iartă-mă, n-am într-adevăr nici o îndemînare în mîini...

BÉRENGER: E servieta dumitale și nici nu știi s-o încui... Lasă cheia la mine.

Smulge, destul de enervat, cheia din mîinile lui Edouard, care i-o luase.

EDOUARD: Ia-o, ține-o.

BÉRENGER *(încuie servieta):* Cum ai vrut s-o închizi fără cheie? Gata. Păstreaz-o...

EDOUARD: Mulțumesc.

BÉRENGER: Pune-o în buzunar. Ai s-o pierzi. *(Edouard se supune.)* În regulă. Să mergem... *(Edouard ia din nou servieta. Bérenger se îndreaptă spre ușă, urmat, împotriva voinței lui, de Edouard; se întoarce spre Edouard.)* Nu lăsa lumina aprinsă, stinge-o, te rog. *(Edouard se întoarce. Se duce să stingă lumina. Pentru asta, pune jos servieta, pe care-o va uita lîngă scaun. Mișcarea trebuie realizată în mod foarte vizibil.)* Hai... Hai... Mișcă-te... Mișcă-te...

Ies amîndoi foarte repede.

Se aude ușa deschizîndu-se, închizîndu-se, trîntindu-se. Li se aud pașii în vestibul. Sînt văzuți cum ies în stradă, în timp ce zgomotele orașului se aud din nou. În graba lor, se ciocnesc de Portăreasă, care se află în fața ferestrei. Bérenger îl trage pe Edouard de mînă.

PORTĂREASA *(împinsă, în timp ce Bérenger și Edouard dispar):* Ei, ce zici de-asta!...

Cuvintele care urmează sînt o bolboroseală de neînțeles.

CORTINA

Actul al treilea

DECORUL

Un fel de bulevard mare, la marginea orașului. În fundul decorului, perspectiva e închisă. În locul acela, strada e fără îndoială în urcuș, pe partea care nu se vede. Partea aceasta, lată de cîțiva metri, e mărginită de-o rampă. În partea scenei care se poate vedea din sală duc niște trepte, mărginite și ele de-o rampă, spre trotuarul de sus. Aceste cîteva trepte de piatră trebuie să semene cu cele ale unor străzi vechi din Paris, ca de pildă strada Jean-de-Beauvais. Mai tîrziu, în fund, soarele la asfințit, roșu, uriaș, dar fără strălucire. Lumina nu vine de la el. Astfel, fondul apare ca un fel de zid care se ridică la un metru și jumătate sau doi metri, în raport cu înălțimea scenei. În partea a doua a acestui act zidul va trebui să se desfacă, lăsînd să se vadă o perspectivă, perspectiva unei străzi lungi pe care se văd, în depărtare, clădiri: clădirea Prefecturii. Scena poate fi în pantă. Treptele, în cazul acesta, poate că nu mai sînt necesare.

În dreapta scenei, în prim-plan, o băncuță. Înainte de ridicarea cortinei, se aud strigăte: „Trăiască gîștele coanei Pipa!" Trăiască gîștele coanei Pipa!"

Cortina se ridică.

La ridicarea cortinei, în partea ridicată mai sus, din fundul scenei, pînă la brîu, coana Pipa, în dosul zidului-parapet, o femeie simplă, grasă, care seamănă cu portăreasa din primul act. Se adresează unei mulțimi

care nu se vede: se văd doar două-trei drapele cu o gîscă în mijloc. Gîsca albă se detaşează pe fondul verde al drapelelor.

COANA PIPA *(ţinînd şi ea un drapel verde cu o gîscă în mijloc)*: Popor! Eu, coana Pipa, care cresc gîştele publice, am o lungă experienţă a vieţii politice. Încredinţaţi-mi mie cîrma statului, pe care-l voi conduce cu ajutorul gîştelor mele. Votaţi-mă. Aveţi încredere în mine. Gîştele mele şi cu mine cerem puterea.

Strigăte din mulţime. Drapelele se agită: „Trăiască coana Pipa! Trăiască gîştele coanei Pipa!"

Intră Bérenger urmat de Edouard, prin dreapta. Edouard gîfîie. Bérenger îl tîrîie după el, trăgîndu-l de mînecă. Străbat astfel, de la dreapta la stînga, de la stînga la dreapta, scena. În timpul replicilor lui Edouard şi Bérenger, nu se va mai auzi glasul coanei Pipa. O vom vedea numai făcînd gesturi şi deschizînd larg gura, în timp ce aclamaţiile mulţimii nevăzute nu vor mai forma decît un fond sonor, atenuat. Discursul coanei Pipa şi zgomotul vocilor se vor auzi din nou, bineînţeles, între replicile lui Edouard şi ale lui Bérenger.

BÉRENGER: Hai, grăbeşte-te, grăbeşte-te odată! Încă un mic efort. E acolo, la capătul străzii. *(Arată cu degetul.)* Uite acolo, în clădirea Prefecturii. Trebuie să ajungem la timp, înainte de închiderea birourilor; peste o jumătate de oră va fi prea tîrziu. Arhitectul, vreau să spun comisarul, nu va mai fi acolo. Ţi-am spus de ce nu putem aştepta pînă mîine. Pînă mîine ucigaşul poate să fugă... sau să facă noi victime! Simte, poate, că sînt pe urmele lui.

EDOUARD *(gîfîind, dar politicos)*: O secundă, dacă nu te superi, m-ai făcut să alerg prea repede...

COANA PIPA: Concetăţeni, concetăţene...

BÉRENGER: Hai, hai!

EDOUARD: Lasă-mă un pic să mă odihnesc... Nu mai pot.

BÉRENGER: N-avem timp.

COANA PIPA: Concetăţeni, concetăţene...

EDOUARD: Nu mai pot.

Se aşază pe bancă.

BÉRENGER: Bine. Fie. O secundă, nu mai mult. *(Rămîne în picioare, lîngă bancă.)* Ia te uită, dar ce e îmbulzeala asta?

EDOUARD: O reuniune electorală.

COANA PIPA: Votaţi cu noi! Votaţi cu noi!

BÉRENGER: Ai zice că-i portăreasa mea.

EDOUARD: Ai vedenii. E-un om politic, coana Pipa, crescătoare de gîşte. O mare personalitate.

BÉRENGER: Numele ei îmi spune ceva. Dar n-am timp s-o ascult.

EDOUARD *(lui Bérenger)*: Aşază-te o clipă, eşti obosit.

COANA PIPA: Popor, eşti mistificat! Vei fi demistificat!

BÉRENGER *(lui Edouard)*: N-am timp să fiu obosit.

VOCEA MULŢIMII: Jos cu mistificarea! Trăiască gîştele coanei Pipa!

EDOUARD *(lui Bérenger)*: Iartă-mă. Numai o secundă. Ai spus: o secundă.

COANA PIPA: Am crescut pentru voi o întreagă turmă de demistificatori. Vă vor demistifica. Dar pentru a demistifica trebuie să mistifici. Ne trebuie o nouă mistificare.

BÉRENGER: N-avem timp, n-avem timp!

VOCEA MULŢIMII: Trăiască mistificarea demistificatorilor!

BÉRENGER: N-avem nici o clipă de pierdut! *(Se aşază totuşi, uitîndu-se la ceas.)* Se face tîrziu.

VOCEA MULŢIMII: Trăiască noua mistificare!

BÉRENGER *(lui Edouard)*: Să mergem.

EDOUARD *(lui Bérenger)*: Nu te nelinişti. E aceeaşi oră ca adineaori, vezi bine.

COANA PIPA: Vă promit să schimb totul. Ca să schimbi totul, nu trebuie să schimbi nimic. Schimbi numele, dar nu schimbi lucrurile. Vechile mistificări n-au rezistat analizei psihologice, analizei sociologice. Cea nouă va fi invulnerabilă. Nu vor exista decît neînţelegeri. Vom perfecţiona minciuna.

BÉRENGER *(către Edouard)*: Hai să mergem.

EDOUARD: Dacă vrei.

BÉRENGER *(observînd că Edouard, care abia se ridică, nu mai are servieta)*: Unde ţi-e servieta?

EDOUARD: Servieta? Care servietă? A, da, servieta. Trebuie să fie pe bancă. *(Se uită pe bancă.)* Nu. Nu e pe bancă.
BÉRENGER: Extraordinar! Doar o porţi mereu cu dumneata!
EDOUARD: Poate că e sub bancă.
COANA PIPA: Vom desaliena omenirea!
BÉRENGER *(lui Edouard)*: Dar caut-o, caut-o bine.

Încep să caute servieta sub bancă, pe scenă, pe jos.

COANA PIPA *(către mulţime)*: Ca să desalienăm omenirea trebuie să alienăm pe fiecare om în parte... şi veţi avea ciorba populară!
VOCEA MULŢIMII: Vom avea ciorba populară şi gîştele coanei Pipa!
BÉRENGER *(lui Edouard)*: Să căutăm, să ne grăbim. Unde ai putut s-o laşi?
COANA PIPA *(către mulţime, în timp ce Bérenger şi Edouard caută servieta, Bérenger febril, Edouard cu nepăsare)*: Nu vom mai persecuta, dar vom pedepsi şi vom face dreptate. Nu vom coloniza popoarele, le vom ocupa pentru a le elibera. Nu-i vom exploata pe oameni, îi vom face să producă. Munca obligatorie se va numi muncă voluntară. Războiul se va numi pace şi totul va fi schimbat, datorită mie şi gîştelor mele.
BÉRENGER *(căutînd mereu)*: E de neconceput, de neconceput, unde-ar putea să fie? Sper că nu ţi s-a furat. Ar fi o catastrofă, o catastrofă!
VOCEA MULŢIMII: Trăiască gîştele coanei Pipa! Trăiască ciorba populară!
COANA PIPA: Tirania restaurată se va numi disciplină şi libertate. Nenorocirea tuturor oamenilor e fericirea omenirii!
BÉRENGER *(lui Edouard)*: Nici nu-ţi dai seama, e un dezastru, nu putem face nimic fără probe, fără documente. N-or să ne creadă.
EDOUARD *(lui Bérenger, cu nepăsare)*: Nu te necăji, o vom găsi. Să căutăm în linişte. Totul e să fii calm.

Încep din nou să caute.

COANA PIPA *(către mulţime)*: Procedeele noastre vor fi mai mult decît ştiinţifice. Vor fi paraştiinţifice! Raţiunea

noastră va fi bazată pe mînie. Şi veţi avea ciorba populară...
VOCEA MULŢIMII: Trăiască coana Pipa! Trăiască gîştele! Trăiască gîştele!
O VOCE DIN MULŢIME: Şi vom fi desalienaţi datorită coanei Pipa!
COANA PIPA: Obiectivitatea e subiectivă în era paraştiinţei.
BÉRENGER *(frîngîndu-şi mîinile, lui Edouard)*: E o lovitură a răufăcătorului.
EDOUARD *(lui Bérenger)*: E interesant ce spune coana Pipa!
VOCEA MULŢIMII: Trăiască coana Pipa!
BÉRENGER *(lui Edouard)*: Să ştii că e o lovitură a răufăcătorului.
EDOUARD *(lui Bérenger)*: Crezi?

Apare, din stînga, cu o servietă în mînă, un bărbat beat mort, în frac şi joben.

BĂRBATUL: Eu sînt... *(sughite)* eu sînt pentru *(sughite)* ...reabilitarea eroului.
BÉRENGER *(zărindu-l pe Bărbat)*: Uite servieta! E la el!

Se îndreaptă către Bărbat.

EDOUARD: Trăiască coana Pipa!
BÉRENGER *(Bărbatului)*: Unde ai găsit servieta asta? Dă-mi servieta înapoi!
BĂRBATUL: Dumneata nu eşti pentru reabilitarea eroului?
COANA PIPA *(către mulţime)*: Iar în ceea ce-i priveşte pe intelectuali...
BÉRENGER *(încercînd să smulgă servieta din mîna Bărbatului)*: Hoţule!... Dă drumul servietei, îţi spun!
COANA PIPA *(către mulţime)*: ...Vor mărşălui în pas de gîscă! Trăiască gîştele!
BĂRBATUL *(între două sughiţuri, ţinînd strîns servieta)*: N-am furat-o. E servieta mea.
VOCEA MULŢIMII: Trăiască gîştele!
BÉRENGER *(Bărbatului)*: De unde-o ai? Unde-ai cumpărat-o?
BĂRBATUL *(scuturat de Bérenger, sughite. Lui Edouard)*: Vă recunoaşteţi servieta? E a dumneavoastră?
EDOUARD: S-ar zice că da... aşa mi se pare.

BÉRENGER *(Bărbatului):* Atunci, dă-mi-o înapoi.
BĂRBATUL: Eu sînt pentru erou.
BÉRENGER *(lui Edouard):* Dă-mi o mînă de ajutor!

Bérenger se repede cu înverşunare la Bărbat.

EDOUARD: Da, sigur.

Se apropie de Bărbat, dar îl lasă pe Bérenger să se descurce singur. Priveşte spre coana Pipa.

COANA PIPA: Demistificînd mistificările de mult demistificate, intelectualii o să ne lase-n pace.
VOCEA MULŢIMII: Trăiască coana Pipa!
BĂRBATUL: Îţi spun că-i a mea.
COANA PIPA: Vor fi neghiobi, deci inteligenţi. Vor fi curajoşi, adică laşi; lucizi, adică orbi.
EDOUARD şi VOCI DIN MULŢIME: Trăiască coana Pipa!
BÉRENGER *(lui Edouard):* Nu e momentul să stai gură-cască. Las-o pe coana Pipa.
EDOUARD *(Bărbatului, fără convingere):* Daţi-i servieta înapoi sau spuneţi-i unde aţi cumpărat-o.
BĂRBATUL *(sughiţe):* Avem nevoie de eroi!
BÉRENGER *(Bărbatului, după ce a izbutit, în sfîrşit, să-i smulgă servieta):* Ce e înăuntru?
BĂRBATUL: Nu ştiu, nişte documente.
BÉRENGER *(deschizînd servieta):* În sfîrşit! Beţivan ordinar.
EDOUARD *(Bărbatului):* Ce înţelegeţi prin erou?
COANA PIPA: Vom face paşi înapoi şi vom fi în avangarda istoriei!
BĂRBATUL *(în timp ce Bérenger scotoceşte în servietă, iar Edouard aruncă, pe deasupra umărului lui Bérenger, o privire distrată înăuntru):* Erou? E cel care îndrăzneşte să gîndească împotriva istoriei şi care se ridică împotriva timpului său. *(Tare).* Jos cu coana Pipa!
BÉRENGER *(Bărbatului):* Eşti beat criţă!
BĂRBATUL: Eroul îşi combate timpul, el creează un alt timp.
BÉRENGER *(scoţînd nişte sticle de vin din servieta Bărbatului):* Sticle de vin!
BĂRBATUL: Pe jumătate goale! Nu-i o crimă!
COANA PIPA: ...căci istoria are dreptate!

BĂRBATUL *(impresionat de Bérenger, exclamă, împleticindu-se şi căzînd pe spate):* ...Da... Cînd raţiunea o ia razna...
BÉRENGER: Dumneata vorbeşti de raţiune, dumneata, care te îmbeţi în halul ăsta? *(Lui Edouard.)* Şi atunci, unde ţi-e servieta?
BĂRBATUL: Ţi-am spus eu că-i a mea! Jos coana Pipa!
EDOUARD *(la fel de nepăsător şi imobil):* De unde să ştiu? O caut, vezi bine.
VOCEA MULŢIMII: Trăiască coana Pipa! Trăiască giştele coanei Pipa! Ea schimbă tot, nu schimbă, schimbă tot, nu schimbă! *(Scandat.)*
BÉRENGER *(lui Edouard.):* Eşti de neiertat!
BĂRBATUL *(ridicîndu-se de jos şi împleticindu-se):* Jos cu coana Pipa!
EDOUARD *(lui Bérenger, cu voce plîngăreaţă):* O, mă insulţi! Sînt un om bolnav.
BÉRENGER *(lui Edouard):* Scuză-mă, ce vrei! Înţelege în ce stare mă aflu.

În clipa asta, un bătrînel pipernicit, cu barbişon alb, timid, îmbrăcat sărăcăcios, intră prin dreapta, ţinînd în mînă o umbrelă şi în cealaltă o enormă servietă neagră, identică cu cea pe care o avea Edouard în actul al doilea.

BĂRBATUL *(arătînd spre Bătrîn):* Iată servieta dumitale! Poate că e asta.

Bérenger se repede înspre Bătrîn.

COANA PIPA: Dacă ideologia nu se potriveşte cu realitatea, vom dovedi că se potriveşte, şi totul va fi perfect. Intelectualii cei buni ne vor sprijini. Împotriva vechilor mituri o să vă plăzmuiască nişte antimituri. Vom înlocui miturile...
BÉRENGER *(Bătrînului):* Mă iertaţi, domnule.
COANA PIPA: ...prin sloganuri!... Şi prin noile idei preconcepute!
BĂTRÎNUL *(salutînd cu pălăria):* Mă iertaţi, domnule, unde se află Dunărea, vă rog?
BĂRBATUL *(Bătrînului):* Sînteţi pentru erou?
BÉRENGER *(Bătrînului):* Servieta dumneavoastră seamănă cu cea a prietenului meu *(îl arată cu degetul)*, domnul Edouard.

EDOUARD *(Bătrînului):* Foarte onorat de cunoştinţă.
VOCEA MULŢIMII: Trăiască coana Pipa!
BĂTRÎNUL *(lui Edouard):* Strada Dunărea, vă rog.
BÉRENGER: Aici nu e vorba de strada Dunărea.
BĂTRÎNUL: Nu strada Dunărea. Chiar Dunărea.
BĂRBATUL: Dar ne aflăm la Paris.
BĂTRÎNUL *(Bărbatului):* Ştiu. Şi eu sînt parizian.
BÉRENGER *(Bătrînului):* E vorba de servietă.
BĂRBATUL *(Bătrînului):* Vrea să vadă ce aveţi în servietă.
BĂTRÎNUL: Asta nu priveşte pe nimeni. Nici eu nu ştiu. Sînt discret cu mine însumi.
BÉRENGER: Vreţi nu vreţi, o să ne arătaţi...

Bérenger, Bărbatul şi chiar Edouard încearcă să smulgă servieta din mîinile Bătrînului, care se împotriveşte, protestînd.

BĂTRÎNUL *(zbătîndu-se):* Nu vă permit!
COANA PIPA: Nu vor mai exista profitori. Eu şi gîştele mele...

Toţi se reped şi-l împing pe Bătrîn, încercînd să-i smulgă servieta: Bărbatul va izbuti cel dintîi să pună mîna pe ea; Bătrînul o va smulge din mîna Bărbatului; Edouard o va apuca din nou. Bătrînul o va lua înapoi din mîna lui Edouard. Jocul se poate complica, utilizîndu-se şi servieta Bărbatului, care va fi luată drept servieta Bătrînului. Dezamăgire la vederea sticlelor etc.

BÉRENGER *(lui Edouard):* Găgăuţă!

Pune iarăşi mîna pe servietă, Bătrînul i-o ia din nou. Bărbatul o smulge din mîinile Bătrînului.

BĂRBATUL *(i-o întinde lui Edouard):* Poftim.

Bătrînul o ia şi vrea să fugă, îl ajung din urmă etc. În tot timpul acestui joc coana Pipa îşi continuă discursul.

COANA PIPA: ...eu şi gîştele mele vom distribui bunurile publice. Vom împărţi echitabil. Voi păstra partea leului pentru mine şi gîştele mele...
VOCEA MULŢIMII: Trăiască gîştele!
COANA PIPA: ...pentru a întări gîştele, ca să poată duce mai bine povara treburilor statului.

VOCEA MULŢIMII: Partea leului pentru gîşte! Partea leului pentru gîşte!
BĂRBATUL *(strigînd către coana Pipa):* Şi libertatea criticii?
COANA PIPA: Şi să mergem cu toţii în pas de gîscă!
VOCEA MULŢIMII: În pas de gîscă, în pas de gîscă!

Se aude un fel de marş cadenţat şi mulţimea care strigă: „În pas de gîscă, în pas de gîscă!" În vremea asta, Bătrînul a izbutit să fugă cu servieta.
Iese din scenă prin stînga, urmărit de Bérenger. Edouard, care dă să-l urmeze pe Bérenger şi pe Bătrîn, revine şi se întinde pe bancă, tuşind uşor. Bărbatul beat se îndreaptă spre el.

BĂRBATUL *(lui Edouard):* Aşa nu merge! Ia o înghiţitură!

Vrea să-i ofere vin din sticla pe jumătate goală.

EDOUARD *(împotrivindu-se):* Nu, mulţumesc.
BĂRBATUL: Ba da, ba da, face bine. Te ajută să prinzi puteri.
EDOUARD: Nu vreau să prind puteri.

Bărbatul îl sileşte pe Edouard să bea, el continuă să se împotrivească; vinul curge pe jos, sticla poate să cadă şi să se spargă. Bărbatul încearcă mereu să-i dea de băut lui Edouard, vorbindu-i în timpul acesta coanei Pipa.

BĂRBATUL *(beat mort.):* Ştiinţa şi arta au făcut mult mai mult ca să schimbe mentalitatea decît politica. Adevărata revoluţie se face în laboratoarele savanţilor, în atelierele artiştilor, Einstein, Oppenheimer, Breton, Kandinski, Picasso, Pavlov, iată adevăraţii reformatori! Ne lărgesc cîmpul cunoştinţelor, ne reînnoiesc viziunea despre lume, ne transformă. În curînd, mijloacele de producţie vor îngădui tuturor să trăiască. Problema economică se va rezolva de la sine. Revoluţiile publice sînt nişte resentimente care explodează cu stîngăcie. *(Scoate o nouă sticlă de vin din servietă şi bea zdravăn.)* Penicilina şi lupta împotriva alcoolismului sînt mult mai eficace decît schimbările de guvern.
COANA PIPA *(Bărbatului):* Nespălatule! Beţiv ordinar! Duşman al poporului! Duşman al istoriei! *(Către*

mulțime.) Vi-l denunț pe bețiv ca pe-un dușman al istoriei.

VOCEA MULȚIMII: Jos cu dușmanul istoriei! Să-l omorîm pe dușmanul istoriei!

EDOUARD *(ridicîndu-se cu greu):* O să murim cu toții. E singura alienare serioasă!

BÉRENGER *(intră, ținînd în mînă servieta Bătrînului):* Servieta e goală!

BĂTRÎNUL *(venind în urma lui Bérenger):* Dă-mi-o înapoi! Dă-mi-o!

BĂRBATUL: Sînt un erou! Sînt un erou! *(Se repede, împleticindu-se, spre fundul scenei și urcă scările spre coana Pipa.)* Eu nu gîndesc ca toată lumea. Am să le-o spun!

BÉRENGER *(Bătrînului):* Nu e servieta lui Edouard, vi-o dau înapoi, iertați-mă!

EDOUARD: Nu vă duceți. Să gîndești împotriva timpului tău e-un eroism. Dar s-o spui, e-o nebunie.

BÉRENGER: Nu e servieta dumitale. Dar atunci unde-i a dumitale?

În vremea asta, Bărbatul a ajuns în capul scărilor, aproape de coana Pipa.

COANA PIPA: *(scoate la iveală o servietă uriașă, nevăzută pînă atunci, pe care o ridică în sus):* Să discutăm liber! *(Îl lovește pe Bărbat cu servieta-n cap.)* La mine, gîștelor! O pășune pentru voi, gîștele mele!

Coana Pipa și Bărbatul, luptîndu-se, cad pe partea cealaltă a estradei. În timpul scenei care urmează, se va vedea cînd capul coanei Pipa, cînd capul Bărbatului, cînd amîndouă în același timp, în mijlocul unei larme îngrozitoare. Vocile strigă: „Trăiască coana Pipa! Jos bețivul!" Apoi, la sfîrșitul replicilor care urmează, reapare, pentru ultima dată, numai capul coanei Pipa, hidos. Coana Pipa, înainte de a dispare, va spune: „Gîștele mele l-au lichidat!" Stil teatru de marionete.

EDOUARD: Înțeleptul tace. *(Bătrînului.)* Nu-i așa, domnule?

BÉRENGER *(frîngîndu-și mîinile):* Dar unde-o fi? Avem nevoie de ea!

BĂTRÎNUL: Unde e cheiul Dunării? Acum puteți să-mi spuneți.

Își aranjează hainele, își închide servieta goală, ia umbrela.

Coana Pipa îl lovește pe Bărbat cu servieta, care se deschide. Din ea ies cartoane dreptunghiulare care cad la pămînt.

BÉRENGER: Uite, Edouard, uite servieta dumitale! E servieta coanei Pipa. *(Zărește cartoanele care au căzut.)* Iată și documentele!

EDOUARD: Crezi?

BĂTRÎNUL *(lui Edouard):* Dar ăsta are mania să alerge după toate servietele. Ce caută?

Bérenger se apleacă, ridică cartoanele și revine în fața scenei, lîngă Edouard și Bătrîn, cu o figură abătută.

EDOUARD: Servieta mea o caută!

BÉRENGER *(arătînd cartoanele):* Nu-s documentele. Nu-s decît niște cartoane pentru un joc cu zaruri.

EDOUARD *(lui Bérenger):* E un joc distractiv. *(Bătrînului.)* Nu găsiți?

BĂTRÎNUL: Nu l-am mai jucat de mult.

BÉRENGER *(lui Edouard):* Poftim, uite de ce-i arde! E vorba de servietă... De servieta cu documentele. *(Bătrînului.)* Probele, pentru a-l putea aresta pe răufăcător!

BĂTRÎNUL: A, asta e, trebuia s-o spuneți mai de mult!

În clipa asta apare pentru ultima oară capul coanei Pipa, care rostește replica menționată mai sus. Imediat după aceea se aude zgomotul unui motor de camion, care acoperă glasurile mulțimii, precum și ale celor trei personaje care se află pe scenă și discută, fără să poată fi auzite, gesticulînd intens. Un sergent de stradă, care trebuie să fie foarte înalt, apare cu un baston alb, cu care-i lovește în cap pe cei din dosul zidului, care nu se văd.

SERGENTUL DE STRADĂ *(care e vizibil pînă la brîu, lovind cu o mînă și fluierînd cu cealaltă):* Circulați, domnilor și doamnelor, circulați...

Mulțimea strigă: „Poliția, poliția. Trăiască poliția!" Agentul continuă, în același mod, să-i facă să circule; zgo-

motele mulțimii se potolesc treptat, apoi nu se mai aud de loc. Un uriaș camion militar, venit din stînga, blochează jumătatea de sus a scenei.

EDOUARD *(cu indiferență):* Ia te uită, un camion militar!
BÉRENGER *(lui Edouard):* Lasă asta!

Un alt camion militar, venind din partea opusă, blochează aproape complet cealaltă jumătate a zidului din fundul scenei, lăsînd liber un spațiu foarte redus; Sergentul, care rămîne între cele două camioane, sus, în dosul zidului, unde stătea coana Pipa, domină camioanele.

BĂTRÎNUL *(lui Bérenger):* Trebuia să spui că ești în căutarea servietei prietenului dumitale, cea cu probele. Știu unde se află.
SERGENTUL DE STRADĂ *(sus, între camioane, fluierînd):* Circulați, circulați!
BĂTRÎNUL *(lui Bérenger):* Cred că prietenul dumitale a uitat-o la dumneata acasă, cînd ați ieșit în graba mare!
BÉRENGER *(Bătrînului):* De unde știți?
EDOUARD: Adevărat, cum de nu m-am gîndit? Ne-ați văzut?
BĂTRÎNUL: Nicidecum. E pur și simplu o deducție.
BÉRENGER *(lui Edouard):* Zăpăcitule!

Din camionul militar coboară un soldat tînăr, cu un buchet de garoafe roșii în mînă, de care se folosește ca de-un evantai. Se va așeza, cu buchetul în mînă, sus pe camion, cu picioarele atîrnate.

BÉRENGER *(lui Edouard):* Du-te s-o aduci, hai, du-te s-o aduci imediat. Ești năuc rău! Eu mă duc să-l anunț pe comisar, să ne-aștepte. Grăbește-te și caută să vii cît mai degrabă. Prefectura e tocmai în capăt. Într-o acțiune ca asta nu-mi place să fiu singur pe drum. E neplăcut. Mă înțelegi.
EDOUARD: Te înțeleg, firește, te înțeleg. *(Bătrînului).* Mulțumesc, domnule.
BĂTRÎNUL *(lui Bérenger):* Ai putea să-mi spui acum unde e cheiul Dunării?
BÉRENGER *(lui Edouard, care nu s-a mișcat):* Hai, grăbește-te, nu sta! Și vino repede înapoi.
EDOUARD: Am înțeles.

BÉRENGER *(Bătrînului):* Nu știu, domnule, iertați-mă.
EDOUARD *(se îndreaptă cu pași foarte rari, spre dreapta, pe unde va dispare, spunînd, cu nepăsare):* În regulă, mă grăbesc. Mă grăbesc. O clipă. O clipă.
BÉRENGER *(Bătrînului):* Trebuie să întrebați, trebuie să întrebați un sergent!

Ieșind, Edouard e cît pe-aci să se lovească de-un al doilea sergent de stradă, care apare fluierînd și făcînd de asemenea semne cu un baston alb; trebuie să fie extrem de înalt. Acesta, ar trebui, poate, să meargă pe cătălige.

EDOUARD *(evitîndu-l pe Sergent, care nu se uită la el):* O! Mă iertați, domnule Sergent!

Dispare.

BÉRENGER *(Bătrînului):* Iată un sergent. Vă puteți informa.
BĂTRÎNUL: E foarte ocupat. Să îndrăznesc?
BÉRENGER: Desigur. E amabil. *(Bérenger se îndreaptă spre fundul scenei, după ce a strigat, pentru ultima oară, în direcția lui Edouard):* Grăbește-te!

În timp ce Bătrînul, cu multă timiditate, ezitînd, se îndreaptă spre al Doilea Sergent.

BĂTRÎNUL *(timid, celui de al Doilea Sergent):* Domnule Sergent!
BÉRENGER *(s-a dus spre fundul scenei și pune piciorul pe prima treaptă):* Hai, repede!
PRIMUL SERGENT *(între două fluierături, făcîndu-i semn, în jos, lui Bérenger, cu bastonul alb, ca acesta să se depărteze)* Circulați, circulați!
BÉRENGER: Groaznic! Ce îmbulzeală! N-o să ajung niciodată, niciodată. *(Adresîndu-se cînd unui sergent, cînd celuilalt.)* Din fericire, domnilor sergenți, sînteți aici ca să dirijați circulația. Nici nu știți ce belea e pentru mine îmbulzeala asta!
BĂTRÎNUL *(celui de-al Doilea Sergent):* Mă iertați, domnule Sergent.

Ca să se adreseze Sergentului, Bătrînul și-a scos respectuos pălăria și a salutat foarte adînc; Sergentul nu răspunde, gesticulează, face semne cărora le răspunde, tot cu

bastonul alb, Sergentul care stă cocoțat de partea cealaltă a zidului, căruia i se vede, la fel, numai partea de sus a corpului și care fluieră energic. Bérenger dă din mîini, mergînd cînd spre un sergent, cînd spre celălalt.

BÉRENGER *(Primului Sergent):* Grăbiți-vă odată, trebuie să trec. E vorba de-o misiune foarte importantă, salvatoare.

PRIMUL SERGENT *(continuă să fluiere și-i face semn lui Bérenger cu bastonul să circule):* Circulați!

BĂTRÎNUL *(celui de-al Doilea Sergent):* Domnule Sergent... *(Lui Bérenger.)* Nu răspunde. E foarte ocupat.

BÉRENGER: Ah, și camioanele astea care nu se mai urnesc! *(Se uită la ceas.)* Din fericire, e aceeași oră. *(Bătrînului.)* Dar întrebați-l, întrebați-l, n-o să vă mănînce.

BĂTRÎNUL *(celui de al Doilea Sergent, care fluieră într-una):* Domnule Sergent, vă rog.

AL DOILEA SERGENT *(către Primul):* Dă camioanele înapoi! *(Zgomotul motoarelor de camion care continuă să stea pe loc.)* Dă-le înainte!

Aceleași zgomote.

SOLDATUL *(lui Bérenger):* Dac-aș cunoaște orașul, i-aș da eu informația. Dar nu sînt de-aici.

BÉRENGER *(Bătrînului):* Domnul Sergent trebuie să vă dea satisfacție. E-o cinste pentru el. Vorbiți-i mai tare.

Soldatul continuă să-și facă vînt, între timp, cu buchetul de flori roșii.

BĂTRÎNUL *(celui de-al Doilea Sergent):* Mă scuzați, domnule Sergent, ascultați-mă, domnule Sergent!

AL DOILEA SERGENT: Ce este?

BĂTRÎNUL: Aș vrea să vă cer, domnule Sergent, o mică informație!

AL DOILEA SERGENT *(țanțoș):* O clipă! *(Soldatului.)* De ce te-ai dat jos din camion? Hai?

SOLDATUL: Păi... păi... pentru că s-a oprit!...

BÉRENGER *(pentru sine):* Ia te uită, Sergentul are glasul comisarului. O fi el! *(Se duce să-l privească mai de aproape.)* Nu. Nu era așa voinic.

AL DOILEA SERGENT *(din nou Bătrînului, în timp ce Primul Sergent continuă să dirijeze circulația):* Ce mai vrei și dumneata?

BÉRENGER *(pentru sine):* Nu, nu e el. N-avea un glas atît de aspru.

BĂTRÎNUL *(celui de al Doilea Sergent):* Cheiul Dunării, dacă nu vă supărați, mă scuzați, domnule Sergent.

AL DOILEA SERGENT *(răspunsul lui se adresează în același timp Bătrînului, Primului Sergent și șoferilor invizibili ai celor două camioane: declanșează o harababură generală, care trebuie să fie comică; cele două camioane se mișcă și ele):* La stînga! La dreapta! Drept înainte! Înapoi! Înainte!

Al Doilea Sergent de stradă, de sus, care se vede tot numai pînă la brîu, întoarce capul și-și mișcă bastonul: „la stînga", „la dreapta", „drept înainte", „înapoi", „înainte"; gesturi simetrice ale lui Bérenger, pe loc; Soldatul face același lucru cu buchetul de flori. Bătrînul face mișcarea de-a o lua la stînga, apoi la dreapta, apoi drept înainte, înapoi, înainte.

BÉRENGER *(pentru sine):* Toți polițiștii au același glas.

BĂTRÎNUL *(revenind spre cel de al Doilea Sergent de stradă):* Scuzați-mă, domnule Sergent, scuzați-mă, sînt nițel cam tare de ureche. N-am înțeles prea bine direcția pe care mi-ați indicat-o... unde e cheiul Dunării, vă rog?...

AL DOILEA SERGENT *(Bătrînului):* Îți bați joc de mine! Asta-i prea de tot...

BÉRENGER *(pentru sine):* Comisarul era mai amabil...

AL DOILEA SERGENT *(Bătrînului):* Hai... valea... dacă ești surd, sau dacă ești tîmpit... șterge-o!

Fluierături ale celui de al Doilea Sergent, care se agită după ce l-a împins pe Bătrîn, făcîndu-l să se clatine și să-i cadă bastonul.

SOLDATUL *(tot pe scara sau pe acoperișul camionului):* Bastonul dumneavoastră, domnule!

BĂTRÎNUL *(ridicîndu-și bastonul; celui de al Doilea Sergent):* Nu fiți supărat, domnule Sergent, nu fiți supărat!

E foarte înfricoșat.

AL DOILEA SERGENT *(continuînd să dirijeze îmbulzeala):* La stînga...

BÉRENGER *(Bătrînului, în timp ce camioanele se mișcă puțin în fundul scenei, amenințîndu-l, o secundă, pe Primul Sergent, cu strivirea):* Atitudinea acestui sergent e într-adevăr revoltătoare!

PRIMUL SERGENT: Atenție, dobitocilor!

BÉRENGER *(Bătrînului):* ...E totuși dator să fie politicos cu publicul!...

PRIMUL SERGENT *(șoferilor presupuși ai celor două camioane):* La stînga!

AL DOILEA SERGENT *(același joc):* La dreapta!

BÉRENGER *(Bătrînului):* ...Asta trebuie să fie cu siguranță înscris în regulament!... *(Soldatului.)* Nu credeți?

PRIMUL SERGENT *(același joc):* La dreapta!

SOLDATUL *(foarte copilăros):* Nu știu... *(făcîndu-și vînt cu florile)* eu... am florile mele.

BÉRENGER *(pentru sine):* Cînd o să dau ochii cu șeful lui, Arhitectul, o să-i vorbesc despre asta.

AL DOILEA SERGENT *(același joc):* Drept înainte!

BĂTRÎNUL: Nu face nimic, domnule Sergent, scuzați-mă...

Iese prin stînga.

AL DOILEA SERGENT *(același joc):* La stînga, stînga!

În timp ce al Doilea Sergent spune din ce în ce mai repede, din ce în ce mai automat: „Drept înainte! la stînga! la dreapta! drept înainte! înapoi! înainte!" etc., Primul Sergent repetă ordinele în același fel, întorcînd capul la dreapta, la stînga, etc., ca o marionetă.

BÉRENGER: Cred, domnule Soldat, că sîntem prea politicoși, mult prea timizi, cu polițiștii; noi i-am învățat prost, e vina noastră!

SOLDATUL *(întinzîndu-i buchetul de flori lui Bérenger, care s-a apropiat de el și a urcat o treaptă sau două):* Ia uitați ce bine miroase!

BÉRENGER: Nu, mulțumesc. Nu iau.

SOLDATUL: Sînt garoafe, nu-i așa?

BÉRENGER: Da, dar nu despre asta e vorba. Trebuie neapărat să-mi continui drumul. Oprirea asta de circulație e o catastrofă!

AL DOILEA SERGENT *(lui Bérenger; apoi se îndreaptă spre tînărul Soldat, de care Bérenger s-a îndepărtat puțin):* Circulați!

BÉRENGER *(depărtîndu-se de Sergentul care i-a dat ordinul):* Camioanele astea vă supără și pe dumneavoastră, domnule Sergent. Se vede pe figură. Aveți perfectă dreptate.

AL DOILEA SERGENT *(către Primul Sergent):* Fluieră o clipă singur.

Primul Sergent își continuă jocul.

PRIMUL SERGENT: În regulă! Du-te!

BÉRENGER *(celui de-al Doilea Sergent):* ...Circulația a devenit imposibilă. Mai ales cînd sînt lucruri... lucruri care nu suferă întîrziere.

AL DOILEA SERGENT *(Soldatului, arătînd cu degetul spre buchetul de garoafe roșii pe care acesta îl ține în mînă, făcîndu-și vînt):* Și tu n-ai altă treabă decît să te distrezi cu astea?

SOLDATUL *(politicos):* Nu fac nici un rău, domnule Sergent, nu asta împiedică camioanele să pornească.

AL DOILEA SERGENT: Măgarule, asta oprește motorul!

Îi dă o palmă Soldatului, care nu scoate o vorbă; Sergentul e atît de înalt că n-are nevoie să urce pe scări ca să ajungă la Soldat.

BÉRENGER *(pentru sine, în mijlocul scenei, indignat):* O!

AL DOILEA SERGENT *(smulgînd florile din mîna Soldatului și aruncîndu-le departe, în culise):* Tîmpitule! Nu ți-e rușine? Urcă-te în camion lîngă camarazii tăi!

SOLDATUL: Bine, domnule Sergent.

AL DOILEA SERGENT *(Soldatului):* Mișcă-te, hai, mișcă-te, dobitocule!

BÉRENGER *(în același loc):* Asta-i prea de tot!

SOLDATUL *(urcîndu-se în camion, ajutat de-un pumn al celui de-al Doilea Sergent și de-o lovitură de baston peste cap, din partea Primului Sergent):* Da, domnule! Da, domnule!

Dispare în camion.

BÉRENGER *(în același loc):* Asta-i prea de tot!

AL DOILEA SERGENT *(celorlalți militari, care se presupune că sînt în camioane; poate că s-ar putea vedea sub forma unor păpuși, sau pictați pe banchete, pictate la rîndul lor, în camioane):* Încurcați circulația! Ne-ați zăpăcit cu camioanele voastre!

BÉRENGER *(pentru sine, în același loc):* Cred că o țară în care poliția are armata sub călcîiul și în mîna ei e pierdută.

AL DOILEA SERGENT *(întorcîndu-se spre Bérenger):* Ce te-amesteci dumneata? Ce te privește...

BÉRENGER: Dar n-am spus nimic, domnule Sergent, n-am spus nimic...

AL DOILEA SERGENT: Nu-i greu de ghicit ce se petrece în capul unor oameni de soiul dumitale!

BÉRENGER: Dar de unde știți ce...

AL DOILEA SERGENT: Nu-i treaba dumitale. Caută să te lași de idei dușmănoase...

BÉRENGER *(bolborosind):* Dar nicidecum, domnule Sergent, vă înșelați, vă rog să mă iertați, dar nicidecum, eu n-am... niciodată n-aș fi... Dimpotrivă...

AL DOILEA SERGENT: Mai întîi și-ntîi, ce cauți aici? Să-ți văd actele!

BÉRENGER *(căutînd prin buzunare):* Mă rog, cum doriți, domnule Sergent... E dreptul dumneavoastră!

AL DOILEA SERGENT *(aflat acum în mijlocul scenei, aproape de Bérenger, care, lîngă el, pare, bineînțeles, foarte mic):* Hai, hai, mai iute! N-am timp de pierdut!

PRIMUL SERGENT *(tot sus, între cele două camioane):* Ei, ce faci, mă lași să descurc singur circulația?

Fluieră.

AL DOILEA SERGENT *(strigînd către Primul):* O clipă. Acum mă ocup de domnul. *(Lui Bérenger.)* Mai iute! Hai, nu văd nici un act!

BÉRENGER *(care și-a găsit actele):* Iată-le, domnule Sergent!

AL DOILEA SERGENT *(examinînd actele, apoi dîndu-i-le înapoi lui Bérenger):* Mda... Mda... e-n regulă!

Primul Sergent fluieră, își agită bastonul alb. Zgomot de motor de la camioanele care se depărtează foarte puțin unul de altul, apoi revin la locurile dinainte.

PRIMUL SERGENT *(celui de-al Doilea):* Nu te necăji. Punem noi mîna pe el, data viitoare!

BÉRENGER *(celui de-al Doilea Sergent, luîndu-și hîrtiile înapoi):* Foarte mulțumesc, domnule Sergent.

AL DOILEA SERGENT: N-ai pentru ce...

BÉRENGER *(celui de-al Doilea Sergent, care dă să plece):* Acum cînd știți cine sînt, și cunoașteți cazul meu, îmi permiteți să vă cer sfatul, sprijinul.

AL DOILEA SERGENT: Nu cunosc cazul dumitale.

BÉRENGER: Ba da, domnule Sergent, cum să nu? Ați înțeles foarte bine că-l caut pe Ucigaș. Altfel, ce treabă aș avea prin locurile astea?

AL DOILEA SERGENT: De-a mă împiedica, de pildă, să dirijez circulația.

BÉRENGER *(fără să fi auzit ultima replică):* ...Putem pune mîna pe el, am toate probele... Adică Edouard le are, mi le aduce acum sînt în servieta lui... Le am, în principiu... pînă atunci, trebuie să mă duc la Prefectură, mai am încă destul de mers. Aș putea fi însoțit pînă acolo?

AL DOILEA SERGENT *(către Primul):* Îl auzi? Mai are și pretenții!

PRIMUL SERGENT *(întrerupîndu-și jocul; către al Doilea):* E din gașcă? E un informator?

AL DOILEA SERGENT *(către Primul):* Da' de unde! Ah, indivizii ăștia!

Fluieră pentru reglementarea circulației.

BÉRENGER: Ascultați-mă, vă rog, e foarte serios. Ați văzut doar. Sînt un om onorabil.

AL DOILEA SERGENT *(lui Bérenger):* Și ce te privește toată chestia asta?

BÉRENGER *(îndreptîndu-se):* Pardon, pardon, sînt cetățean, mă privește, ne privește pe toți, sîntem cu toții răspunzători de crimele care... În sfîrșit, sînt un adevărat cetățean.

AL DOILEA SERGENT *(către Primul):* Îl auzi? Ce papagal!

BÉRENGER: Vă mai rog o dată, domnule Sergent. *(Către Primul Sergent.)* Și pe dumneavoastră!

PRIMUL SERGENT *(care își vede mai departe de circulație):* Bine, bine... ajunge!

BÉRENGER *(continuînd, către al Doilea Sergent):* ...Şi pe dumneavoastră: aş putea fi însoţit pînă la Prefectură? Sînt prieten cu comisarul; cu Arhitectul!

AL DOILEA SERGENT: Nu e resortul meu. Ce, eşti idiot, nu vezi că sînt la circulaţie?

BÉRENGER *(prinzînd curaj):* Sînt prieten cu comisarul...

AL DOILEA SERGENT *(aplecîndu-se spre Bérenger şi strigîndu-i aproape în ureche):* Sînt-la-cir-cu-la-ţi-e!

BÉRENGER *(dindu-se puţin înapoi):* Da, da, dar... totuşi... interesul public!... binele obştesc!...

AL DOILEA SERGENT: Bine obştesc? Avem noi grijă. Cînd ne rămîne timp. În primul rînd circulaţia!

PRIMUL SERGENT: Cine e individul ăsta?

BÉRENGER: Un simplu cetăţean, vă asigur...

PRIMUL SERGENT *(între două fluierături):* Are aparat fotografic?

BÉRENGER: N-am, domnilor, căutaţi-mă. *(Arată fundul buzunarelor.)* ...Nu sînt reporter...

AL DOILEA SERGENT *(lui Bérenger):* Noroc că nu-l ai la tine, îţi crăpam capul!

BÉRENGER: Trec peste ameninţarea dumitale. Binele obştesc e mai important decît persoana mea. A ucis-o şi pe Dany.

AL DOILEA SERGENT: Cine e Dany asta?

BÉRENGER: A ucis-o!...

PRIMUL SERGENT *(între două fluierături, signale, ordine: „La dreapta! la stînga!"):* E gagica lui...

BÉRENGER: Nu, domnule, era logodnica mea. Ar fi trebuit să fie.

AL DOILEA SERGENT *(către Primul):* Asta e. Vrea să-şi răzbune gagica.

BÉRENGER: Crima nu poate să rămînă nepedepsită!

PRIMUL SERGENT: Da' catîri mai sînt unii! Mamă, mamă!

AL DOILEA SERGENT *(mai tare, întorcîndu-se spre Bérenger):* Nu e meseria mea, înţelegi? Povestea dumitale nu mă interesează. Dacă eşti bine cu şeful, du-te la el şi lasă-mă-n pace!

BÉRENGER *(încercînd să discute):* Domnule Sergent... Să vedeţi... eu...

AL DOILEA SERGENT *(acelaşi joc, în timp ce Primul Sergent rîde sardonic):* ...eu sînt păzitorul liniştii, nu mai bate capul! Cunoşti direcţia... *(Îi arată fundul scenei, blocat de camioane.)* ...Hai, ia-o din loc, calea e liberă!

BÉRENGER: Bine, domnule Sergent, bine, domnule Sergent!

AL DOILEA SERGENT *(către Primul, ironic):* Lasă-l pe domnul să treacă! *(Ca prin farmec, camioanele se dau la o parte; toată partea din fund a scenei s-a desfăcut, decorul trebuie să fie mobil.)* Lasă-l pe domnul să treacă! *(Primul Sergent a dispărut o dată cu zidul din fund şi cu camioanele; se vede acum, în fundul scenei, o stradă foarte lungă sau un bulevard, pe care se află departe, în lumina asfinţitului, clădirea Prefecturii; un tramvai în miniatură traversează scena, în depărtare.)* Lasă-l pe domnul să treacă!

PRIMUL SERGENT *(reapărînd şi dispărînd o dată cu decorul care se dă la o parte deasupra unui acoperiş de casă în strada care a devenit vizibilă):* Hai, şterge-o!

Îi face semn s-o şteargă şi dispare.

BÉRENGER: Chiar asta şi fac!...

AL DOILEA SERGENT *(lui Bérenger):* Mi-e silă de tine!

Al Doilea Sergent dispare şi el brusc; scena s-a întunecat puţin. Bérenger e acum singur.

BÉRENGER *(în direcţia celui de-al Doilea Sergent dispărut):* Aş fi mai îndreptăţit eu să spun asta! Acuma n-am timp să... Dar o să mai auziţi de mine! *(Strigă spre sergenţii dispăruţi.)* O să-mai-au-ziţi-de-mi-ne!

Ecoul răspunde: „...ziţi-de-mi-ne"...

Bérenger e aşadar absolut singur pe scenă. În fund, nu se mai vede tramvaiul în miniatură. Directorul de scenă, decoratorul, maestrul de lumini trebuie să facă simţită singurătatea lui Bérenger, golul care-l înconjură, pustietatea acestei străzi dintre oraş şi sat. O parte din decorul mobil poate să dispară, pentru a mări spaţiul scenic. În scena care urmează, Bérenger va trebui să dea impresia că merge de mult. Dacă scena nu e turnantă, Bérenger poate face paşi pe loc. Apoi, va putea, de pildă, să apară din nou nişte ziduri care se apropie formînd un coridor, pentru a da impresia că Bérenger e în primejdie să fie prins într-o cursă;

lumina va rămîne aceeași; e amurg, cu un soare roșietic care nu se va vedea, chiar atunci cînd scena e goală, decît în fundul coridorului, care va putea fi format din decoruri reprezentînd un fel de stradă lungă și îngustă; timpul, amurgul, sînt ținuite în loc.

În mersul lui, Bérenger va trebui să pară din ce în ce mai neliniștit; pornește, pe loc sau nu, cu un pas foarte vioi la început; apoi, din ce în ce mai des, va întoarce capul, pasul va deveni mai puțin vioi, șovăitor; se va uita apoi la dreapta, la stînga, din nou înapoi; va da impresia, în cele din urmă, că vrea s-o ia la fugă, va fi gata să se întoarcă, îi va fi greu să se stăpînească; apoi, hotărîndu-se greu, va porni iar înainte; dacă decorurile nu sînt mobile și nu pot fi schimbate fără lăsarea cortinei sau fără a se face întuneric, Bérenger poate, la fel de bine, să meargă de la un capăt la altul al scenei, apoi să străbată drumul în sens invers etc. În cele din urmă, va înainta cu băgare de seamă, uitîndu-se în toate părțile; totuși, spre sfîrșitul actului, cînd ultimul personaj al piesei își va face apariția — sau se va face mai întîi auzit, sau se va auzi în același timp în care apare — Bérenger va trebui să fie luat prin surprindere: personajul trebuie deci să apară în clipa cînd Bérenger privește în altă parte. De asemenea, apariția personajului trebuie pregătită de Bérenger însuși: va trebui să se simtă apropierea prezenței lui printr-o sporită neliniște a lui Bérenger.

BÉRENGER *(pornește la drum, pe loc să zicem; în timp ce merge, întoarce capul spre partea unde sînt polițiștii, în culisa dreaptă, le arată pumnul):* Nu pot să le fac pe toate odată. Acum mă ocup de ucigaș. Am să mă ocup și de voi. *(Merge două secunde în tăcere, cu pași grăbiți.)* E o atitudine inadmisibilă! Nu-i frumos să pîrăști, dar o să-i vorbesc totuși comisarului-șef, puteți fi siguri! *(Merge în tăcere.)* Numai de n-ar fi prea tîrziu! *(Vuietul vîntului; zboară o frunză moartă; Bérenger își ridică gulerul pardesiului.)* Acum mai e și vîntul ăsta pe deasupra. Și se face noapte. Edouard o să poată ajunge la timp? Că moliu mai e și omul ăsta! *(Merge în tăcere; transformările de decor se fac în timp ce Bérenger merge.)* Totul trebuie schimbat.

Mai întîi, trebuie reformată poliția... Ăștia nu-s buni decît să-ți arate cum trebuie să te porți, dar cînd ai cu-adevărat nevoie de ei... cînd trebuie să te apere... aiurea... te lasă baltă... *(Se întoarce.)* Sînt departe cu camioanele lor... Să mă grăbesc. *(Pornește din nou.)* Da... cînd e vorba să te apere, preferă să te lase baltă! *(Privește înainte.)* Trebuie să ajung înainte de-a se întuneca. Se pare că drumul nu e prea sigur. Mai e încă destul... Nici gînd să se apropie... nu înaintez de loc. Parcă bat pasul pe loc. *(Liniște.)* Nu se mai termină odată bulevardul ăsta, cu șinele lui de tramvai... *(Liniște.)* Se văd totuși barierele, bulevardul exterior... *(Merge în tăcere.)* Tremur. Vîntul ăsta rece e de vină. S-ar zice că mi-e frică, dar nu-i adevărat. Sînt obișnuit cu singurătatea... *(Merge în tăcere.)* Totdeauna am fost singur... Totuși iubesc omenirea, dar de la distanță. Ce-are a face, mă interesează soarta ei. Dovada? Acționez... *(Zîmbește.)* Acționez... acționez... acționez... greu de pronunțat! În sfîrșit, mă expun la primejdii, poate, pentru ea... și pentru Dany. Primejdii? Administrația mă va apăra! Draga mea Dany, sergenții de stradă ți-au pîngărit memoria. O să mi-o plătească. *(Se uită în spate, în față, se oprește.)* Sînt la jumătatea drumului. Nu tocmai. Aproape... *(Pornește, cu pași nehotărîți; din mers, aruncă priviri în urmă.)* Edouard! Tu ești, Edouard? *(Ecoul răspunde: „u... E... uard...")* Nu... nu e Edouard!... Odată ce va fi arestat, legat fedeleș, nu va mai putea face nici un rău, primăvara se va întoarce pentru totdeauna, toate orașele vor fi însorite... Voi fi răsplătit. Nu asta caut. Mi-e de ajuns că-mi fac datoria... Numai de n-ar fi prea tîrziu, numai de n-ar fi prea tîrziu. *(Vuietul vîntului sau țipătul unui animal. Bérenger se oprește.)* Dacă m-aș întoarce... să-l caut pe Edouard? Ne-am duce la Prefectură mîine. Da, o să mă duc mîine, cu Edouard... *(Se întoarce pe jumătate, face un pas.)* Nu, Edouard mă va ajunge sigur din urmă, dintr-o clipă într-alta. *(Lui însuși.)* Gîndește-te la Dany. Trebuie s-o răzbun pe Dany. Trebuie să împiedic răul! Da, da, am încredere. De altfel, sînt prea departe acum, drumul spre

casă e şi mai întunecos. Aici e mai lumină! Tot drumul spre Prefectură e cel mai sigur. *(Strigă iar.)* Edouard! Edouard!

ECOUL: E-dou-ard... u... ard...

BÉRENGER: Nu se mai poate vedea dacă vine sau nu. Poate că e la doi paşi. Haidem. *(Pornind din nou la drum, cu multă băgare de seamă.)* Nu pare, dar am făcut ceva din drum... Da, da... nu se poate nega... Nu s-ar zice, dar înaintez... Înaintez... La dreapta mea sînt ogoare, şi acolo, strada pustie... Cel puţin, nu mai risc să dau peste vreo îmbulzeală de camioane, pot să înaintez! *(Rîde. Ecoul repetă vag rîsul... Bérenger întoarce capul, speriat.)* Ce?... Ecoul... *(Merge înainte.)* Nu e nimeni, vezi bine... Dar acolo cine e? acolo, după copac. *(Se repede în dosul unui copac desfrunzit, care a putut să apară în decorul mişcător.)* Nu, nu e nimeni... *(O foaie de ziar vechi cade din copac.)* Aaah... Acum mă speriu şi de-un ziar. M-am prostit! *(Izbucneşte în rîs: Ecoul repetă: „am... prostit...", ca şi hohotul de rîs deformat.)* Trebuie să înaintez... Trebuie să merg mai departe! Sub protecţia Administraţiei, înaintez... înaintez... trebuie... trebuie... *(Se opreşte.)* Nu. Nu. Nu mai merită, oricum ajung prea tîrziu. Nu-i vina mea, e din vina... din vina... circulaţiei, îngrămădeala aia de camioane m-a ţinut în loc... Şi e mai ales din vina lui Edouard... ăsta uită totul, uită totul... Asasinul va ucide poate în noaptea asta... *(Tresare.)* Trebuie împiedicat cu orice preţ. Trebuie să mă duc. Am plecat. *(Încă doi-trei paşi în direcţia presupusei Prefecturi.)* La urma urmelor, e acelaşi lucru, pentru că e prea tîrziu. Cîteva victime în plus nu-i mare lucru, în situaţia în care am ajuns!... O să ne ducem mîine, o să ne ducem mîine, Edouard şi cu mine, e mult mai simplu, astă seară birourile vor fi închise, poate că s-au şi închis... La ce-ar mai folosi să... *(Strigă spre dreapta, în culise.)* Edouard! Edouard!

ECOUL: E... ard... E... ard.

BÉRENGER: Nu mai vine. Nici nu merită să mai insist. E prea tîrziu. *(Se uită la ceas.)* Mi-a stat ceasul... Nu-i nimic, nu pierd nimic dacă aştept... Mă duc mîine cu Edouard!... Comisarul îl va aresta mîine. *(Se întoarce.)* Unde e casa? Numai să mai găsesc drumul! S-o iau pe-aici! *(Se întoarce brusc, încă o dată, şi-l vede, deodată, foarte aproape, în faţa lui, pe Ucigaş.)* Ah!...

Decorul, fireşte, nu se mai mişcă. Nu mai există, de altfel, aproape nici un fel de decor. Nu mai rămîne decît un zid, o bancă. Pustiul cîmpiei. Strălucire vagă la orizont. Proiectoarele aruncă asupra celor două personaje o lumină lividă, restul se află în penumbră.

UCIGAŞUL (rînjeşte; e mărunt, neras, bicisnic, plăpînd, o pălărie jerpelită pe cap, o haină de ploaie veche şi roasă, e chior; singurul lui ochi are reflexe de oţel; faţa imobilă, ca turnată; din nişte ghete ponosite, cu vîrfurile găurite, i se văd degetele de la picioare; la apariţia lui, semnalată printr-un rînjet, trebuie să stea în picioare pe-o bancă, de pildă, sau pe-o bucată de zid; va coborî, calm, şi se va apropia, cu un rînjet abia vizibil, de Bérenger; în clipa aceea mai ales se va remarca cît de mic e de statură.

Altă posibilitate: Ucigaşul nu apare. Nu i se aude decît rînjetul. Bérenger vorbeşte singur în întuneric.)

BÉRENGER: El e! Ucigaşul! *(Ucigaşului.)* Aşadar, dumneata eşti!

UCIGAŞUL *(rînjeşte abia vizibil. Bérenger se uită în jur, neliniştit.)*

BÉRENGER: Nimic de jur împrejur decît cîmpia înecată-n beznă... Nu e nevoie să-mi spui, o văd la fel de bine ca dumneata.

Se uită în direcţia Prefecturii, în depărtare.

UCIGAŞUL *(rînjeşte, abia vizibil.)*

BÉRENGER: E prea departe Prefectura? Asta ai spus? Ştiu. *(Rînjetul Ucigaşului.)* Sau am vorbit eu? *(Rînjetul Ucigaşului.)* Îţi baţi joc de mine! Chem poli-

ția, o să te aresteze! *(Rînjetul Ucigașului.)* Zici că e zadarnic, că nu m-ar auzi de aici?

Ucigașul coboară de pe bancă sau de pe bucata de zid și se apropie, cu indiferență marcată și cu un rînjet vag, de Bérenger; ține amîndouă mîinile în buzunar.

BÉRENGER *(pentru sine)*: Copoii ăștia scîrboși m-au lăsat înadins singur cu el. Vor să se creadă că nu-i vorba decît de-o răfuială. *(Ucigașului, aproape strigînd.)* Pentru ce? Spune-mi, pentru ce?! *(Ucigașul, rînjește, ridică ușor din umeri; e foarte aproape de Bérenger; Bérenger trebuie să apară mult mai înalt, mult mai puternic decît Ucigașul, care e aproape pitic. Bérenger izbucnește într-un rîs nervos.)* O, dar ești tare plăpînd, prea plăpînd pentru un criminal, dragul meu! Nu mă sperii! Uită-te la mine, uite cu cît sînt mai tare ca dumneata. Te răstorn cu un bobîrnac, cu un simplu bobîrnac. Te bag în buzunar. M-ai înțeles? *(Acela și rînjet al Ucigașului.)* Nu-mă-spe-rii-dum-neata! *(Rînjetul Ucigașului.)* Aș putea să te strivesc ca pe-o rimă. N-am s-o fac. Vreau să pricep. Ai să răspunzi la întrebările mele. La urma urmei, ești o ființă omenească. Poate că ai motive. Trebuie să-mi explici, altfel, nu știu... Ai să-mi spui de ce... Răspunde!

Ucigașul rînjește, ridică ușor din umeri. Bérenger trebuie să fie patetic și naiv, destul de caraghios; tot jocul lui trebuie să apară grotesc și sincer în același timp, derizoriu și patetic. Vorbește cu o elocință care trebuie să sublinieze argumentele jalnic de inutile și perimate pe care le invocă.

BÉRENGER: Cineva care face ce faci dumneata o face poate pentru că... Ascultă... M-ai împiedicat să fiu fericit, pe mine ca și pe-atîți alți oameni... Cartierul acela atît de luminos al orașului, care ar fi strălucit fără îndoială în lumea întreagă... o nouă strălucire a Franței! Dacă ți-a mai rămas un simțămînt cît de mic pentru patrie... s-ar fi răsfrînt și asupra dumitale, te-ar fi atins și pe dumneata ca pe atîția alții, te-ar fi făcut fericit și pe dumneata... Trebuia să aștepți, nu era decît o chestie de răbdare... Nerăbdarea, asta strică totul... da, ai fi fost fericit, fericirea ar fi ajuns pînă la dumneata, s-ar fi răspîndit, poate nici n-ai știut, poate nici n-ai crezut... Te-ai înșelat... Ei bine, ai distrus propria dumitale fericire, o dată cu a mea și a tuturor celorlalți... *(Rînjet ușor al Ucigașului.)* Fără îndoială că nu crezi în fericire. Crezi că fericirea e cu neputință în lumea asta? Vrei să distrugi lumea convins că e condamnată la nefericire. Nu-i așa? Asta e? Răspunde!! *(Rînjetul Ucigașului.)* Nu te-ai gîndit nici o clipă că s-ar putea să te înșeli. Ești sigur că ai dreptate. E o îngîmfare prostească. Înainte de-a ajunge la o concluzie definitivă asupra problemei, lasă-i măcar pe ceilalți să-și facă experiențele. Ei încearcă să realizeze practic, tehnic, aici, pe-acest pămînt, fericirea: poate că vor izbuti, ce poți să știi? Dacă nu izbutesc, ai să vezi pe urmă. *(Rînjetul Ucigașului.)* Ești un pesimist? *(Rînjetul Ucigașului.)* Ești un nihilist? *(Rînjetul Ucigașului.)* Un anarhist? *(Rînjetul Ucigașului.)* Poate că nu ți-e dragă fericirea? Poate că, pentru dumneata, fericirea înseamnă altceva? Spune-mi, care e concepția dumitale? Scopurile dumitale? Răspunde!!! *(Rînjetul Ucigașului.)* Ascultămă: mi-ai făcut personal cel mai mare rău, distrugînd tot ce... în sfîrșit, să trecem peste asta... să nu vorbim de mine. Dar ai ucis-o pe Dany! Ce ți-a făcut Dany? Era o ființă adorabilă, cu cîteva defecte, desigur, poate nițeluș cam iute la mînie, puțin capricioasă, dar era bună la suflet, și frumusețea ei scuza totul! Dacă am ucide toate fetele capricioase pentru că sînt capricioase, sau vecinii pentru că fac zgomot și nu ne lasă să dormim, sau pe cineva pentru că are altă părere decît a dumitale, ar fi o prostie, nu-i așa? Ei bine, asta faci dumneata! Nu-i așa? Nu-i așa? *(Rînjetul Ucigașului.)* Să nu mai vorbim de Dany, era logodnica mea, ai putea obiecta că e vorba și aici de-o chestiune personală. Dar spune-mi atunci... ce ți-a făcut ofițerul de geniu, ofițerul de stat-major? *(Rînjetul Ucigașului.)* De acord, de acord... înțeleg:

sînt oameni care nu înghit uniforma. Văd în ea, pe drept sau pe nedrept, simbolul autorității abuzive, al tiraniei, al războiului care distruge civilizațiile. Bun: să nu ridicăm problema, cine știe, poate, unde am ajunge; dar femeia *(Rînjetul Ucigașului.)* ...știi bine de cine vorbesc, tînăra femeie cu părul roșu, ce ți-a făcut? Ce motive aveai să-i porți pică? Răspunde!! *(Rînjetul Ucigașului.)* Să admitem că urăști femeile: poate că te-au înșelat, poate că nu te-au iubit pentru că... ești... în sfîrșit, nu ești prea frumos... e nedrept, într-adevăr, dar erotismul nu e singurul lucru în viață, treci peste ura asta... *(Rînjetul Ucigașului.)* Dar copilul, copilul ce ți-a făcut? Copiii nu sînt vinovați de nimic! Nu-i așa? Știi de care vorbesc: de băiețelul pe care l-ai aruncat în bazin o dată cu femeia și ofițerul, mititelul... copiii sînt speranța noastră, nu trebuie să te atingi de-un copil, e părerea generală! *(Rînjetul Ucigașului.)* Crezi, poate, că specia umană e rea în sine. Răspunde! Vrei să pedepsești specia umană pînă și în făptura copilului, în ce are ea mai curat... Putem să dezbatem problema în public, în contradictoriu, dacă vrei, ți-o propun! *(Ucigașul rînjește și ridică din umeri.)* Poate că-i ucizi pe toți acești oameni din bunătate! Ca să-i împiedici să sufere! Consideri că viața nu-i decît un șir de suferințe! Poate că vrei să-i vindeci pe oameni de spaima morții? Crezi, au mai crezut și alții înaintea dumitale, că omul e un animal bolnav, că așa va fi mereu, în ciuda tuturor progreselor sociale, tehnice sau științifice, și vrei să practici, desigur, un fel de euthanasie universală? Ei bine, e-o greșeală, e-o greșeală. Răspunde! *(Rînjetul Ucigașului.)* Dacă viața oricum nu contează, dacă e prea scurtă, va fi scurtă și suferința omenirii: că suferă treizeci de ani, patruzeci de ani sau zece ani mai mult sau mai puțin, ce te deranjează? Lasă-i pe oameni să sufere, dacă asta e dorința lor. Lasă-i să sufere atît cît vor ei să sufere... Va trece, oricum: cîțiva ani nu mai contează, au toată veșnicia înaintea lor, în care nu vor mai suferi. Lasă-i să moară de la sine, în curînd nu va mai

fi vorba de nimic. Totul se va stinge, totul se va sfîrși de la sine. Nu grăbi mersul lucrurilor: e zadarnic. *(Rînjetul Ucigașului.)* Dar te pui într-o situație absurdă: dacă îți închipui că ești un binefăcător al omenirii prin faptul c-o distrugi, te înșeli, e-o prostie!... Nu te temi de ridicol? Hai! Răspunde! *(Rînjetul Ucigașului; hohot de rîs nervos al lui Bérenger; apoi, după ce l-a observat cîteva clipe pe Ucigaș.)* Văd că nu te interesează. N-am pus degetul pe adevărata rană, pe cea care te chinuie pînă-n rărunchi. Răspunde-mi: urăști specia umană? Urăști specia umană? *(Rînjetul Ucigașului.)* Și de ce? Răspunde! *(Rînjetul Ucigașului.)* În cazul ăsta, nu-i urmări pe oameni cu ura dumitale, e zadarnic, te face și pe dumneata să suferi, ura e dureroasă, mai bine disprețuiește-i, da, *îți dau voie* să-i disprețuiești, fugi de ei, trăiește în munți, fă-te cioban, iată, ai să trăiești între oi, între cîini. *(Rînjetul Ucigașului.)* Nu-ți plac nici animalele? Nu iubești nici o ființă vie? Nici plantele?... Dar pietrele, soarele, stelele, cerul albastru? *(Ucigașul rînjește și ridică din umeri.)* Nu. Nu, sînt un caraghios. Nu se poate să urăști totul! Crezi că societatea e rea, că nu poate fi îmbunătățită, că revoluționarii sînt niște idioți? *(Ucigașul ridică din umeri.)* Dar răspunde odată, răspunde! Aah! dialogul nu e posibil cu dumneata! Ascultă, simt că mi se urcă sîngele la cap și e vai de pielea dumitale! Nu... nu... nu trebuie să-mi ies din fire. Trebuie să te înțeleg. Nu mă privi așa cu ochiul acela de oțel. Am să-ți vorbesc deschis. Adineauri aveam intenția să mă răzbun, pe mine și pe ceilalți. Voiam să fii arestat, să ți se taie capul. Răzbunarea e-o prostie. Pedeapsa nu e o soluție. Eram furios pe dumneata. Îți doream moartea... De cînd te-am văzut... nu imediat, nu în secunda aceea, nu, dar după cîteva clipe, te-am... e caraghios s-o spun, n-ai să mă crezi și totuși trebuie să-ți spun... da... ești o ființă omenească, facem parte din aceeași specie, trebuie să ne înțelegem, e datoria noastră... după cîteva clipe, te-am îndrăgit, sau aproape... căci sîntem frați... și dacă te

urăsc pe dumneata trebuie să mă urăsc şi pe mine... *(Rînjetul Ucigaşului.)* Nu rîde: solidaritatea, frăţietatea între oameni există cu-adevărat, sînt încredinţat, nu-ţi bate joc... *(Ucigaşul rînjeşte şi ridică din umeri.)* ...Ah... dar eşti un... nu eşti decît un... ascultă aici! Noi sîntem cei mai tari, eu însumi sînt mai puternic fiziceşte decît dumneata, infirm nenorocit ce eşti, creatură slăbănoagă! Şi, în plus, am legea de partea mea... poliţia! *(Rînjetul Ucigaşului.)* Justiţia, toate forţele ordinei publice! *(Acelaşi joc al Ucigaşului.)* Nu trebuie, nu trebuie să-mi ies din fire... scuză-mă... *(Acelaşi joc al Ucigaşului. Bérenger se şterge pe frunte.)* Eşti mai stăpîn pe dumneata decît sînt eu pe mine... Dar mă liniştesc, mă liniştesc... nu te speria... De altfel, nici nu pari speriat... Vreau să spun, nu fi supărat pe mine... dar nici nu eşti supărat pe mine... nu, nu e asta, nu asta voiam să spun... A, da, da... poate că nu ştii: *(foarte tare)* Hristos a murit pe cruce pentru dumneata, a suferit pentru dumneata, te iubeşte!!! Ai cu siguranţă nevoie să fii iubit, crezi că nu eşti! *(Acelaşi joc al Ucigaşului.)* Îţi dau cuvîntul meu de onoare că sfinţii varsă lacrimi pentru dumneata, şiroaie, oceane de lacrimi. Eşti scăldat de ele din cap pînă-n picioare, nu se poate să nu te simţi puţin udat! *(Rînjetul Ucigaşului.)* Nu mai rînji. Nu mă crezi, nu mă crezi!... Dacă un Hristos nu ţi-e de-ajuns, mă angajez solemn să fac în aşa fel încît să îndure Calvarul, numai pentru dumneata, şi să fie răstignite pe cruce, din dragoste pentru dumneata, armate întregi de mîntuitori!... Trebuie să se găsească, îi voi găsi eu! Vrei? *(Acelaşi joc al Ucigaşului.)* Vrei ca lumea întreagă să se jertfească ca să te mîntuiască, ca să ai şi dumneata o clipă de fericire, un zîmbet pe buze? Se poate şi asta! Eu însumi sînt gata să te îmbrăţişez, să fac parte din cei ce te vor mîngîia; am să-ţi tămăduiesc rănile, căci ai răni, nu-i aşa? Ai suferit, nu-i aşa? Mai suferi şi acum? Mi-e milă de dumneata, să ştii. Vrei să-ţi spăl picioarele? Vrei să-ţi dau apoi ghete noi? Ai oroare de sentimentalismul naiv. Da, văd, nu eşti sensibil la sentimente. Nu vrei să te laşi prins

în mrejile tandreţei! Ţi-e frică să nu fii dus de nas! Ai un temperament diametral opus temperamentului meu. Toţi oamenii sînt fraţi, bineînţeles, sînt semeni care nu seamănă totdeauna. Există totuşi un punct comun. Trebuie să existe un punct comun, un limbaj comun... Care? Care? *(Acelaşi joc al Ucigaşului.)* Ah, ştiu acum, ştiu... Vezi, fac bine că nu mă dau bătut cu dumneata. Putem vorbi limbajul raţiunii. E limbajul care-ţi convine. Eşti un om de ştiinţă, nu-i aşa, un om al erei moderne, nu-i aşa, am ghicit, un cerebral? Negi iubirea, te îndoieşti de bunătate, ele nu intră în calculele dumitale, şi crezi că bunătatea e-o înşelătorie! Nu-i aşa? Nu-i aşa? *(Rînjetul Ucigaşului.)* Nu te acuz. Nu te disprețuiesc pentru asta. La urma urmei, e un punct de vedere care poate fi apărat, dar, între noi fie vorba, spune: ce interes ai în toată treaba asta? Ce interes ai? La ce-ţi poate sluji? Mă rog, ucide-i pe oameni, dacă vrei, dar cu spiritul... lasă-i să trăiască fiziceşte. *(Ucigaşul ridică din umeri şi rînjeşte.)* A, da, ar fi o contradicţie comică, după părerea dumitale. Crezi că e idealism! dumneata eşti pentru o filozofie practică, eşti un om de acţiune. Perfect. Dar unde te poate duce acţiunea asta? Care e ţelul ei final? Ţi-ai pus vreodată problema ţelurilor finale? *(Rînjet şi ridicare din umeri ceva mai pronunţată a Ucigaşului.)* E-o acţiune pur şi simplu sterilă, obositoare, pînă la urmă. Nu-ţi aduce decît necazuri... Chiar dacă poliţia închide ochii, cum se întîmplă în cele mai multe cazuri, la ce foloseşte tot acest zbucium, toată această străduinie, planuri de acţiune complicate, nopţi de pîndă istovitoare... disprețul oamenilor? Cred că ţi-e totuna. E drept că recoltezi frica lor, e ceva. Bun, dar ce faci cu frica lor? Nu-i un capital. Nici măcar n-o exploatezi. Răspunde! *(Rînjetul Ucigaşului.)* Ascultă, eşti sărac, vrei bani? Pot să-ţi găsesc o slujbă, o situaţie bună... Nu. Nu eşti sărac? Bogat?... Aaaa... bun, nici bogat, nici sărac!... *(Rînjetul Ucigaşului.)* ...Înţeleg, nu vrei să munceşti: nu vei munci. Voi avea eu grijă de dumneata, sau, mai bine, pentru că şi eu sînt sărac, mă aranjez eu, vom strînge bani,

cotizații, am prieteni, o să vorbesc cu Arhitectul. Și ai să duci o viață liniștită. O să mergem la cafenea, la bar, o să-ți prezint fetișcane ochioase... Crima nu rentează. Nu mai săvîrși crime, vei fi plătit. Tot ce spun e logic! *(Rînjetul Ucigașului.)* Primești? Răspunde, răspunde odată! Cunoști limba?... Ascultă, îți fac o mărturisire sfîșietoare. Și eu, adesea, mă îndoiesc de toate. Să nu mai spui la nimeni. Mă îndoiesc de utilitatea vieții, de sensul vieții, de propriile valori, de toate dialecticile. Nu mai știu ce să cred, poate că nu există nici adevăr, nici bunătate. Dar, în cazul ăsta, fii filozof: dacă totul e deșertăciune, dacă bunătatea e deșertăciune, atunci și crima nu e decît deșertăciune... Ai fi prost dacă, știind că totul nu-i decît pulbere, ai pune preț pe crimă, căci asta ar însemna că pui preț pe viață... Ar însemna că iei totul în serios... iată-te astfel în plină contradicție cu dumneata însuți. *(Rîs nervos al lui Bérenger.)* Ei? E limpede, e logic, aici te-am prins. În cazul ăsta ești de plîns, o minte slabă, un amărît. Logic, lumea ar avea dreptul să-și bată joc de dumneata! Vrei să-și bată joc de dumneata? E clar că nu. Ai desigur amor-propriu, cultul propriei inteligențe. Nimic nu e mai rușinos decît să fii prost. E mult mai compromițător decît să fii criminal, pînă și nebunia își are aureola ei. Dar să fii prost? Să fii un imbecil, cine acceptă așa ceva? *(Rînjetul Ucigașului.)* O să te arate toți cu degetul. Vor spune: Ha! Ha! Ha! *(Rînjetul Ucigașului; Bérenger e, vizibil, din ce în mai descumpănit.)* Trece imbecilul, uite, imbecilul! Ha! Ha! Ha! *(Rînjetul Ucigașului.)* Ucide oameni, își face singur rău. Ha! Ha! Ha! nu profită cu nimic, o face gratuit... Ha! Ha! Vrei să spună asta, vrei să te ia drept un imbecil, un idealist, un iluminat care „crede" în ceva, care „crede" în crimă, dobitocul. Ha! Ha! Ha! *(Rînjetul Ucigașului.)* ...Care crede în valoarea crimei ca atare. Ha! Ha! *(Rîsul lui Bérenger îngheață deodată.)* Răspunde! Asta vor spune, da... dacă mai rămîn oameni care s-o spună... *(Bérenger își frînge mîinile, le împreună, imploră, îngenunchează în fața Ucigașului.)* Nu mai știu ce să-ți spun.

Noi am greșit desigur față de dumneata. *(Rînjetul Ucigașului.)* Poate că n-am greșit de fel. *(Același rînjet.)* Nu știu. E poate greșeala mea, poate a dumitale, poate nu-i nici a mea, nici a dumitale. Poate că nu-i nici o greșeală. Poate că ceea ce faci e rău, sau poate că e bine, sau poate nu-i nici bine, nici rău. Nu știu ce să mai zic. Se prea poate ca viața speței umane să n-aibă nici o însemnătate, deci nici dispariția ei... poate că tot universul e inutil și poate că ai dreptate vrînd să-l arunci în aer, sau să-l rontăi măcar, făptură cu făptură, bucată cu bucată... Poate că n-ar trebui s-o faci. Nu mai știu nimic, nu mai știu nimic. Poate că faci o greșeală, poate că nu există greșeală, poate că greșeala e a noastră, că vrem să existăm... Lămurește-mă. Ce părere ai? Nu știu, nu știu. *(Rînjetul Ucigașului.)* După unii, existența e-o aberație. *(Rînjetul Ucigașului.)* Nu cumva motivele pe care le invoci nu fac decît să mascheze adevăratele cauze pe care le ascunzi față de dumneata însuți în mod inconștient? Cine știe! Să facem *tabula rasa* din toate astea. Să uităm nenorocirile pe care le-ai provocat pînă acum... *(Rînjetul Ucigașului.)* Consimți? Dumneata ucizi fără rost, în cazul ăsta, te rog, fără rost, te implor, da, oprește-te... Nu există nici un motiv, firește, dar tocmai pentru că nu există un motiv de-a ucide sau de-a nu ucide oameni, oprește-te. Dumneata ucizi de pomană, cruță-i de pomană. Lasă oamenii în pace, să trăiască în prostie, lasă-i pe toți, și pe polițiști, și pe... Făgăduiește-mi, oprește-te măcar o lună... te implor, o săptămînă, patruzeci și opt de ore, ca să putem respira... Vrei, nu-i așa?... *(Asasinul schițează un zîmbet, scoate din buzunar, cu mișcări lente, un cuțit cu tăișul lucitor și începe să se joace cu el.)* Canalie! Pușlama! Imbecil sîngeros! Ești mai hidos ca o broască rîioasă! Mai feroce ca un tigru, mai prost ca un măgar... *(Rînjet slab al Ucigașului.)* Am îngenuncheat... da, dar nu ca să te implor... *(Același joc al Ucigașului.)* ...Ci ca să ochesc mai bine... Am să te împușc, apoi am să te calc în picioare, am să te strivesc, putregai, stîrv de hienă! *(Bérenger scoate din buzunare două pistoale și le în-*

dreaptă spre asasinul care nu face o mişcare.) Am să te ucid, ai să plăteşti, am să trag într-una, apoi am să te spînzur, am să te tai în mii de bucăţele, am să-ţi arunc cenuşa în iad, o dată cu excrementele din care eşti plămădit, borîtură de cîine rîios al Satanei, criminal cretin... *(Ucigaşul continuă să se joace cu lama cuţitului; rînjet slab; fără să se mişte, ridică puţin din umeri.)* Nu te uita aşa la mine, nu mi-e frică de tine, ruşine a creaţiunii... *(Bérenger ocheşte fără să tragă în direcţia Ucigaşului, care e la doi paşi de el, stă nemişcat, rînjeşte şi ridică încetişor cuţitul.)* O... ce slabă e forţa mea în faţa acestei hotărîri de gheaţă, în faţa cruzimii tale nemiloase!... Chiar gloanţele, ce pot face împotriva energiei fără margini a îndărătniciei tale? *(Tresare.)* Dar am să te dobor, am să te dobor... *(Apoi, din nou, în faţa asasinului care ţine cuţitul ridicat, fără să se mişte şi rînjind, Bérenger coboară încet cele două pistoale vechi şi demodate, le pune jos, înclină capul, apoi, în genunchi, cu capul plecat, cu braţele atîrnînd, repetă, bîiguind:)* Doamne Dumnezeule, nu se poate face nimic!... Ce se poate face... Ce se poate face...

În timp ce Ucigaşul, abia rînjind, se apropie încet de el.

CORTINA

Londra, august 1957.

CUPRINSUL

Introducere (B. Elvin) 5

CÎNTĂREAŢA CHEALĂ (trad. *Radu Popescu şi Dinu Bondi*)... 65

LECŢIA (trad. *Elena Vianu*) 105

SCAUNELE (trad. *Elena Vianu*) 141

UCIGAŞ FĂRĂ SIMBRIE (trad. *Marcel Aderca*) 189